

50712

ORPHEUS.

EGGY

H. W. 2.

HÓNAPOS IRÁS,

A

JOZAN-GONDOLKOZÁSNAK,

IGAZABB ÍZLÉSNEK

és

MAGYAR TÖRTÉNETEKNEK

ELŐ-SEGÉLLÉSÉ.

KI-ADTA

SZÉPHALMY VINTZE.

MÁSODIK KÖTET.

1790. Május, Június, Július és Auguszt.

KASSAN,
FÜSKUTI LANDERER MIHÁLY
kölségével.

ORPHEUS

MÁSODIK KÖTET.

ELSŐ DARAB.

IKER - HAVA 1790.

I.

H A Z A F I Ú I I N T É S.

1 7 9 0.

Magyar! hajnal hafad; de meg nem virradt
még

Hát est'ig 'ti tudja millyen leszen az ég?

Sok napnak víg vólt már reggele 's fel-költe,

Nyugtáig azonban fok keferút tölte.

Örülj, de okosan; ne hirtelenkedjél:

Sok vagyon még hátra! azon törekedjél

Hogy több febeid is mind bé-gyógyúljanak

Úgy hogy soha többé ki ne újjúljanak.

Igaz hogy kezedben van már az a' nagy kints

Melly nélkül úgy látfzik állandóságod nints:

A 2

Igaz

Igaz az is, szépek a' tett ajánlások,
De mi könnyen férnek azokhoz rontások.
'S bár most fokát nyerj is, ha nem lessz ál-
landó,
'S az idők' forsával bátran truttzolando,
Mit nyersz, Szegény, hanem újjabb keserveket,
Múltaknál nehezebben emésztenedöket?

Ha jobb lábra tészesz Nemest és Parasztot,
Kire fokféle mód fok bajt 's terht árasztott,
Ha rendbe téssz Királyt, Grófot, Bárót, Papot,
Le-mentével akkor dítsérhet'd a' Napot. —
Ország' Gyűlésének kell hát elébb lenni,
'S abban mind ezeket lábra jobbra venni,
Melly úgy lessz, 's Mennyből is úgy jö sege-
delem,
Ha fokfelé nem von a' szív 's az értelem.
Ha koronás Födét mint illik tiszteled,
'S Magyar Véreidet eggy formán öleled.

DARVAS FERENTZ,
Hellytartói Tanácsos.

II.

A' SZÉP SZEME K.

Olaszból.

Szem, halál tsillagjai! *)
Fájdalmimnak okai!

Kik alva is mutatjátok

Hogy halálom' kívánjátok,

Ha hűnyva ki - végeztek.

Fel - nyitva majd mit tesztek?

DAYKA.

A 3

III.

*) Stelle mortali.

III.

SZERENTSE - KIVÁNÁS
A' MAGYAROKHOZ.

Magyarok ! nemes Nép ! ímé Koronátok
 Pompa 's ditsőség közt tér-vissza hozzátok !
 Nagy Nemzet ! tenéked szíve mellékerül
 Sok szerentsét kíván egy jo Ember bérül.
 Örvendj, 's nézd Romában egykori másfodat !
 Nézz-fel, nézz ! 's tsavard-meg férjfi bajuszodat ;

Gonosz Tanáts, álnok beriték szinében,
 Hirtelenkedtette Jósefet lépteiben :
 Hol határt nem tudó akarát jár kényyén ;
 Gázolván a' minden Nemzetek Törvényyén.
 Koronátok el vólt vitetve töletek
 Tsak azért, mert hitték, hogy nints Védelmetek.

A' tsendes el-nézés tzéljához érkezett
 Okofság hallgatott, 's időhöz mérkezett.
 Erő elől, ha ki-tér a' Türedelem :
 (Bár nagy messze láfsék még a' Segedelem :)
 Akkor esik-meg az véletlen, és önként,
 A' mi mostanában ti értetek történt.

Ala-

III.

GLÜCKWUNSCH AN DIE UNGARN.

Edle Ungarn! Eure Krone
Kommt mit Pracht und Ruhm zurück;
Landesväter! Euch zum Lohne
Wünscht ein Biedermann Euch Glück,
Volk! von alter Römer Art,
Haupt empor! und streicht den Bart!

Böser Rath in falscher Hülle,
Uebereilten Josephs Schritt:
Wo ein unumschränkter Wille,
Völkerrecht mit Füßen tritt.
Eure Krone ward geraubt,
Nur weil man Euch wehrlos glaubt.

Nachsicht hat den Zweck erreicht,
Klugheit schwieg zu rechter Zeit,
Wenn Geduld dem Starken weicht,
(Scheint die Hilfe noch so weit;)
Dann geschieht unvorgesehn,
Das, was jetzt für Euch geschehn.

Alatson Szív tsak olly Férfiban férkezik,
 Nagy Veszély, 's romlásan a' ki ijjetkezik.
 Világunk forgása igaz esmerője
 Fülel, melly pertzentés lehet ferkentője?
 Hunyorít az idő, nevetve el-érti
 A' Magyar; vigyázván Jussait ki sérti?

Ezerenként rántván fegyvert, fenekedni:
 'S annak, ki parantsolt, éppen nem engedni,
 Nehezen eshetett volna Szerentsével,
 Ott, a' hol motskolnak Part-ütés Szennyével.
 Ti a' Járomban is hívek maradatok
 Mi légyen a' Magyar? már most mutafsátok.

Jósef lám örömeft másolá végzését;
 Mihelyest fzeamlélé el-tévelyedését.
 Most már fzeemeitek fő gyönyörüsége
 Koronátok ott áll, 's ott van Tsendefsége
 Hol minden, a' kiben forr a' hazafi vér,
 Azt el-vinni vonfzó fzívbe félelmet vér.

Örvendj Magyar Vérség! diadalmas vagy
 már.
 Szerentséd tsillaga meg-újjolt fénnyel jár:
 Köszörüld Szablyádat! légy víg, 's nyugott fővel
 Egyet érts! Víjj közös Atyafi erővel!

Ha

Niederträchtig sind nur Männer
 Die ein großer Unfall schreckt;
 Unsres Weltlaufs ächte Kenner
 Wachen, wenn der Zeitpunkt wekt.
 Dieser winkt: der Ungar lacht,
 Der für seine Rechte wacht.

Tausend Säbel kühn zu zücken:
 Droh'n, wo man gehorchen heist
 Hätte schwerlik können glücken,
 Wo man uns Rebellen heist.
 Auch im Joch bleibt Ihr getreu,
 Jetzt zeigt was ein Ungar sey!

Joseph wiederrief mit Freude,
 Da Er Seinen Irthum sah:
 Nun steht Eure Augenweide,
 Eure Krone wirklich da,
 Wo ein jeder Patriot
 Ihren Räubern Schrecken droht.

Brüder jauchzt! Ihr habt gesiegt.
 Nun glänzt Euer Glückstern wieder:
 Schleift die Säbel! Seyd vergnügt!
 Wählt die Eintracht! Kämpft als Brüder!

Ha Török fenyeget bosszús dühösséggel:
Magyar! Vitéz véred akkor ontsd bövséggel.

Azt a' Vért, melyet ott foha nem kéméltél
A' hol Atyáidban példákat szemléltél;
Azt a' Vért, mely mind azt hírrel meg-tifztelte,
Ki a' nagy Vitézek' feregét nevelte;
Azt a' Vért, melyet ott örömmel lotsoltál,
Hol Vért ditsőséggel omlani gondoltál.

A' Viadalt, 's küszdéft tartjátok elégnek;
Bóldogok, keblében vagyok tsendefségnek?
Vélitek, hogy Isten most áldozatot kér?
Munkátokban nagy szív légyen örök Vezér!
Ne áll bosszút Magyar! de az Irigységet
Szégyenítsd! 's így mutasd a' Magyar vérséget.

Békefség (Kívánom) bírja hajlékotok.
'S Békefséghez menten leheffen bíztotok.
Békefségct kérni kéntelen a' légyen,
Ki a' Magyarat bújtja, hogy hasonlást tégyen,
Gondold meg! a' hol mints atyafi fzeretet,
Ott a' jó ember él gyötrelmes életet.

A' Hunnusok' darva erköltsét ki látja:
Nem követi, hogyha emberek barátja

Droht der Türk mit Rach und Wuth,
Ungarn! dann strömt Heldenblut.

Blut, das Ihr noch nie geschonet,
Wo der Väter Vorbild lehrt;
Blut, das den mit Ehre lohnet,
Der die Heldenzahl vermehrt,
Blut, das da mit Freude fliest,
Wo man es mit Ruhm vergiest.

Seyd ihr satt vom Kampf und ringen;
Glücklich, in der Ruhe Schos?
Wollt ihr Gott ein Opfer bringen?
Freunde! handelt ewig gros!
Rächt Euch nie; beschämt den Neid!
Zeiget das Ihr Ungarn seyd!

Friede herrscht in Euren Hütten!
Friede sey Euch bald gewährt!
Frieden müsse der erbitten,
Der in Ungarn Zwietracht nährt.
Denkt! wo Bruderliebe fehlt,
Lebt ein guter Mensch gequält.

Roher Hunnen alte Sitten,
Reizen Menschenfreunde nicht:

Die

Kik hajdan fzenvedték rab Korbáts súlyjait,
 Tanúlják emberek Tiszteit 's Jussait.
 Tudni való az is, a' ditső Mennyekben
 Egyenlőség vagyon minden emberekben.

Barátim hidjétek! Szelíd Szív nemesít,
 A' Feneség Virézt nem formál; — dühösít.
 Jó Rend kényszerítő Erejét ki szállja,
 A' büfzke Dagálynak oka 's táplálója.
 Ha a' Polgar-Virtus ébren vigyázván kész,
 A' Király hatalma érezhetetlen léfz'.

Keserves panasztok után fordítsátok
 Javatokra azt, hogy meg-tért Koronátok.
 Leopoldnak bátran adjátok hordozni;
 Könnyű léfz terhével ott annak birkozni,
 Hol Hivei közzül akarméllyk fejenként
 Királlyi Teréhben lehet gyámol önként.

Hogy Koronát tífztelfz, méltán nagyra vél-
 vén

Mit ér a' Szabadság? érezd vele élvén,
 De annak gyalázát maradjon béribe,
 A' ki irigységet tart, 's táplál Szívibe?
 Lesben Gyölölői álnak Austriának,
 Magyar! kerüld Jármát idegen igának.

An-

Die sonst Sklavenpeitschen litten,
Lernen jetzt die Menschenpflicht
In dem schönen Himmelreich,
Sind ja alle Menschen gleich.

Freunde! glaubt mir: Sanftmuth adelt.
Wildheit bildet Kriegerwuth;
Wer den Zwang der Ordnung tadelt,
Nähret nur den Uebermuth.
Wo die Bürgertugend wacht,
Fühlt man keine Fürstenmacht.

So genießt nach bitterm Klagen,
Eurer Krone Widerkehr!
Gebt sie Leopold zu tragen!
Ihre Last ist da nicht schwer:
Wo ein jeder Unterthan
Königsbürde stützen kann.

Stolz, mit Ehrfurcht für die Krone,
Fühlt Ihr nun der Freyheit Werth,
Aber dem bleibt Schmach zum Lohne,
Der im Herzen Misgunst nährt.
Oestreichs Feinde lauern noch;
Ungarn flieht ein fremdes Joch.

Austria Zászlói lévén egyesülve.
Véled; az Irigység hátra áll rémülve.
Hazátok Atyjai! régi Öseitek
Tzélját fel-fedezve látván Szemeitek;
Markotokban nyugvó Szerentsés Magyar Sors
Bóldog Hazátokat koronázni lesz gyors.

SÁRAY SÁMUEL.

Fest vereint mit Oestreichs Fahnen,
Bleibt der Neid zurück geschreckt,
Landesväter! Eurer Ahnen
Absicht, liegt nun aufgedeckt.
Ungarns Glück in Eurer Hand,
Krönt ein glücklich Vaterland.

FRIEDRICH FREYHERR
von der TRENCK.

IV.

UGOTSAI FŐ - ISPÁN

GRÓF TELEKY JÓZSEF

ÚRNAK BESZÉDE

A Z O N

VÁRMEGYE RENDEIHEZ.

Nagy - Szőlősen, April. 29diken, 1790.

Ha eggy, a' szélveszek által a' kormányról le-üttetett, és a' maga kedves Seregétől, azzal köz hajó törés által el-szakasztott Kormányosnak, nem lehet örömmel meg-nem telni, a' midőn, a' kegyetlen fergeteg meg-tsendefedésével; magát, és utolsó veszedelmek között kánykódott társait, az el-romlott hajó töredékjeihez fogózkodva, a' rév-partban öszve-jöni, és már veszedelmen kívül lenni szemlélheti; nem tsudálkozhatik, azt

vé-

vélem, én rajtam is fenki, ha most e'
 mái napon, magamat ismét ezen velem
 együtt hajó törést szenvedett kedves ha-
 jótskámnak kormányja mellett látván, örö-
 möm nagyságát el-nem titkolhatom, 's
 el-titkolni nem-is kívánom. Melly örö-
 mömnek ámbátor, nem tagadhatom, hogy
 egy illy szép nemes Seregnek igazgat-
 hatásából reám háromló, és a' magam sze-
 retetének olly nyájassan hizelkedő ditsős-
 ségnek meg-gondolása is, szerző oka ne
 lett legyen; Te tudod mindazonáltal szí-
 vemben olvasni tudó Isten! melly kicsiny-
 nek tartsam én ezt a' magában nem ki-
 tsiny okot is, ahhoz képest, a' mellyet
 ezen itt ülhetésemmel egyben köttetett
 édes Hazám forsának jobbra fordulásában
 fel-találok. Külömben is, ha a' Hazánk
 dolgai mellett a' magunkéról el-felejtkezni;
 akarmikor is a' leg-szebb neme a' feledé-
 kenységnek, nintsen, kivált most, hogy
 illy közönséges örömben részt végyünk,
 semmi szükségünk a' magunkra való tekin-

tetre. Elég tsak Hazafiaknak lennünk, sőt elég tsak embereknek is, hogy ebben az Isteni gondviseelésnek, Hazánk körül véghez vitt és szemben tűnő nagy remek munkájában gyönyörködjünk, és annak becsét méltóképpen érezvén, a' háládatosságra fel ferkenjünk. Igaz ugyan, hogy tsak a' természet világánál is mentől tovább tapogatózunk, annál inkább meg kell győződünk az Isteni gondviseelésnek bizonyos voltáról, de minthogy annak rendszerént való munkája tsendes, és a' vizsgálásra nem alkalmas szemek előtt, könnyen el-bújható erővel szokott foglalkozni, úgy járunk mi azzal gyakorta, mint a' hajón utazó eggyügyű ember, tudni illik, hogy valamint önéki, ha a' hajója a' szelektől nem tsapdostatván, annak fenekén tsendesen ülhet, eszébe sem jut, hogy van kormány, van magnesesítő, van hajós Metter, a' ki őtet fel-tetelzéljára vezérli, hanem azt gondolja az ostoba, hogy a' hajó magától, mégyet abba

abba a' rév-partba, a' melybe ő igyekezik; így mi is, az Isteni gondviselesnek mindennapi tanúbizonyságaihoz igen hozzá szokván, a' nagy Hajós-Mesternek körülöttünk való gondoskodásáról gyakorta vagy egészen el-felejtkezünk, vagy legalább azt eléggé betsülni nem tudjuk. Hogy azért bennünket, az ilyen egygyü andalgásból, a' maga jó teteményének meg-esmérésére fel-ébresszen a' Világnak nagy Hajós-Mestere, ki-mégyn néha a' maga gondviselesének szokott útjából, és rend kívül való, 's mind az értelemre, mind a' szívre ellene áthatatlan erővel ható, példákban akarja a' maga erejét, és böltsétségét előnkbe terjesztetni. És már kétség kívül a' Mennyei fő böltsétségnek ilyen okokból eredett munkájának lehet, és kell azt tartani, a' melyet, ez egynehány el-múltt esztendőken két Magyar Hazánk' forsa forgatásában tápasztalhatunk. Mellyben akár nyomorúságunkat, akár az abból lett ki - szabadításunkat

visgáljam, mind a' kettőben az Isteni gond-
viselesnek nem rendszerént való folyamat-
ját, hanem kézzel fogható nagy tudait
fzemplélem. Mert, hogy elébb nyomorú-
ságunkat említsem, ki ne tartaná tudá-
nak leg-először is, hogy egy fok eszten-
dők száadjaitól fogva a' szabadság ízihez
hozzáfzokott, 's ahhoz édesedet Nemes
Nemzet igen kevés esztendőkhöz azt
egészben el-vesztheffe, és törvényeitől,
azokon fundáltt fzokáraitól nyelvétől,
gondolkozása, sőt érzése módjától is meg-
fosztathaffon. Lású munkája fzokott az
ilyen romlás rendszerént lenni az időnek,
és egynehány egymást követő emberi nyo-
mokban az Uralkodóknak egy tzelra, 's
sinór - mértékre, intézett dolgozások kí-
vántatik az ilyen nagy történeteknek vég-
hez vitelére. De most, hogy az Ur Isten
meg-mutássa, a' mi büntetésünkben, a'
maga erejét rövidítette ezt az utat, és
a' nyomorúság örvényébe nem le-botsá-
tott, hanem hanyatt homlok rohantatott.

Ki

Ki ne tartaná a' mi fzerentsétlenségünk-
 ben nagy tsudának továbbá még azt is,
 hogy az éppen abból az okból származott
 vala, a' mellyből a' népeknek boldogsága
 szokott rendszerént származni, tudni-illik,
 ama fzerentsétlen Fejedelemtől a' mi boldogságunkra felettébb
 fiető igyekezetéből, a' melly ötet az eszkö-
 zök meg-választására elegendőképpen fi-
 gyelmezni nem engedte. Harmadik, és
 a' boldogtalanságunkat annak szégyenével
 nevelő leg-szomorúbb tsudát abban látom
 én, hogy azon Hazánk romlásának, melly-
 től annyira ifzonyodtunk, hogy arról
 könnyhullatások nélkül nem is emlékezhe-
 stünk, önnön magunk, és csak nem mind-
 nyájan: oh! mennyiben kerül ezt meg-
 vallanom! eszközeivé válni nem ifzonyod-
 tunk. Abban látom, mondóm, a' nagy
 tsudát, hogy a' midőn egy illy maga
 szabadságát fzerető Nemes Nemzettől azt
 lehetett, és kellett volna, várni, hogy a'
 refzedelmek által a' maga szabadsága' öl-

talmazására még jobban fel-ébredjen, és arra szükséges illendő bátorsága az akadályok által nevedjen, minket még-is a' veszedelemnek csak az árnyéka is, éppen olyan Fejedelem alatt, a' ki még az előtt te leg kedvetlenebb igazságoknak ki mondomondását is el-fzenvedte, jussainknak csak panaffzal való óltalmazásától is el-ijesztett. Szerentsétlen tsuda! a' melyet bár vagy a' Hazánk történeteinek Íróji, azoknak le-írásából hagyhatnának - ki, vagyha azt az ő leg-főbb törvények, az igazság, nem engedi, bár csak, midőn a' maradékaink régi jó Eleinknek szabadságok' fenn tartása körül nagy lelkekhez illő, 's ki nem fárasztható szorgalmatofságokat olvasák, és azt a' mi magunk viselésével egyben vetik, olyyannak látsék ez ő előttök, a' millyen önnön magában, tudniilik, olly meg-foghatatlan dolognak, hogy hitelt nálók tellyességgel ne-is találjon.

De ha e' szerént a' nyomorúságba' lett merülesünket méltán a' természet rendes útjából ki-térttnék, és tsudálatosnak nevezhetem, nem találom keveffebb tsudáját a' Mennyei gondviselésnek az abból lett ki-fzabadulásunknak modjában. Mert itt is ki ne látná, leg-elsőben-is, azt a' tsudát, hogy nem elégedett-meg az Uraknak Ura azzal, hogy, az országok forrásnak rendes folyamatja szerént, az egyik igazgatásnak hibáit a' következő igazgatás hozza helybe, hanem, hogy a' maga Királyok szíven való hatalmát egészen, ki mutaffa, magával azzal a' maga akaratját, akár melly akadályok között is, ki-viüni szerető Fejedelemmel, a' maga talán leg-kedveffebb munkáját el-rontatta. Meg-állítá, tudni-illik, azt a' független igazgatásra sebes lépésekkel fiető Fejedelmet éppen a' halál küszöbén, 's ott az örökké-valóságnak elé-mutatásával uralkodásának el-múltt észvendeire vissza nézni kenszerité, és az által ama mostani

örömlünket okozó nagy áldozatot téteté
 véle az igazságnak. Nagy áldozatot, mon-
 dom, mert egy olyan Fejedelem a' ki-
 nek leg-erősebb indulatja volt a' ditsős-
 ségre való törekedés, mitsoda nagyobb
 áldozatot vihetett volna az Igaság Isten
 Affzonyának oltárára mint mikor azt az
 indulatját a' Hazánk boldogságának olly
 ma a meg - tagadásával fel - áldozta?
 A' melly áldozatjának füstje valamint két-
 tség kívül az Ur Isten előtt kedves volt,
 úgy mi is méltónak ítélhetjük, hogy min-
 ket is ennek a' Fejedelemnek porával egé-
 fzen meg - békéltesse. Tsuda továbbá a'
 mi halálos sebeinkből lett fel - gyógyulá-
 sunkban még az is, hogy rendszerént,
 valamint az emberi test, úgy az országok
 is fokáig meg - szokták finleni az el - múltt
 nyavalyát, abból lett fel - gyógyulások
 után - is; mi - nálunk pedig a' nyavalya na-
 gyobb erőt, és a' boldogtalanság nagyobb
 boldogságot termett; úgy hogy mi mond-
 hatjuk el azt igazán: Quæ fuit durum pa-
 ti,

ti, meminisse dulce est. Orvosság volt
 bizony nálunk a' nyavalya, és a' bődög-
 talanság által tanúltunk - meg bődögokká
 lenni. Meg-tanúltuk, tudni-illik, az egye-
 netlenség káraiból az eggyesfégnek hafz-
 nát. Meg-tanúltuk, hogy a' Vallás nen-
 z a' gyűlölségre, hanem a' fzeretetre való,
 és hogy azt, annak Isteni fzerzőjének
 ? tzelja ellen, gyűlölség és visszavonás in-
 t-dító okának tenni, a' mi két Magyar Ha-
 zánkban, nem tsak erköltsi, hanem Poli-
 tikai, Hazánk bődogságát, 's mind a' két
 fél jussait fel-forgató, és eggy szóval Ha-
 a' za árulást magában foglaló, 's annak bün-
 tetését érdemlő, nagy véték - Meg-tanúl-
 tuk a' magunk példáján, és kárán, hogy
 k az Isteni félelemnek meg-hülése, és az
 erköltsök fe lettsége el-lágyítja az embe-
 k rek szívének rúgójit, és a' nagy tseleke-
 detekre alkalmatlanokká tészti. Meg-tanúl-
 tuk, mondom, mind ezeket, és bár úgy
 tanúltuk volna meg, hogy soha örökké
 el se felejtsük. Akkor mondhatnók ma-

gunkat valósággal, és állandóképpen boldogoknak. Mellyet engedjen is a' Magyarok' nagy Istene szívéből óhajtom. De ha ezen tanúságaink által nevededett a' boldogságunk, és annak állandóságáról való reménységünk, nevededett kétség kívül nagy mértékben még az által is, hogy az Uralkodóink fok emberi nyomokig tartó tanúságot vehetnek közelebb ki-múlt Fejedelmünknek mind Uralkodásának példájából, mind pedig halála előtt kevéffel (és így éppen akkor, mikor a' tetteteknek minden okai már meg-szüntek) az egész Világ előtt tett gyónásából, hogy az Uralkodók, ha szinte a' Népek boldogságára szükséges fok virtufokkal bírnak is, ha szinte azt elé mozdítani igyekeznek is, és ha szinte arra tzelező fok valósággal jó rendeléseket tésznek is, még is a' törvények tiszteletének fenn-tartása nélkül, soha el-nem érhetik, se a' Népeik boldogságát, se az attól el-válthatatlan magok dicsőiségét. Mit mondjak boldog-

ságunk nevedezésének arról a' reménysé-
 géről, a' mellyet ama Királyi Székünkbe
 ülendő nagy Fejedelemnek mind elméje,
 mind szíve szép tulajdonságaiból vehetünk?
 A' ki nem tsak eddig is nagy remekjét
 mutatta igazgatásbéli tudományának, az
 eddig keze alatt lévő kitsiny tartomány-
 nak gazdagításával, bódogságával, és kö-
 zönséges szeretetével folytatott uralkodá-
 sában, hanem nekünk is még előre, hogy
 a' törvényeinket akarja igazgatása finór-
 mértékéül venni, meg-igérte, 's ígérletét
 mind egyéb eddig tett lépéseiben, mind
 pedig már is Országunk olly esdekelve
 kívántt Gyűlésének ki hirdetésében tel-
 lyefiteni el-kezdette. A' mellyből ki ne
 reményhetné méltán azt, hogy szeretet-
 tel, ígafsággal, és nem erővel kíván ben-
 nünket igazgatni, tudván melly igaz lé-
 gyen ama régi mondás

Ubi non est pudor,

Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides,

Instabile Regnum est

De

De mentől nagyobb okaink vagynak e' szérént, Tekintetes Nemes Vármegye Statuffai! és Rendjei! hogy Hazánk közön-séges, és olly méltó örömében részt vé-gyünk, annál több okom vagyon énné-kem hogy a' Nemes Vármegyének eggy Romai Vers-Irónak ama szép intését: —

Æquam memento rebus in Arduis
Servare mentem, non secus in bonis.
Ab insolenti temperatam lætitia.

eszébe juttassam, és mindenre valami szent, 's minthogy szentebbet semmit sem találok, a' Haza széretetére kérjem, hogy magunkat az öröm között olly mértékkel viseljük, hogy annak, okát, úgymint édes Hazánk bölcdogságát meg-ne 'sértsük. Vi-seljük e' végre magunkat, törvényessen, illendően, okoffan, és tsendes bátorság-gal. Először is azt mondom, törvényesen; mert kinek illik magát inkább a' törvény szérént viselni, mint annak, a' ki a' tör-vénytelenség ellen panaszol? Kétféle pe-

dig

dig a' törvény, egyyik a' természeti, má-
 fik a' polgári. Az első minden polgári
 törvényeknél régibb, szentebb, és vál-
 tózhatatlanabb. Mellynek az egész em-
 beri Nemzettől meg-esmértt törvénye az,
 hogy a' ki nekünk nem vétett, azt meg-
 sérteni ne kívánjuk. Tartsuk azért leg-
 szentebb köteletségünknek, hogy ezt a'
 mi nekünk nem vétett, sőt, hogy soha
 véteni sem kíván, olly szentül ígérő, és
 ígéretének hitelére, előbbeni kitsiny or-
 szágának egész Europa előtt tudva lévő
 boldogításával, kényszerítő szelid Fejedel-
 münket, a' kinek egyy hizelkedni nem
 szokott, 's nem is tudó nagy ember olly
 méltán adta nem régen a' Filosofofus Ki-
 rály nevet, semmi tselekedetünkkel meg-
 ne sértsük. Sőt viseltetésünk inkább ő
 hozzá azzal a' haládatos tisztelettel, a'
 mellyet eddig hozzánk való maga viselé-
 se bizannyal meg-érdemel. Melly inté-
 semmel koránt sem arra tzelezok, hogy
 a' leg-méltóbb és leg-szebb reménység
 mel-

mellett is el-aludjunk, mert meg-tanúl-ha-
 tam én azt Platótól, és még inkább a ált
 tapasztalásból, hogy a' reménység az éb-na
 ren lévőknek álma. Nem is arra tze-lő-
 zok, hogy a' háládatofságot annyira ter-al-
 jeffzem, hogy annak, kedv-keresésből, iol
 szabadságainknak akár melly részét is fei-
 áldozzuk. Mert tudom, hogy az ilyen
 helytelen, kedvezés által nem ártanánts-
 kevesebbet a' Fejedelemnek (mint a' kinek ug-
 valóságos háfzna és kára el válhatatlan a' as-
 miénktől) mint magunknak és maradékaink jül-
 nak. Nem az, mondom, a' tze-lom, ha s-é
 nem tsak az, hogy a' hol semmi sérelem es-
 nints, mint a' kísértettől félő ember ne re-
 képzeljünk magunknak sérelemet, és ezért k-
 a' képzeltt sérelemért ne illessük valósá-
 gos sérelemmel a' minékünk nem vétet-
 Fejedelmet. Ezt kívánja tőlünk a' termé E-
 szet törvénye. De tartsuk-meg szentül a m
 Hazánk törvényeit is. Látjuk ugyan i-ig
 azokban a' Nemes Vármegyéknek, orszá to
 gunk fel-állásával egygy idejű törvénye ha-
 ha-

hatalmát, és míg az, újabb törvények által, meg-nem változik, ne kívánjunk annak határan túl-lépni, és, a' magunk különös tzeljaink el-érésének indú atjából, ne r-alatszonyodjunk el-annyira, hogy törvényeinknél erőfőbbek lenni kívánjunk.

Szükség továbbá, hogy minden tselekedeteinkben illendő álhatatoisággal egyen, de tsendesen, és egymás alá-való áskálódás, erőszak, 's láрма nélkül viselkedjünk magunkat. Eggy szóval az illendőségnek törvényére szoroffon vigyázzunk, és észünkbe jutván, hogy nekünk Nemefi rendnek kevesebb szabad e' tekintetben a' köz népnél.

A' Clazomeniusok régen a' Spartai Ephorusok thronusát korommal való bé-mázolással meg-tsúfolni nem átalván, ezen igen illetlen tselekedetekért elégnek tartották a' Spartabéliek azzal büntetni őket, hogy közönségeffen ki-hirdettették, hogy

íza-

szabad legyen a' Clazomeniusoknak mago-
 kat illetlenül viselni. Szomorú Privilegi-
 um! a' mellyel valamint kétség kívül öktö-
 szégyenlettek élni, úgy mi is arra fohakál-
 se vádgyódjunk.

Légyünk továbbá okofak, az az mind az,
 a' tzelt, mind az arra vivő eszközöket ná-
 igyekezzünk minden Hazánkra intézettret-
 tselekedeteinkben mászor is ugyan, de val-
 kivált most, ebben az, annak jó vagyrt-
 bal szerentséjével viselős, időben jól meg-
 választani, és hogy mindnyájan azon egy-
 tzelra, és eggyesültt erővel fiethessünk, át-
 igyekezzük az eggyeséget, minden ma-log
 gunkra való tekintetnek fel-áldozásával, no-
 magunkévá tenni, meg-gondolván, hogy rar-
 ezzel minden jóra mehetünk, e' nélkül-ég
 semmire sem. Bizony ha valaha, mostak
 vagyon, ama fok tekintetben nagy Gyü-ültt
 lésben, szükségünk az okofságra, és azitk
 eggyesültt akaratra. Mert úgy vagyon az's
 erköltsi világban az indulatoknak, mint a' log

természeti világban, a' mozgásban lévő
 esteleknek a' dolga, hogy tudni-illik, men-
 től inkább egymásba ütköznek, annál in-
 akább el-rontják egymás erejét, és keves-
 sebbel fiethetnek a' fel tett tételre. A'
 Haza örökös átkát érdemlő ember azért
 az, sőt a' Hazának: örökös átka, a' ki,
 mászor is ugyan, de kiváltt most, a' sze-
 retetlenséget, gyűlölséget, egymás alá
 való áskálódást, bosszú-állást üzni nem
 gyrtózik.

Utóljára azt mondom, hogy légyünk
 bátrak, 's vissza fe mondom, de úgy,
 hogy a' valóságos bátorságot az azt maj-
 nozó détzezségtől, a' tiszta aranyat az
 aranyfűstől meg-tudjuk jól különböztetni.
 Légyünk bátrak, de csak ott, a' hol an-
 nak helye, oka, és szükségé van. Egyé-
 lütt bátorságot mutatni, csak félenkségünk'
 zítkolása, és hijjába való magunk vetése.
 's már ugyan ezért nem tagadhatom én,
 hogy valamint egyfelől, a' midőn egy

jó Hazafit, a' nyomorúságok idején,
 Hazája mellett, minden veszedelmekkel
 küszködni, és maga nem es meg-tagadásá-
 val, magát minden szterentsétlenségnek ki-
 tenni látok, nem álhatom meg, hogy i-
 lyen viaskodásnak tekintetere fel ne ki-
 tsak Senecával: Ecce Spectaculum dignu-
 ad quod respiciat intentus operi suo
 us! ecce par Deo dignum! Vir bonus cu-
 mala fortuna compositus; úgy más. fel-
 a' midőn azokat a' veszedelmek ide-
 mottzanni sem merő, féltekben el-á-
 embereket, a' veszedelmek el-mű-ásá-
 egyszer mind néki vitézül, és meg-
 nyi Világ győző Nagy Sándorokká vá-
 's mindennel, a' mit elől utól kapnak,
 ha egyebet nem talál, a' levegő ég-
 is nagy méréfzen vagdalkozni látom,
 nem akarnám is, lehetetlen, hogy a' n-
 hegynek kínos nyögése, és fájdalmai u-
 lett apró szüleménye eszembe ne juf-
 Légyünk azért bátrak, de ne hevel-
 légyünk bátrak, de úgy hogy báto-
 gun

gunknak finór-mértéke legyen az okos-
 ág, a' törvény, és azzal meg-eggyező
 Király, 's Hazához való szoros köteles-
 ségünk. Ekkor pedig már olyan bátrak
 tudjunk lenni, hogy kötelességünk el-mu-
 atásától inkább féljünk, mint a' reánk ösz-
 ve-omló világnak töredékeitől. Így leszén
 osztán, hogy, ha Haza-fiúi kötelessé-
 günkben jó lelki-esmérettel, illendőség-
 gel, okoffan, és bátran el-járunk, mosta-
 ni örömünknek késő maradékainkra is
 által-menő állandóságot reményhetjük.
 Melly kedves reménység, ki nem mond-
 natom, mennyire nevelje mostani öro-
 mőnek érzését-is. A' melly, hogy egé-
 szen, és minden ki-fogás nélkül tökéle-
 tes leheffen, tsak az a' hijja vagyon,
 hogy valamint most Fő-Ispáni székeembe
 visszatevettem, úgy azt a' Nemes Vár-
 megye Tekintetes Statuffai hozzám muta-
 tott szerezetet is, mellyel ez előtt ditse-
 kedni méltó okom volt, ezen Székkel
 együtt vissza-nyerhefem. Melly szerez-
 tetet,

tetet, valamint minden vallás és személyválogatás nélkül, egyedül ezen Nemes Vármegyének boldogságára, a' törvényes finór mértéke szerént intézendő igazgatással fommal meg-érdemleni igyekezem, úgy azon szívetbe magamat, a' magaménak szíves, és bizonynyal teljesítendő ígérem mellett, állandóképpen ajánlom.

nd
zé

án
ár

*)

IVSyc

IV.

GYÖZEDELEM JÖVENDŐLÉS.

M. DCCLXXXVIII.

— — fato prudentia major. VIRG.

[áttam Olympus' téres határiból
 A' merre Phoebus kergeti felleget
 A' kormos Éjnek, 's a' homályos
 Földre lövelli febes világát, *)

ndúlni Pallást; mint mikor Aeolus
 zélvéfszt akarván hajtani, zárjait
 Meg-nyitja tömlöttzének, és a'
 Déli fzelet szabadon botsátja.

ántzél borítá mennyei tagjait;
 árdát szorított jobbja, 's arany paizs
 Terhelte balját; 's élet-óltó
 Szikra fzőkött haragos szeméből.

C 3

Ki

*) Mivel a' Török Birodalom Nap-kelet felé
 von, azért költetik arra indulni Pallás.

Ki ellen iudúlsz? Affzonyom, Affzonyom!
 Húzd-vissza dárdád! — Hadnak az Istene
 Ambár hatalmas fegyverére,
 Színed előtt el-ijedne Más is. —

Igy szólla nyelvem. Többre nem engede
 Fakadni szívem; (szívemet el-lepé
 A' félelem,) 's az Isten: affzony
 Ezt felelé panaszomra: Látod

Diánna szárvét? meg-veti frigyemet,
 Fel-vonja ívját, 's ellenem el-lövi:
 De szent Atyámnak homlokára
 Esküszöm hogy kezemet meg-érzi

Mondá, 's paizsán tsattogató törét,
 'S röpüle — nyomban rettenetes tsapás
 Követte, melly a' hólai félbe
 Sárga halál ijedelmet önte. —

Hazám ne búsúl! mert ha Vitézidet
 Vezérli, 's egygyütt száll - viadalra - ki
 Erős Leányja Júpiternek,
 Annyi lehet valamint a' hangya,

De hátat adni kénytelen a' Török,
's kezében a' szép Győzedelem, Magyar!
Az vátta-Trója Városát-meg,
A' ki feléhez hajolt Minerva. —

Újhelyi
DAYKA GÁBOR.

V.

A' S Z E R E T Ö.

I 7 8 7. K. . n.

Többé reá fe' nézek ;
 Nem kell nekem Személye !
 Mond Miska Jantsikának.
 Az átkozott Josepha
 Előbb miket nem ígért.
 Mézzel folyó beszéde ?
 Hányszor borúlt nyakamba ?
 Most más' ölébe' nyugszik,
 Másnak pillant szemével,
 Mást nyal, fal: én reám tsak
 Mellék tekintetet vét.
 Nem kell nekem személye !
 Többé reá fe' nézek !
 Nem én, Be-lép Josepha —
 Most (a' fülébe Jantsi)
 Most töltsd-ki rajta bosszúd !
 Jól van felel, — Josepha
 Eggyet tekint reája —
 'S tsókot nyer ajakára !

DAYKA

VI.

VI.

A Z O N. O K O K R Ó L,

A'

M E L L Y E K S Z E R I N T

Ú J T Ö R V É N Y E K E T S Z A B N I,

V A G Y A'

R É G I E K E T E L - T Ö R L E N I

K E L L E T I K ?

A' I I d i k F R I D R I C H

P R U S S Z I A I K I R Á L Y

I R Á S A I K Ö Z Z Ű L.

A z o k n a k , a' k i k e z e n k é r d é s e r á n t
 v i l á g o f o d á s t k e r e s n e k , v e z e t ő K a -
 l a ű z ű l a' T ö r t é n e t e k ' j e g y z ő k ö n y v e i t
 k e l l v e n n i e k . M e g - t a n ű l j u k e z e k b ő l , h o g y
 m i n d e n N e m z e t e k n e k k ü l ö n ö s é s k ü l ö m -
 b ö z ő t ö r v é n y e i k v ó l t a n a k ; h o g y a z o k
 n e m e g y s z e r r e , h a n e m i d ő j á r t á v a l , ' s
 A l g a z í t á f o k ' s v á l t o z t a t á f o k á l t a l s z a b a t t a t -

tak; és hogy arra, hogy az emberek valami tökélethez mutathassanak, mindenkor idő, még pedig nem kevés idő kívántatik. Meg-tanúljuk ezen felül azokból, hogy azoknak a' Törvény szabóinak Rendeléseik tartottak leg-tovább, kik azoknak szabásokban nem a' magofhasznát, tekintetét 's hatalmát, hanem közönség javát tették tárgyúl; és a' ki annak a' Nemzetnek hajlandóságait, indulatját, természetét, a' mellynek törvény-szabtanak, az elégségig esmerték.

Ezen meg-jegyzésből egykevéssé kell térnünk, hogy a' törvények históriájának némelly szakaszait, és azt, hogy ezek a' rendesebb Tartományokban miképpen hozattak-légyen-bé? meg-tekintessük.

Úgy látszik, hogy az első Törvény-szabók a' Háznépeknek fejei, az Atyák voltak. Hogy házakban rend-tartással

kén-

kéntelenek valának némelly házi rendeléseket tenni. De ezek a' házi rendelések, minekutánna az emberek Városokba kezdtek egygyüvé gyűlni, 's meg-szaporodtak, számosabb tagokból álló társaság' rendben tartására elégtelenek levének.

Az emberi szív gonofzsága a' magánosságban haláli-álmodat szunnyadni látszik, de mások között érezvén magát, feléled; 's ha az emberekkel való társalkodás a' hasonló indulatúaknak egygyüvé fűzése által egy részről a' jó szívűeknek számát szaporítja is, de más részről a' gonofzoknak új pajtásokat szerez.

A' Rendetlenség meg-fokafoda a' Városokban. Új gonofzságok ütötték ki magukat, 's az Atyák 's Házi gazdák, a' kiknek ezen el-fajúltság el-nyomása eránt leg-inkább kelle gondoskodniok, abban állapodtak-meg, hogy ezen undokság árját öfzve-vetett vállal igyekezzenek meg-

gát-

gátolni. Törvényeket tettek tehát, 's előjárókat állítottak-ki, a' kik ezen törvényeknek által-hágóira vigyázzanak. Ilyen nagy az emberi szív romlottsága, hogy törvényi hatalom és erőszak kívántatott meg arra, hogy az ember az emberek közt tsendefségben és bátorságban élhesse.

Az első Törvények tsak a' leg-tetemesebb fenettség' e'-áradata ellen fzegeztek. A' Polgári törvények az Isteni tiszteletet, a' birtokok fel-osztását, a' házasságba-lépést, és azt a' rendet határozták-meg, a' mellyen eggy valaki másnak jószági-birtókába léphessen: a' Büntetési törvények pedig tsak azon tselekedeteket tilalmazták, a' mellyeknek el-terjedésektől leg-inkább lehetne tartani: idő jártával pedig az új rendetlenségek a' fzerént adtak új törvény tételre alkalmatosságot, a' mint valamelly előre nem látott történet ütötte-elő magát.

A'

A' mint az előtt ház-népek állottak ház-népekhez, úgy állottak most már Városok Városokhoz; 's ebből az utólsóbikból lettek az k az Ország-láfok, a' mellyeknek igazgatásokbeli módja azon változandóság felé vonzó hajlandóság miatt, a' mellyet minden emberi dolgokban tapasztalunk, gyakorta változott. Elővén a' nép a' Democratiát a) az Aristocratiát b) választotta; sőt ebben sem nyugodhatván-meg végtére még a' Monarchiát c) állította-fel.

A' Monárchiai igazgatás két-féle-képpen kapott lábra; így t. i. hogy vagy egy polgár jóságába vitézségébe 's okosságába vetette egész bizodalmát egy Nép, 's néki határtalanúl adta által a' kormányt; vagy pedig úgy, hogy egy Nagy-

a) A' Népnek önnön-maga által való igazgatása. b) A' Nép Nagyjainak igazgatása. c) Egy Uralkodó igazgatása.

Nagyra vágó istentelen és titkos mester-
ségekkel vezébe kaparította a' Nép zabo-
láját. Kevés Tartomány van olyan, a'
melly ezeket az egymástól különböző
igazgatás módjait ne esmerne; de az őt
Törvényeik igen különbözők egymástól.

Azon Törvény szabók közt, a' kiket
a' Profanus Írók említenek OSIRIS a'
leg-első. Ő Egyiptusi Király volt, 's az
ő Törvényeinek magok az Ország Igaz-
gatói is alája voltak vetve. Ezek a' Tör-
vények, mellyek által az Ország igazga-
tása vala meg-határozva, minden sze-
mélynek maga vifeletére is ki terjedtek.

A' Királyok tsak ezen törvényeknek
bé-teljesítések által nyerték-meg a' Né-
pszerűtetét. OSIRIS (némelly Írók mel-
léje tészik Isift is) harmincz Törvén-
Bíró-t állított-fel, kiknek nyakokon aran-
lántzon függött az Igafság képe. a)

kit

a) Görögül. ΑΔΕΘΕΙΑ.

kit azzal meg-értettek, az meg-nyerte
ügyét.

OSIRIS rendelkezést tett az Isteni
tisztelet, a' Tartományok fel-osztása és
a' Nép különböző Rendei eránt. Nem en-
gedte-meg, hogy valaki adótság miatt
fogságba rekesztesse, 's el-tiltott a' per-
lekedésből minden tsábító rhetori mester-
ségeket. Az Egyptusiak szüléiknek 's
Rokonjaiknak holt tetemeiket adták zá-
logban annak, a' kitől pénzt vettek-fel,
's a' ki azt életében vissza nem váltotta,
az közönségesen betstelennek infámisnak
tartatott.

Ez a' Tönnényszabó azt állítá hogy
nem elég az embereket életekben büntet-
ni; mi végett olly Törvény székelt állíta-
fel, a' melly őket még holtok után is
kárhoztassa; hogy úgy az illyen kárhoz-
tatás betstelen béllyege az élőknek a' vir-
tus követésére ösztön légyen.

Az

Az Egyiptusiaknak törvényeik után nyomban következnek a' Cretaiaké. Minós vala az ő Törvényfabójak. Ő magát a' Jupiter fijának hazudta, 's el hitette a' Népet, hogy ezeket a' Rendeléseket néki az Atyja sugallotta, hogy így ezeket a' Nép elől annál tiszteltebbé tehesse.

Lycurgus Lacedæmoni Király szemé előtt tartá a' Minós Törvényeit 's melléjek veté az Osiriséit, mellyeket ő Egyiptusi útazása alatt maga jegyzet vala-fel.

Az Aranyat, Ezüstöt, a' pénzt, nem eppen szükséges mesterségeket elűzte tartományaiból, 's Országát egyenként részekre szaggatva osztá ki polgárai között.

Lycurgus, katonákat szándékozván nevelni, nem akarta hogy polgárai szívnek gyengébb érzései által el-puhí-
tassa-

nak. Ez indítá őt arra, hogy a' házassági élet heljett az Affzonyokkal való közös élést állítsa-fel. Így egy Férjfi sem szoktattatott a' házassági élet érzékeny és gyenge édeségeihez; Országá meg-is népesítettett, 's a' gyermekek közönséges költségen neveltettek. Ha a' szülei a' gyermeknek meg-bizonyíthatta hogy az egészségtelenül jött a' Vil'gra, szabadságot kaptak azt meg-ölni. Lycurgus azt tartotta hogy a' fegyver viseletre alkalmatlan ember meg-nem érdemli hogy éljen.

Azt rendelé továbbá, hogy a' földet a' Heloták, (hadi foglyok) miveljék a' Spártaiak pedig fegyver forgatásban gyakoroltassanak.

A' Legények és Leányok köz helyen mezítelenül gyakorlották magokat a' birkozásban.

Ebédjeik igen mértékletes volt. Polgárok minden születés, birtok, 's a' más tekintetbeli külömbség nélkül egygyütt ettek a' mellett — mert az ő ebédjeik köz költségen készültek.

A' külföldieknek nem vala szabály Spártában lakni, hogy az ő erköltseik a' Lycurgus által be-hozatott erköltsöke meg-ne vesztegefsék.

Tsak azokat a' Tolvajokat büntette-meg, a' kik rajta vesztettek a' tsélekedeten. Lycurgus katonai Országát akart fel állítani, 's elérte a' tárgyát.

Draco vala az első Törvényszabály Athenében. Az ő törvénye oíly kemény volt hogy azt állították felőle, hogy az törvényekkel véssel és nem tentával voltak írva. — a' leg-szenvedhetőbb törvényteleniséget halállal büntettette: sőt még a' leiket dolgokat is perbe idézte. Így hanyatlott

a' többek közt egy bálványt, a'
 a' ny le-dűlvén talpkövéreől egy embert
 da ölt, a' Városból.

Láttuk már' miut szabattak a' Törvé-
 nyek Egyptusban és Spártában, láffuk
 ár mint vitettek tökéletességre Athé-
 nében.

Azok a' rendetlenségek, a' mellyek
 Atticában Uralkodtak 's azok a' szomorú
 övetkezések, a' mellyeket bizonyosan
 hetett az említett rendetlenségek után
 ární, arra indíták a' Lakosokat, hogy
 egy Böltshez folyamodjanak, a' ki az
 mlített helytelenségeket el - törölheffe.
 Azon szegények, a' kik adófságaik miatt
 egyetlenül nyomattak a' Gazdagok által,
 azon igyekeztek, hogy egy olly Főt
 aphassanak, a' ki őket a' Gazdagok ty-
 annismusa alól fel-fzabadíthassa.

Ezen zavarodásban egy szájjal le-
kel Sólon választatott Archounak 's leg-
felsőbb Itélő Bírónak. A' Gazdagok örömmel nézték az ő választását azért, mert
Gazdag volt; a' szegények pedig azért,
mert betsületes ember volt; azt mond
felőle Plutarchus.

Sólon le-vette az adófok nyakából
a' terhet, 's a' Polgároknak meg-engedte
hogy Testamentomot tehessenek.

A' melly Affzonyoknak magtalan fiai-
juk volt meg-engedte hogy Rokonaik kö-
zéből másokat válásszanak.

A' Törvény meg-büntette a' heny-
ket, szabadon bocsátotta a' házaság tö-
mérjű Gyilkosát, 's nem engedte meg ho-
gy az árván maradott gyermekeknek V-
Atyja (Tútor) a' leg-közelébb való At-
fi legyen.

A' ki a' fél-szemü ember eggy szemét ki-szúrta arra ítéltetett, hogy azért a' magaga két szemét veszíttse-el. Nem vólt szabad fel-nyitni szájokat a' Gyűlésben.

Sólon az Atyák meg-ölése ellen nem tett törvényt. Ezt a' vétket ő el-követ-hetetlennek tartotta, 's azt állítá, hogy azt tilálmazni, annyi mint azt tanítani.

Azt akarta hogy az ő törvényei az Areopagusban téstessenek-le. Ez a' Cecrops által fel-állított Itélő-szék elejéntén tsak 30. Bírákból álla, de már ekkor 500ra szaporodott. Az Areopagus éjtszakai órákon tartotta gyűléseit, 's az ügyészek az ügyet rövideden adták elő. Az indulatok gerjesztgetése nem vala szabad.

Az Athenei Törvények idővél Romába mentek által: Minthogy pedig ezen Nép Törvényei finór mértékévé lettek mind azon Népeknek, a' melyeket ez a'

nagy Nemzet meg-hódoltatott : szí-
leffz hogy erről bővebben szóljunk. éges

Rómulus vetette-meg első talpkövét
Rómának, 's ő volt első Törvényiszabója
is. Imé itt vannak némelly maradvány-
jai az ő Rendeléseinek.

Azt akarta, hogy a' Királyoknak az
igasság ki-fizolgáltatásában 's Vallásbeli dol-
gokban határtalan hatalmok legyen; hogy
azon Meséknek, melyeket az Istenről kö-
zönségesen beszéllnek, hitel ne adattas-
son; hogy az Istenek felől a' Nép szent
gondolatokat képezzen, következéskép-
pen ezen bódog Valóságok felől semmit
ne tartson, a' mi az illendőséggel ellen-
kezik. Plutarchus ezt veti hozzá, hogy
vétkes dolog azt hinni hogy az Isten egyy
Affzony vagy Leány szépségében gyö-
nyörködjön. És még is azt parantsolta
ez a' nem éppen vak hitű Fejedelem,
hogy femmihez ne merjenek fogni, mi-
nek

jötte az Augurok tanácsul nem ké-
nek
letnek.

Rómulus Patriciusokkal ültette-bé a'
Senatust, a' szolgákat pedig nem nézte
Ország tagjainak.

A' Férjek szabadofok voltak meg-öl-
ni feleségeiket, ha a' parázñaság és ré-
fszezség reájok ki-világosodott.

Az Atyák tellyes hatalommal bírtak
gyermekük felett. Szabad volt nekik
meg-ölni azokat, ha nyomorékok voltak.
A' szüléket meg-ölő gyermekek halállal
büntetettek meg. Azok a' Véd-Atyák, a'
kik véd-gyermekeket meg-ölték, köz útálat
tárgyává tétettek. Az Ipokat vagy Na-
pájokat meg-verő Menyek a' Penatesek
bosszújára hagyattattak. Rómulus azt akar-
ta hogy a' Város kő falai szentek, lé-
gyenek, 's meg-ölte Remust, mivel az

általá építendő Város kö falait által u
ván, é törvényjét fel-bontá.

Ez a' Fejedelem menedék-hellyeket
is állíta. Ilyen vala a' Tárpejusi hegyen
lévő Azylum.

Rómulusnak ezen Törvényeihez Nu-
ma újabbakat tett. Minthogy ez a' Fe-
jedelem kegyes ember vólt, meg-tiltotta
hogy az Isteneket emberi vagy baromi
képekben senki se ábrázolja-le. Innen
van hogy a' Város fel-építése után 160.
éftendővel a' Templomokban nem vala
semmi kép.

Tullus Hostilius a' Népesítésre akar-
ván kiszteni a' Róma polgárjait, azt ren-
delte hogy ha egy Anya három gyer-
mekeket hozna a' Világra, azok fel-ser-
düléséig köz költségen nevelteffenek-fel.

A' Tarquinius rendelkezései közt azt je-
-yezzük meg, hogy minden polgárt kén-
-szeríte bé mutatni a' Királynak minden bir-
-tokát, 's meg-büntette hogyha valamit el-
-tagada: hogy áldozatokat rendelt, és a'
-fel-szabadúlt szolgának (Libertusnak) meg-
-engedte a' Város közzé számláltatni. Az
-ő rendelkezései kedvezők voltak az Adófok-
-nak.

Illyenek valának azok a' Törvények,
-a' mellyeket a' Rómaiak a' Királyaiktól
-kaptanak, Sextus Papirius öszve - fzedte
-azokat, 's az ő nevéről Codex Papiria-
-nusnak neveztettek.

Nagy része ezeknek a' Törvények-
-nek mellyek Monarchiai igazgatáshoz ille-
-nek tsak éppen a' Királyok el - üzésekkel
-töröltetett-el.

Valerius Publicola, Consul Társa Bru-
-tusnak, egyike azoknak a' nagy Embe-

reknek, a' kik Rómának szabadságát
 fza hozák, ez a' Nép előtt annyira ke-
 ves Consul, olly új törvényeket hozott-
 bé, a' mellyek az ő általa fel-állított igaz-
 gatáshoz egészen hozzá illettek.

Ezek fzerént a' Magistratus ítéletét
 szabad vala a' Népre apellálni, 's halálos
 büntetés alatt vala meg-tilalmazva, a' Nép
 jóvá hagyása nélkül hívatalt vállalni. Pu-
 blicola leljebb szállítá az adót, 's halált
 kiáltott azokra, a' kik a' Nép közzül ha-
 tártalan hatalomra ásítottak.

Tsak az ő ideje után hozattatott - bé
 az a' Censús mellyet Rómának Nagyjai
 fzingén a' nyóltzadik fillérig vittek. Ha
 az adós nem fizethete fogságra, sőt egész
 háza népével egygyütt szolgai állapotra
 vettetett.

Ez a' Törvény el-vifelhetetlennek lát-
 fzott a' Plebejusok előtt, ugymint a' kik

en-

IV. ek gyakorta tétettek áldozatjává. Fel-
 -zúdultak a' Consulok ellen; a' Senatus
 -tántoríthatatlanúl állott az írott törvény
 mellett; a' meg-keferedett Nép pedig a'
 szent hegyen gyűlt-öszve. Innen úgy
 bánt a' Senatorokkal mint magokhoz ha-
 sonló fzemélyekkel, 's tsak azon ígéret
 alatt tért vissza Rómába, hogy adótságok
 le-róvat:affon, és az ő védelmekre Tíz-
 -viselők állíttassanak. Ezek a' Tribunusok
 a' Censust a' 16dik fillérre vitték, végté-
 re pedig bizonyos ideig egészen el-tör-
 lötték.

Azon két Rendek a' mellyekből a'
 Római Respublica állott, azon mesterked-
 tek mindenkor, hogy miként haladhassa
 felyül egyyike a' másikat. Ebből irigyke-
 dés támadott. Némely Zendítők tüzelték
 a' Nép hevét: más részről pedig eggyné-
 hány ifjú heves és büszke Senatorok a'
 Senátus ítéletit hánytorgatták.

A' Lex Agraria, melly a' fegyverre nyert mezőségnek a' Római polgár közt lejendő fel-osztása miatt hozattatott, eggy-nehány ízben meg-hasonlásra hozta a' Nemzetet. Ez a' Város fel-építésének 276dik esztendejében támadta, és szintén a' 300dik esztendeig tartott, ámbár eggy-nehány ízben félben szakasztotta a' háború.

Végtére látta Róma, hogy kéntelen a' törvény el-intézéséhez nyúlni. E' végre Posthumus Albus, Antonius Manlius, és Sulpicius Camerinus Athenébe küldötte Solonnak törvényjeit öszve-gyűjteni. Vissza jövételek után ezeket a' Decemvirek közzé vette-fel a' Nemzet, 's reájok bízta hogy a' törvényeket jegyezzék-fel, mellyeknek mindenikét elébb ugyan a' Senatus, az után pedig a' Nép öszve-fzedett vokfokkal hagyott helyben. Felvették ezeket tíz réz-táblákra, 's még azon esztendőben kettőt tevének melléjek;

s innen ered a' XII. TÁBLÁKNAK nevezete.

Ezek a' Törvények öszve-fszorították az Atyai hatalmat, büntetést rendeltek azon Véd-Atyáknak, a' kik Véd-Fiókat meg-tsalták, 's meg-tiltották a' birtoknak el-tesztálását. A' Triumvirek azt rendelkezék idővel hogy a' kik birtokokat halálokkal másnak akarják hagyni, negyed részét birtokoknak természetű Maradékoknak hagyják.

Azon Posthumusok, a' kik Atyjoknak halálok után tíz hónap alatt lettek, törvényes gyermekeknek tartattanak: Hadrianus Tsászárs ezt a' tizenegyedik hónapra is ki-terjesztette.

A' Rómaiak előtt mind ekkoráig esmeretlen házassági el-választás a' XII. Táblák törvénye által kapott lábra; 's ugyan
ebben

ebben szabattatott-ki, a' tettel, szóv
íráffal tett meg-bántás büntetése.

11ck-

Tsak a' kéz akartva el-követett A-
tyai gyilkosság büntettetett halállal.

A' Polgároknak szabad vólt a' fegy-
veres, vagy éjtfzaka házokra törő Tol-
vajokat meg-ölni.

A' hamisan esküdt Tanú a' Tarpe-
jusi köfszirtről vettetett-le. A' főben járó
dolgokban a' panaszlónak két nap hagyat-
tatott panaszának folytatására: a' vádoltt-
nak pedig három a' vádra tejendő felelet-
re. Ha ki sült hogy a' Vádló a' Vádolt-
tat ok nélkül támadta-meg, olyankor a'
Vádlót azzal a' büntetéffel illették, a'
mellyet a' Vádoltnak kellett volna el-
fzenvedni, ha a' Vád valósága ki-világo-
fodhatott volna.

Ezek

zek a' leg-nyomofabb tzikkelyei a'
 . Tábláknak, mellyekről Tacitus azt
 mondja, hogy utolsók voltak a' jó Tör-
 vények közt.

Ezek az igazságos és természeti egye-
 nefséggel meg-eggyező Törvények a' Pol-
 gároknak szabadságokat csak azon esetek-
 ben szorították késkenyebb határok köz-
 zé, ha az azzal való-vissza élés a' ház
 Népek nyugodalmának 's az Országslás tse-
 nedségének veszedelmes lett.

A' Nép hatalmával mindenekben ellen-
 kező hatalma a' Senatusnak, a' Nagyok
 zabolátlan kevélysége, a' napról napra
 öregbedő kívánságai a' Plebejusoknak, 's
 más egyéb történetek, újabb fergeteget
 gyűjtöttek Róma felibe. A' Gracchusok
 és Saturninusok zenebonát indítható tör-
 vényeket adtak-ki. A' belső háborúk alatt
 igen sok rendelkezések támadtak, 's ismét el-
 múltak.

Sylba

Sylba el-törlötte a' régi törvényeke-
's újjakat hozza helyekbe, mellyeket is-
mét Lepidus törlött-el. Azonban a' belső
zendüléssel együtt el-határozó erkölts-
telenség a' törvényeket felelte meg-szapo-
rította. Úgy hogy végre Pompejus vá-
lasztatott azoknak helybe hozására, 's ez
adott is eggynehány új törvényt, de nem
tartottak fokáig.

Míg a' belső Zenebona 25. eszten-
deig tartott, nem vólt semmi igazság; 's
Róma ebben a' zürzavarban vala mind
addig míg a' kormányt Augustus vevé ke-
zébe. Ez Consulatusának 6dik esztende-
jébe visszahozta a' régi törvényeket 's
eggy átaljában el-törlé azokat, a' mel-
lyeket a' Respublica a' belső zendülés alatt
kezdeett esmerni.

Végtére Justinianus Császár hozta hel-
lyre azt a' nagy zürzavart, a' mellyben
a' Jurisconsultusok a' Törvénynek külömbö-
bő-

bözei miatt valának. Meg-parantsolta Tribonianus nevezetű Cancellariusának hogy készítsen egy tökéletes Corpus Jurist. Ez ezt három kötetbe szedte öszve, melyek még most is kezeink között vannak, és a' mellynek elsője a' Digestumok, mellyek a' leg nevezetesebb Jurisconsultumok vélekedéseit foglalják magokban; a' másodika a' Codex, az az a' Tsászárok Rendelése; és a' harmadikba, az Institutumok, mellyek a' Római Törvénynek rövid foglalaját adják elő.

Ezek a' Törvények olly jóknak találtattak, hogy ezen birodalom el süllyedése után a' leg-jobb rendű Nemzetek is be-vették, 's Törvény tudományjokat ezeken építették.

A' Rómaiak a' magok törvényeket által-vitték minden Tartományokba, valamelyeket hatalmok alá hajtottanak. A' Gallusok ezeket akkor vevék-be, midőn

Julius Császár őket meg-győzvén, tartományjokat Római provinciává tette.

Az ötödik százban a' Római Monarchiának fel-szaggatása után Európának egy részét az Északi Nemzetek özöne el-árasztotta. Ezek a' külömbféle barbarus Nemzetek be-hozták törvényeiket és szokásaikat az általok el-nyomatott Népek közé. A' Gallusokat a' Déli Gothusok, a' Burgundok és a' Frankok támadták 's győzték-meg.

Chlodovæus azt tartotta, hogy különös kegyességet érezteti új alatta valóival hogy ha szabad választásokra bízza mellyik törvényt akarják, a' meg-győzettekét é, vagy a' győzedelmesét? Gondebald, Burgundi Király azt rendelte, hogy a' ki meg-nem elégszik a' homályos dolgokban való esküvéffel, az baj-vívásra szállhasson.

Hajdan a' Feudumot bírónál állott a' leg-főbb ki-szolgáltatása az igazságnak.

A' leg főbb el-íté'ése a' dolgoknak a' Vastag Lajos uralkodása alatt adatott által a' Királyi hatalomnak. Látjuk tovább hogy IXdik Károly a' Törvényezésnek új módját akarta ki-szabni, 's azon volt hogy az ügyek folyamatjának hosszú idejét rövidebbre vonhassa; a' mint ez a' Moulini Rendeletéből ki-tetszik. Meg-kell jegyzeni hogy ez a' bölts Rendelet a' fegyver tsörgés közben tétetett: de az Ország java mellett őt állá *de l' hopital Cancellarius*, a' mint *Præfident Hainault* mondja. XIV. Lajos vala végtére az, a' ki az Törvényeket Clovis-tól fogva szintén ő magaig egyyüvé fzedette, melly az ő nevérol *Codex Ludovicianus*nak nevezetett.

A' többi következik.

VII.

E G G Y

GÖGÖS - LYÁNYKÁHOZ.
BLUMAUER UTÁN.

Jó Leány! ne-tartsd-rá magadat aunyira,
 Adjál a' Legénynek tsókot ajakira!
 Gyengeded korodban ostobátska valál,
 Most szíved kedvet tsak piperében talál.
 Tudd-meg a' Leánykák tsak ideig ízépek,
 Mint gyenge Violák el hervad a' képek.
 Tsak ideig kezed olyan, minn' tafota,
 Mellyet a' Lioni Frantzia alkota;
 De majd hasonló lessz a' keztyüd' bőréhez
 'S még-aggott Falusi Gazdasszony kezéhez.
 Most ugyan nevető Ortzád szép Völgyekkel
 Éles még, és festett lilium színekkel;
 De várj! Mert majd rántzok ülnek a' helyekre
 Mellyeken Grátziák mulattak kedvekre:
 Most ugyan még meljed a' jól-költt téisztához
 Hasonló, 's reggeli téjnek a' habjához;
 De várj nem fokára mind színét el-veszti,
 Mind fejét mák módra hosszan le-ereszti

Most

Most ugyan testetskéd gömbölyeg és kerek,
Mert még vígan folynak benned minden
erek;

De majd fájdalommal nézed nem sokára,
Hogy már is négy fzegü formát vett ma-
gára

Most ugyan még ragyog szép szemed két köve
Melly fok rab szívedbe elég nyilat löve;

De várj! e' két tsillag úgy borúl homályba,
Mint a' Nap ködökkel gazdag idő tájba'.

Most ugyan még nyalják Legények kezedet,
'S előtted térdelve keresik kedvedet;

De várj! leljen-meg tsak a' fonnyasztó vénség,
Egyszerre el-távoz tőled a' Legénység;

'S magad éjjel nappal keressz ha lelhernél,
A' kívül a' szíven, szívet tserehelhetnél.

Azért a' míg lehet, kedveld a' Vendéget
Nyájassággal keress annál kedveséget

Ne kéméld a' mid van, osztogassd széltére,
Úgy is magában is el-fogy az végtére.

Tsókoly míg ajakid méz íz kedvelteti

'S míg minden tsókjaid kedveség követi;
Gondold meg! hogy el-jő a' szomorú óra;

Mellyben nem találhatsz semmi tsokolóra.

Gy. CSEPÁNY ISTVÁN.

VIII.

MOOR KÁROL;

A' Schiller Tolvajaiban.

Hoffzú! — hoffzú jó éjtszaka! nem piroslik többé többé néked a' hajnal! — — — azt gondoljátok hogy reszketni fogok? Lelkei a' meg-öletteknek! nem fogok én reszketni! — a' Ti nyughatatlan halálos jajveszéklétek, a' ti meg-fojtott fekete ábrázatotok, a' ti kinyílt véres sebeitek, — azok tsak a' Végezés el-fzakadhatatlan lántzainak szemei, melyek végtére üres Óráimon, Dajkáimnak 's Tanító Mestereimnek környül-állásain, Atyámnak Temperamentumán, 's Anyám vérén fognak öfzve-kaptsoltatva függeni. — Miért tett engemet az én Perillusom Ökörre? hogy az Emberiség forró bélemben meg-süljön? (kezébe veszi

a' piftolyt) Idő 's Örökké-valóság! —
 melyek ezen tsön által-ölelitek egymást
 — borzasztó Költs! melly utánnam az
 életnek tömlöztét zárod-bé, előtttem pe-
 dig az Örökké-való szabadságnak lakó
 helyjét nyitod-fel — mond-meg — hová,
 hová akarsz engemet vinni? Idegen járat-
 lan Ország! — Ládd az Emberiséget ezen
 kép a' att el-gyengülve — a' meg-határo-
 zott 's véges dolognak ereje alább hág,
 's a' Phantasia, minteggy tsintalan majma
 az érzékenységeknek, furtsa árnyékok-
 kal játszodoztarja a' mi gyenge elméinket.
 — Nem! Nem! Férjfiúhoz nem illik a'
 tétovázás — Légy a' mi akarsz név nél-
 kül való valami, melly a' Halál után kö-
 vetkezel, — tsak hogy én akkor is én
 leheffek! — légy a' mi akarsz, tsak hogy
 én is által viheffem magamat! — a' kül-
 ső minémüségek tsak a' Léleknek festékei.
 — Én magam vagyok Ég és Pokol ma-
 gamnak! (egyszerre ki-merefzti szemeit)
 ha te nékem valahol egygy hamuvá lett

Világnak határát magamnak engednél, melyet a' Te szemeid elől el-vetettél, hol a' magános Éj, 's örökös pufztaság uralkodik? — — — Az én álmaimmal népesíteném-bé azon néma ürességet, dologra fordítanám az örökké-valóságnak nyugodalmát, 's tagokra osztanám-fel a' közönséges nyomorúságoknak öszve-zavarodott képét — — — Vagy, a' nyomorúságoknak újabb újabb szüleménye, 's azoknak szemléltetése által akarsz engemet nagyobbról nagyobbra vinni, — míg majd semmivé léfzek? Nem színté olly könnyen szaggathatom é azon életem fonalait is öszve, mellyek nékem az élet után fonattatnak, mint ezt? — Te engemet semmivé tehetsz, de ezen szabadságomtól meg-nem foszthatsz (*meg-tölti a' Pístolokat, 's hirtelen meg-áll*) hát, eggy gyötrellemmel tellyes életnek félelme miatt haljak én meg? erőt hagyjak venni rajtam a' nyomorúságoknak? nem!

tűrni

tűrni fogom azt (el-veti a' Píftolt) a'
gyötrelemnek fegyverei tompúljanak - meg
bennem! tökéletességre vífzem. — — —

DARVAS JÁNOS. *)

E 5

IX.

*) Helytartói Tanácsos Mélt. Nagy - Réti
DARVAS FERENTZ Úrnak fíja, Abaújár-
megyei Fő Szolga-Bíró.

IX.

L É L K E M H E Z.

SZÜLETÉSEM NAPJÁN

Májusnak 11dik 1789.

El-tölt ismét egy esztendő
Múlándó életemből,

Sijet az el-költözendő

Lélek e' por testemből.

Az el-töltt idő múlándó

Vóltomat bizonyítja;

A' Lélek, hogy ő halandó

Nem lehet, azt tanítja.

E' kettő közt bízakodva --

Tántorgó reménységem

Azt kérdezi gyanakodva.

Lessz é? 's mikor lesz végem?

Por testemnek változási

Egy véget jelentgetnek:

De lelkemnek vágyódási

Édesen ferkentgetnek

Azt

Azt mondja ez hogy éltemmel
 Nem végződik lételem ;
 Oh hát a' biztos hiszemmel
 'Mint játszik a' félelem ?
 Melly nagyon öfzve lántzolta
 E' két ellenkezőket
 A' ki folyni parantsolta
 'S haladni az időket

És Istentől vett lelkemet
 Változáshoz szoktatta,
 Mikor sárból lett testemet
 Ő néki társúl adta. *
 'S azt véli a' szegény Lélek
 Bomlandó sátorában,
 Hogy tsak úgy élek, ha élek
 A' Test tárfaságában. —

Ha tsak azt téfzi az élet
 A' mint e' testben élek ;
 Oh melly fzerentsétlenné lett
 Úgy ez az élő Lélek !
 A' mint fokafodnak 's gyűlnek
 A' test apró részei
 Úgy egyfzersmind el-répülnek
 Renddel gözölgései.

A'

A' ma született emberről
Azt mondják, most kezd élni;
De, kérd-meg bár, mást fog érrol
A' természet ítélni.
Sőt a' mikor születtetünk
Ott kezdődik halálunk;
Halunk míg testi életünk
Végére nem találunk.

Halunk mindennap — meg-hóltunk
Mikor el-végeztetik
Életünk; 's e' tömlözt bóltunk
Élettel tseréltetik.
Amaz örökké - valóság'
Ajtaja fel-lefz nyitva;
'S mi vagy Te óh mulandóság!
Mi? eh hez hasonlítva, —

Eggy hatalom, a' végetlen
Örökké valóságban,
Élt, és él, képzelhetetlen
Bóldog magánofságban.
Teremtett jó tetszéséből
Ez Hatalom, világot;
Az időben a' femmiből
Hozott-ki valóságot.

Hogy

Hogy hát vagyon a' Világban

Idő , 's idő-haladás ,

Az örökké-valóságban

Nintsen azért szakadás :

Hanem mi , kik változást

Szenvedjük az időnek ,

'S látjuk a' Napok' folyást

Hogy egymás után jönnek ,

Azonban , mi is időben

Lettünk és van kezdetünk ;

A' végetlen Teremtőben

Semmit meg-nem érthetünk.

Úgy nézzük , a' szakadatlan

Örökké valóságot ,

Mint egy el-gondolhatatlan

Határú hosszúságot.

De nintsen olly hasonlítás ,

Melly ezt ki-fejezheffe ,

Nints gondolat , sem gyanítás

A' melly ezt képzelheffe —

Úgy teremtetett a' Lélek ,

Hogy örökké fog élni ,

De míg e' föld testben élek ,

Azt sem tudom szemlélni ;

Hogy

Hogy meg-nem halni mit téfzen?

Es élni szünetlenül,

Az idők után mi léfzen?

'S mi az a' *Végetlenül?*

Ha meg-frífsíri testemet

Ama lelkeknek Atyja

Úgy, hogy örök lételemet

Ez por is meg-bírhatja,

Akkor a' több teremtetett

Lelkek' tárfaságában,

Látom az örök életet

Az Isten' Országában.

De még is a' minden testnek

'S minden Léleknek Atyja,

Magát nékem, mint Mósesnek

Tsak *hátról* mutatja.

Akkor is hát tsak értetlen

Érzem a' boldogságot,

A' *kezdet nélkül* végetlen

Örökké valóságot,

Leffz még is örök éltemnek

Eggy nagy gyönyörüsége;

Leffz tudományja lelkemnek

Arról, hogy nem leffz vége.

Er-

Erzeni fogom valóban
 Istentől vett létemet,
 Amaz örökké-valóban
 Látom eredetemet;
 Értem tiszta természetét
 Amaz örök Istennek,
 De hogy kezdet nélkül létét
 Meg-nem foghatom ennek:

Mindég értem; — de egéfzen
 Meg-nem fogom érteni;
 'S ezt a' fő jót annyit teszen
 Mind örökké érzeni.
 Ez a' gyönyörűségeknek
 Vég nélkül való fora,
 Mellyet érez fok lelkeknek
 Angyaloknak Tábora.

Ismérni az Istent 's látni,
 Még is mindég találni
 Benne, a' mit tsudálhatni,
 'S azt imádva tsudálni.
 Mert valamint olly végetlen
 Az örökké-valóság
 És ollyan képzelhetetlen
 El-nem-gondolhatóság;

Hogy

Hogy mikor már addig mégyen
 Az elme gondolatja;
 Hogy most mindjárt vége legyen
 'S meg-fzűnjön folyamatja,
 Még az, a' mit végetlennek
 Nevezünk, ott kezdődik,
 Mert idő-fszakaszzal ennek
 Hossza nem méretődik.

Az örök gyönyörűség is
 Olyan meg-foghatatlan,
 Hogy ott a' mérték 's a' vég is
 Éppen gondolhatatlan. —
 Én Lelkem! hát mit irtóznál
 Meg-ofzlattatásodtól?
 Vétkeznél, ha firánkoznál
 Hogy el-válsz test tárfadtól.

Halál ez a' mi életünk
 Ez a' létel változás,
 A' mit ennyire szeretünk
 Tsak tsupa fogyatkozás.
 Új test kell a' Lélek mellé
 Hogy örökké élhesse: —
 Oh! hát kívánni nem kell e'
 Hogy e' test el-vettesse?

Hogy

Hogy az , ha fel-támasztatik

Leheffen rothatatlan ,

A' midőn vissza - adatik

Belé a' halhatatlan.

Vétek é hát óhajtani ?

Hogy a' halál fijeffen ?

Hogy az örök : e' mostani

Végesnek véget vessén ?

Vagy irtóznál é ? Oh Lélek !

Korábban haza menni ,

Mellynek , akár meddig élek

Egyfzer tsak meg-kell lenni.

Pálya futás ez az élet

'S a' ki hosszabban futja ,

Bár fáradtsága többé lett

Eggy tárgyra megy az útja.

Oh boldogok a' kisedek

Kik korán meg-hóltanak ;

'S míg én bujdosva szenvedek

Már haza jutottanak.

Fel-váltották álhatatlan

Sátorjokat az éggel ,

'S élnek az el-fogyhatatlan

Örök gyönyörűséggel. —

Az én időmből el-tölt már
 Hufzon kilentz esztendő;
 Nem tudom még tovább hány vár?
 'S hány lessz még érkezendő:
 De, ha még száz ezerekkel
 Hosszabbakat érnék is,
 Minden élők' életekkel
 'S erejekkel bírnék is,

Meg-kell egyfzer futásomban,
 A' végső ponton állnom;
 Meg-kell halnom és azonban
 Halhatatlanná válrom.
 Fogoly vagyok, és naponként
 A' Halálra vitetem,
 A' tömlőtzben apródonként
 Fogyatkozik életem.

'S mikor halálra vitetni
 Látom rab-tárfaimat
 Elöttem el-temettetni
 Szemlélem barátimat:
 Nem tsak, hogy meg-nem bátorít
 Életem hasszabbsága,
 Sőt jobban jobban szomorít
 A' példák fokasága.

A' halálra rendeltettek

Két órával mit nyernek ; ?

Azt ; hogy gyötrődést fzerzettek

Az órák az embernek. —

Szünj meg-hát Nemes vóltodat

Azzal motskosítani

Lelkem ! hogy ez rab házadat

Sajnálnád fel-váltani.

Mennyei bóldog hazádnak

Örök gyönyörüségénn

Teremtődnek és Atyádnak

Végetlen ditsőségen.

Buzdítsd Lelkem vágyáfidat

Végy magadnak szárnyakat,

Nézd meg-lakos tárfaiddat

A' bóldog Angyalokat.

A' kik szüntelen hangzanak

Szent Szent Szent énekléssel

Az Isten előtt állanak

Örök gyönyörködéssel.

Mikor lessz oh Imádandó

Isten ! lelkeknek Atyja !

Hogy lelkem , ez el-bomlandó

Sár házát el-hagyhatja ?

Mikor ? óh ! mikor megyek-el
Atyámnak hajlékába ?
A' meg-dítsöült Lelkekkel
Fényeskedő Hazába ?

HORVÁTH ÁDÁM.

X.

L E S B I Á H O Z.

Szoroffan a' Deák szerént. *)

Éljünk Lesbia Lelkem ! és szerefsünk,
 És a' mord Öregek' komor beszédit
 Egy fél pénzre betsüljük öszveséggel.
 Lám a' Nap le-mégyn , meg' újra fel-nő.
 Nékünk egyszer enyész rövid világunk

F 3

S

*) Catull. Vdik. Dala : Vivamus mea Lesbia,
 atque amemus — Rumoresque senum feverio-
 rum — Omnes unius astimemus assis. — Soles
 occidere & redire possunt — Nobis cum semel
 occidit brevis lux — Nox est perpetuo una dor-
 mienda. — Da mi basia mille, deinde centum —
 Dein mille altera, dein secunda centum — De-
 inde usque altera mille; — deinde centum. —
 Dein cum millia multa fecerimus — Conturbabi-
 mus illa, ne sciamus; — aut ne quis malus in-
 videre possit — Cum tantum sciat esse basio-
 rum.

'S hozzúl éjet örökre kell alunnunk.
Adj tsókot nékem ezret, újra százat,
Ofztán adj ezeret, meg' újra százat,
Ofztán más ezeret, meg' újra százat;
Ofztán majd ha fok ezreket vejéndünk
Téveffzük mi is öfzve, hogy ne tudjuk
Vagy hogy meg ne fokalja más irígy szem,
Számát tudva mi ennyi tsókjainknak.

D. FÖLDI.

XI.

U G Y A N - A Z.

Szabadon. Kátsán, Oktobr. 9dik 1790.

Üfs' a' kö dudogó Napádat, édes
 Erzsím, hadd haragudjon, hadd eméssze
 Dünnyögésivel hectikás tüdőjét.
 Ne gondolj vele mit lotsog felőlünk.
 Ha Vendégeivel guzfalynak ülven
 Minket 's másokat ízre porrá nyelvel.
 Tsúfíz hozzám tsak-azért is; ő moroghat!
 'S nyomd bátran ajakomra gyenge szátskád'.
 Adj egy tsókot; — hamar! — meg' egyet
 — újra.
 Nem lát most — hamar egyet! — ah ne
 rettegj
 Nyomd jobban! száporázd! 's ne kapd - el
 ajkad'.
 Adj százat! — hamar, — ezret! — újra szá-
 zat;
 Ismét más ezeret; meg' újra százat
 Adj adj harmadik ezret; — újra százat:

Add számláltalan' ; hogy se mi ne tudjuk
Számban tartani mennyi tsókot adtál,
Sem zsóltárra szorúlt Napád ne győzze
Édes vétkeimet rovásra róvni.

SZÉPHALMY.

XII.

M Ű L A N D Ó S Á G.

Mindenek el - tűnnek, fel - alá kerekednek,
enyéfsznek;

O mi gyakran roszból rosszabbra, nagyobbra
kitsínyből

Fordúlnak, 's ismét vízont alattsonyra magas-
ról.

A' mi szük, el-terjed: 's ellenbea a' minék a'
nagy

Tágas hely is szük vólt, kartsúra szorítatik. —
Igy a'

Füst addig nyújtózik az Ég tetejének hegyére

Míg tellyefséggel fok ezer kis részre nem oszlik.

Hol van már Ninive, Babylon 's az Egyiptusi
Téba?

Memphis, Carthago, Peru vára, Corinthus,
Athene?

Hol van régi ditsőséges Rómának hatalma?

Forgandó minden, Cresust a' tüzre vetette

A' Persák' Fejedelme: de mint járt Persia
véle?

Azt Görögök tapodák; Görög Ország Római
nyűgbe,

Róma pedig Gothus, Lombard és Vandalus,
Hunnus

Prédájára került. Magyar Ország Bétsig ha-
tott - el.

Béts hamar erre, Magyar Koronát tett Hertzegi
főre.

A' Spanyolon fok ezer hóld-fogytig Mór iga zör-
gött,

A' Török és az Orosz látjuk melly nagyra ki-
tsínyből.

Messzünnen mi közel jött szomszédságba fe-
lénk is.

Péter, halálf három gunyhóból im mire vitte

Azt a' várt, mellyet tsúdál Európa fzepegve:

Ellenben az Orosz tapodójit, Volga' Királyit

Már hol szemléljük? Kásán, Prékóppal hatal-
mas

Thrónus alatt heverész; járommá vált koro-
nájok. —

O Forgandóság mi tanátsot nyújtasz ezekkel!

A' szép rózsá szín, a' nagy öröm, friss izmos
egéfség

Változik; a' kints gyűl; de fogy is; végekre
peregnek

A'

A' napok és órák. Méltóság, pompa, ditsőség
Vagy nem volt nálunk, 's nagy hijába keresve
kereftük ;

Vagy készül tőlünk ; vagy szinte rugaszkodik
immár.

Forgandó minden : mint a' köd minden enyészik.

Isten nintsen Hazánk ! ó tartsuk tellyes erővel

Lelkünknek fzezeit, gondunkat, készületünket

A' meg-igértt jóhoz 's állandó böldeg igazhoz !

KÁNONOK MÓLNÁR JÁNOS.

XIII.

I. Januarii 1789.

Ú J E S Z T E N D Ő H A J N A L A.

Jer ez Napnak hajnalába'
 Jer! — a' napok is mennek —
 Lelkem! ditső tempomába
 A' hatalmas Istennek.
 A' nap, a' múltt esztendőnek
 Végezvén fordulatját,
 Ditsőíti az időnek
 És az egeknek Atyját.
 Öltözvén hajnal színekkel
 Inneplő ruhájába,
 Meg-áll reszkető térdekkel
 Az Isten' tornáztába.
 Várja bölts Teremtőjének
 Új parantsolatjait,
 Hogy ez új kerületjének
 Mint forgassa útjait. —

Emeid-

Emeld-fel Lelkem! magadat
 Te is a' magafságba!
 Tsudáld hatalmas Uradat
 Ama' világozságba'!
 Kinek femmi fetétséget
 Nem szenved fényefsége.
 Nem tud változáft, fem véget
 Végetlen ditsőfsége.
 Képzclhetetlen karjain
 Látja e' mindenséget,
 Függve tartja bölts titkain
 A' kezdetet 's a' véget.
 Az időt szabád tetfsége
 Réfszekre osztogatja,
 'S az ő minden teremtfce
 (E' földnek fok állatja)
 Vigyáz tévedhetetlenül
 Ki ki maga' tárgyára
 Sijetve megy' fzünetlenül
 Ki szabott határjára.
 Lelkem! fzent gondolatokkal
 Jer a' magas egekben,
 Jer az Iftenhez, azokkal
 Az égi-feregekben.
 A' végetlen - Iftenséget
 Aldo-fokaságokkal,

'S annak ditsőfsége végett
Teremtett állatokkal.
Oh hallik énekléseknek
Örvendező zengése,
Hallik a' bődög Lelkeknek
Szent szent szent éneklése.
A' kik a' halandóságot
Fellyül múlván örülnek,
Hogy érzik e' bődögfágot,
És benne réfszesülnek.
Én Lelkem! mikor vetkezed
Le halandó testedet?
Isten! mindenható kezed
Ha rontja el-mívedet?
A' ki tsak azért kívánja
Hogy tovább itt élheffen.
Hogy mint kezed alkotmányja
Tégedet ditsérheffen.
Add tudtomra, oh Végetlen!
Azt a' bődög végemet,
A' mikor ezt a' testetlen
'S halhatatlan Lelkemet,
A' vég nélkül örvendöknek
Iktatod feregébe,
A' hol az örök idöknek —
Bődög esztendejébe,

Imádandó Istenemnek —

Egy Innepet szentelek,
'S Istentől vett Lételemnek

Igazán meg-felelek.

HORVÁTH ADÁM.

XIV.

A' MEDVE ÉS AZ
ELEPHANT.

Ó az oktalan Emberek! így szólla egykor a' Medve az Elephánthoz. Mit nem kívánnak ők mi tőlünk kik egyéb állatoknál jobbak vagyunk! Ennékem úgy kell járnom a' tántzot, a' mint fújják. Jól tudják pedig, hogy az a' bolondság olyan érdemes állatot, mint én vagyok, nem illet, mert mit-is nevetnének egyebet a' mikor tántzolok?

Én is úgy járom a' mint fújják, felele az Elephant, 's színt' úgy érdemes állatnak tartatom, mint te: de úgy, mint téged, soha se nevettek ki még az én Nézőim; kedves tsudálás volt az mind, a' mit ábrázatjaikon észre venni lehete. Hidd el Medve! téged nem azért nevetnek, hogy tántzolsz; hanem hogy nem tudod magad' a' tántzhoz alkalmaztatni.

ASZALAY JÁNOS.

ORPHEUS.

RÁK HAVA, 1790.

I.

MÓLNÁR ALBERT,

MAGYAR SÓLTÁRINAK

ELSŐ KI-ADÁSÁRÓL.

Jöttek - ki Herbornában 1607ben.

Ama jó Hazafi Mólnár Albertnek nagy híre neve, annyira esméretes a' Hazában, fok hasznos munkáira nézve, hogy azokról most különösen szóllanom szükségesnek nem tartom. Hanem talám kedves dolog fog-lenni, a' régibb és ritkább Magyar könyvekben gyönyörködők előtt, ha az ő Magyar Sóltárjainak, első ki-nyomtatását esméretefebbé téízem nálok

II. Kötet.

G

En

Én ezt az első ki-adást olyan ritkának tartom Országunkban, hogy nem hiszem, hogy csak egy Exemplár is abból találathassék; Ez is, a' mellyet én most előadok, Lipsziai könyv-kótyavetyében véttetett. Ugyan is, a' melly Exemplárok, a' ki-nyomtatás alkalmatofságával Magyar Országba jöhettének, bizony azok (mint olyan könyvek, mel'yek mindennap kézen forgottak) úgy el-vifeltette nek és rongyollottanak, hogy alig maradhattak csak darabjaik is.

De hogy már ezen első ki adást visszaterjek, méltónak tartom, hogy annak egész Titulusát, úgy az Ajánló-levelet, és Elöl-járó beszédjét, a' ritkaságon kapókkal közöljem: kívált az Elöl-járó beszédje világosíja, az akkori Velelésnek módját; és miképpen kívánta a Molnár Albert jobbitani, és más formát önteni. — Ezen első ki-adásnak Titulusa így vagyon:

„ Psal-

„ Psalterium Ungaricum. — SZENT
„ DÁVID — KIRÁLYNAK
„ ÉS — PRÓFÉTÁNAK SZÁZ
„ — ÖTVEN SOLTÁRI az
„ FRANCIAI Notáknak és ver-
„ seknek módgyokra most újon-
„ nan *Magyar* versekre fordított-
„ tak és rendeltettek — az —
„ Szenci MÓLNÁR ALBERT
„ által. — MDCVII. — HER-
„ BORNÁBAN — Nyomtatta-
„ tott Hollós Christof által.

Az ajánló levélben azoknak neveik, a kiknek dedicalja nintsenek Magyarra fordítva; hanem deánul így folynak.

„ *Serenissimo Principi ac Domi-*
 „ *no, D. Friderico IVto. Comiti Pa-*
 „ *latino ad Rhenum, Sacri Romani*
 „ *Imperiii Electori Primario, Bava-*
 „ *rice Duci &c.*

„ *item*

„ *Illustrissimo Principi ac Domi-*
 „ *no, Domino Mauritio Landgravi*
 „ *Hassiae, Comiti Cattimelilocorum*
 „ *Deciorum, Zigelhani & Niddae. &c.*

„ *D. Dñis suis Clementissimis,*
 „ *Gratiam & pacem precatur*
 „ *animo.*

„ *Mint*

„ Mint Kegyelmes Fejedelmeinek,
 „ Kegyelmet és békeiséget az
 „ Urtól kíván szíve szerezni.

„ **A** RISTIDESNEK imez mondása
 „ nekem ékesnek látszik, Felsé-
 „ ges Fejedelmek, mellyel így szól: *Illik*
 „ *Istennek bizonyára templomokat szentelni,*
 „ *az betsületes embereket pedig könyveknek*
 „ *dedikálásával tisztelni.* Melly *Seaten-*
 „ *tziat* annyéval követek örömesben, mi-
 „ velhoggy látom, hogy még szent em-
 „ bereknél is az nem völt kellelen. Mert
 „ Szent Lukács Evangelista, az hatalmas
 „ Theophilust, két könyveinek dediká-
 „ sával tisztelte: Melly Apostól két köny-
 „ vének egyikből ki vévén amaz mon-
 „ dáát Szent Péternek, az én dediká-
 „ sának eleiben teszem:

„ *Exüftöm és aranyom nintsen nekem, az*
 „ *mi pedig vagyon, azt adom.*

„ Bé mutatom azért és dedikálom ti
 „ Felségteknek az Dávid Sóltárit, mel-
 „ lyeket nagy munkával, Magyar nyelv-
 „ re fordítottam, és az Frantziai noták-
 „ ra 's az Lobvaszszér Ambrós Doktor-
 „ nak Német versei szerént formáltam és
 „ öszve szorítottam. Mostan pedig fő
 „ barátimnak indítákokból az község közé
 „ ki botsátom: és azért botsátom az Ti
 „ Felségtek neve alatt ki, hogy az én
 „ hálá ado vóitomnak. és Ti Felségtet-
 „ hez való tiszteletemnek valami jele lé-
 „ gyen, és ez Ti Fels. Német Országá-
 „ ban tölem iratott könyvnek, az én fő-
 „ demi nép közt bötsületi öregbüllyön.

„ De ez én dedikálásomban, kétsé-
 „ nélkül, fokban fok hibát találnak, de
 „ kiváltképpen kettőt rongálnak leg-töb-
 „ ben. Hogy tudni illik ez Magyar nyelv-
 „ ven írott könyvnek Deák előljáró be-
 „ szédet tészek eleiben. Ismét hogy Né-
 „ met Országának ez két tündöklő Feje

„ del-

„ delminek idegen nyelven való írást de-
 „ dikálok.

„ Annakokáért erőfitő okamat, mel-
 „ lyekkel ez mérészségre indítottam rö-
 „ vi'eden elő-hozom: És elő-zör pedig,
 „ látom nem ritkán lenni ez mostani idő-
 „ ben, hogy az köz nyelven való írá-
 „ soknak Deák előljáro beszédet tegye-
 „ nek elejökbe, Példa erre, az Lob-
 „ vaszfzer Ambros Doktornak Sóltáros
 „ könyve (kinec vezető finó-ját követ-
 „ tem ez fordításban) Lipfiában 1594.
 „ és az Magyaroc dol airól való Német
 „ Kronica Casselba 1600 esztendőben,
 „ Deák előljáro beszédekkel vóltac Né-
 „ metül ki botsáttatva: és vagyon Ma-
 „ gyar könyv kezemnél, mellyet hason-
 „ latosképpen Deák dedikálással nyomrat-
 „ tac ki Bétsben.

„ Hogy pedig ez könyvemet, Ti
 „ Felség. öszveséggel akartam dedikálni,

„ ugyan azon erősségekkel indítottam
 „ arra, a' mellyekkel én előttem az tisz-
 „ teletes férfiú Spethe András, ezen no-
 „ tákra Deákúl irott Sóltárit, az Ti Fels-
 „ séges neveteknek dedikálta: Mellyeket
 „ rövidtségnec okáért el-hagyoc.

„ Mert nyilván vagyon mindenek-
 „ nél, és idegen nemzeteknél is már ré-
 „ gen meg-tudatott, melly ditséreteffen
 „ érdemlettenec az Ti Fels. eleji az Sól-
 „ tár könyvről, az egész Szent írásról
 „ és az hivec feregiről: mostan-is melly
 „ kegyes ditséretet érdemellyenek Ti Fels.
 „ az Christus Anyaszentegyházától, és az
 „ írás tudóc renditől, érti az egész Ke-
 „ resztény föld kereksege.

„ Azoknac pediglen kik ez dedikált
 „ könyvnec idegen vóltát veténdic sze-
 „ memre, imeszt téfzem isme elejékben,
 „ az mint előszer-is akarám, hogy bána-
 „ tomra vagyon az nékem, hogy sem

„ aranyi

„ aranyi sem ezüsti méltóságú irást nem
 „ hozhatoc elő: tudom azonközben hogy
 „ az Fejedelmecnek, nem mindenkor tsak
 „ az hafznofoc, és szükségeffec; hanem
 „ néha még az riskák-is és idegen aján-
 „ dékoc is, kedveffec szoktac lenni. Tud-
 „ gyák meg ofztán ez fzememre hányok
 „ azt is: hogy én kéfz vagyoc fzidalmat
 „ inkább el fzenvedni, hogy nem hálá-
 „ adó vóltomnac valami jele nélkül ki-
 „ menni Német Orfzágból, úgy mint ta-
 „ núságomnac csendefz partyáról: holott
 „ ez tizenhat efztendőkbén időmnec mayd
 „ hafon-felet éltem-el.

„ Az Te Felség. Haidelbergai Aca-
 „ demiaájában pedig Felséges *Választo Fe-*
 „ *jedelem* (az hol ez Sóltárokat így ének-
 „ leni tanoltam) ött efztendőnél többig
 „ jótéteménnyel élő tanítvány véltam, és
 „ Ti Fels. én hozzám, és még illyen sze-
 „ mellyekhez való bövséges adakozó vól-
 „ tát gyakran láttam, és vöttem efzem-

„ ben. Idő múltán pedig, ez el-múlt té-
 „ len Felséged engem kegyessen az Sa-
 „ pientia Collegium Tanitoinac asztalához
 „ helyhez tetőtt. Mellyekért hogyha há-
 „ lá adó voltomnac femmi bizonyyságát
 „ nem jeleneném méltán háládatlannac
 „ tarthatnám.

„ Te Felségelet pedig, Hatalmat
 „ Maurici Fejedelem, mint egy mi időnk
 „ ben fénlő, a' Soltár éneklő Dávidnac
 „ fiát Salamont, úgy tiszteltem minden
 „ kor és bötzülöttem. Továbbá hog
 „ ez előtt három esztendővel, midőn a
 „ Tsászfár udvarránál az én Dictionári
 „ umomnac bé jelentésében vólnéc Pr
 „ gába, az Tsászfár ő Föls. Mathematic
 „ cához való szerfszámos házában, talál
 „ koztam az Ti Fels. Astronomusira : ki
 „ látván azt, hogy az én dedicálá
 „ Chászfár ő Fels. nem löt kedvetlen
 „ diczervén Ti Fels. kegyes voltát intel

„ te-

„ tenec engem , hogy Ti Fels. is valaha
 „ efféle alkalmatossággal kölszönteném.

„ Melly intés elmémben mélyen bé-
 „ hatván meg-maratt én nálam : meg-ujult
 „ pedig az el-múlt esztendőben ; midőn
 „ Noribergába Ti Fels. árnyéka alatt én ,
 „ és az én tanítványim az Nemes Szen-
 „ tzingufok , ez városnac nézelgetnőc
 „ szép ékecségét és tárházait.

„ Harmad nap után pedig , hogy Ti
 „ Fels. Ratisbonai utában , meg - nézelge-
 „ tésevel méltoztatná az Altoforium-béli
 „ Académia Collegiumát , (holott akkor
 „ fordítottam ez Söltárokat) fogadást töt-
 „ tem menten , hogyha Isten kegyelmé-
 „ ből ez könyv meg-készül , Ti Felsé-
 „ gednek is offerálok. Ez én szándéko-
 „ mat osztan Haidelbergában meg - erőfi-
 „ tötte az Nagyságos ifju az Keszmarki
 „ Tököli Miklós , meg - beszélvén azt ,
 „ hogy Te Felségedet az Naszszoviai na-

„ ve-

„ vezetes Várban Dillenburghban Magyar
 „ ról szó ni hallotta. Ó fok tudomány
 „ Fejedelem!

„ Eze voltac okai, Felséges Feje
 „ delmec, az én széndekomnac ez Sól
 „ tár könyvnec Ti Felség. dedikállása fe
 „ löl; mellyet Isten ajándékából el - ve
 „ geztem az Noribergaiak Academiájában
 „ minec előtte azt az döghalál híre me
 „ háborítaná: és osztán az bötsületes fét
 „ funac az Frantziai nemből való Boél
 „ us Kelemenec, nékem nagy jó ak
 „ rómnac hiv segedelmiből örvendetesbe
 „ ékesgettem. Immár pedig ékes form
 „ ban ki - nyomtattatván közönség
 „ téfzem, az tiszteletes ember nec, T
 „ guromi Hollos — Christofnac. a)
 „ Her-

a) A' Deák dedikatiójában, Corvinus Ch
 stofnak nevezi. —

(Némétül talám Ráb Christophnak hívta
 Széphalmy.)

„ Herbonai tudos könyv nyomtatónac,
 „ nékem bizodalmas jó - tévömnec ditsé-
 „ retes gondvifeleséből: ki ez Szent Dá-
 „ vid Sólárit, mint egygy Isten nec foga-
 „ dásból igert könyvet úgy akart az ő
 „ műhelyéből ki botsátani, hogy ez ha-
 „ lalos idüben Isten ötet ez ideig az övei-
 „ vel egyetemben, éppen meg - tartotta,
 „ és el hiven azt, hogy ezután is keg-
 „ jessen meg - akarja őrizni.

„ Ez könyvet annakokáért, Felséges
 „ Fejedelmek, (melly az előtt is fok-
 „ képpen Ti Felségteké, és mostan, az
 „ Europai ennyi fok nemzetec forditása
 „ után én általom Magyar zubonköntös-
 „ keben öltöztetett, és illy segedelemmel
 „ ékesítettött, és Ti Fels. dütsöséges ne-
 „ ve nec dedicáltatott; ti zzeleteffen és
 „ alázatoffon offeráltatott, Tekintsetek
 „ kérlec kedves ortalával, és az régi
 „ Királ yoknak példájokat nézvén (kik
 „ az mint olvafluc tsak az paraszt aján-
 „ de-

„ dékokat sem vetettéc meg, ha mellyec
 „ együgyűségből elejekben vitettenec) for
 „ gadgyátok el-kegyes kézzel, és az
 „ több néctec dedicát könyvek között,
 „ (kivel egész könyv-t rító-hely meg-ter
 „ réc) ernec bár csak az utolsó helyet
 „ engedjétek, nem az ajándéknak, kisdél
 „ vóltát nézvén, hanem az bejelentő
 „ nek háládó vóltát, és jó szándékát jár
 „ valván.

„ És az mint másutt a' Császárnak
 „ Felségetől alázatoosan kértem, úgy
 „ most Ti Fel. is kic ez Birodalom
 „ ban az Császári Felséghez közelebb
 „ való heljen, az Tsászár ő Felséges Al-
 „ tjafiaival az Ausztriai fő Hertzegéck
 „ egyetemben, hatalommal és nagj jóssá-
 „ gokkal tündöklőtőc, Felötte igen ké-
 „ rem, hogy nem csak én magamat, ha-
 „ nem az egész Magyar nemzetet (melly
 „ nek ez könyv kiváltképpen szolgálata
 „ jó akaratjokkal és kegyességekkel me-

„ toz-

„ toztaffa Felségtek. Kit ha Felsegtektől
 „ meg-njerédek, az mint remélem, há-
 „ lá - adó vóltomat igyekezem mutatni
 „ egész életemben, és egyebeket is ha-
 „ sonló igyekezetre szándékozom fel - in-
 „ ditani. Légyetec egétségben Felséges
 „ Fejedelmek.

„ Az Ur Isten Ti Felségteket tartza
 „ meg jó állapotban, legyen veletec, Ti-
 „ teket, Szent Leikével igazgasson, és
 „ mindennémü aldásival ekesítsen és öreg-
 „ bitsen bővségefen. Herbornában, Pün-
 „ kösd ünnepiben. Az Urnac 1607. eszten-
 „ dejében.

„ *Ti Felségteknec*

Aldzatos Szolgája
Szenczi Molnár Albert.

„ ELÖL-

„ ELŐL-JÁRÓ BESZÉD.

„ AZ MAGYAR ORSZÁGBAN, ÉS
 „ ERDÉLYBEN VITÉZKEDŐ Kereszt-ny
 „ Anya'szentegyháznak; és ennek Nagy-
 „ ságos és Kegyes Gondviselőinéc, Lelk-
 „ Pásztorinac, Tanítóinac, és tanuló-
 „ gainac.

„ *A' Atya Istenec kegyelmét, az me-
 „ szentelésnec és békeférségnc lclkét,
 „ Christusban kívánnya szíve szerént:* „

„ **M**iúlta tanuságnak kívánságából, i-
 „ gen Országban élek, és lát-
 „ hallásnac okáért néha veszedelmekbe
 „ forgoc, gyakran kérem azt az Ur Ist-
 „ től, hogy az ő kegye'mes akaratt-
 „ ból, avagy vigyen fel idein, ez
 „ szaporító világból az ő mennyei A-
 „ demiájában, és bőltséfséggel bővölkö-
 „ paradicsomában, avagy ez földön
 „ temet, az Christusért, szent lclké-
 „ úgy

„ úgy vezérrellye, hogy fenkinec ne le-
 „ gyek botránkozására, hanem az hivek-
 „ nek feregiben elheffec egyebeknek hasz-
 „ nokra, és az ő Felséges nevénec ditsé-
 „ retire. Innét vagyon, hogy ez hies
 „ A. ademiákban fő Tanítói közt forog-
 „ ván nem kapoc ez világon gazdagito
 „ tudományokon, hanem ollyakat kivá-
 „ noc, mellyekkel leg-töbбекnek hasz-
 „ nálhassak az mi nyomorgo hazánkban.

„ Ez előtt annakokaért hét eszten-
 „ dövel, midön Káfsán én tölem Magyar
 „ könyvet kért volna az tiszteletes Bé-
 „ kéfi János (ki az én tanuságomra az
 „ Istentől nékie engedett jókból más fél
 „ száz forintot adott, kit meg-fizet Isten
 „ ő Knek) Mihelyt fel jutottam Hajdel-
 „ bergában, menten Magyaról fordítot-
 „ tam az Daniel Tofánus Doktor Vigaz-
 „ taló könyvét: melyet ő először Fran-
 „ cia nyelven irt, osztán Németül for-
 „ ditott, és lelki Iskolának nevezött.

II. Kötet.

H

„ Mel-

„ Mellyel én az meg-mondott Cassai sze-
 „ mélynek akartam hálá-adó voltomat
 „ meg-mutatni. Azután pedig egynehány
 „ esztendővel faradtságos nagy munkávaj
 „ irtam az Deák és Magyar Dictionario-
 „ mat.

„ Ezeket pedig ó Istennél kedves
 „ anya szent Egyház, nem dicsekedés-
 „ ből számlálom elődben (mert akarom,
 „ hogy csac azé légyen az dicsőfség,
 „ az ki ezekre nékem erőt és alkalmat-
 „ tofságot engedett) hanem kedvem el-
 „ len azért beszéllem meg jó igyekeze-
 „ temet és fáradságomat, hogy látszó
 „ meg ezt némellyec, az kic engem te-
 „ hozzád háládatlannac álitnac és haszon-
 „ talan fiadnac ítélnék, ezec azért pedig,
 „ hogy ilendő hivatal nélkül, nem fu-
 „ toc az néked szolgálando tisztt keresés-
 „ re. De az én meg-valtó Christusom
 „ az ki téged szent vérével magána-
 „ jedzett, jól láttya minémü szerezette
 „ vól-

„ voltam és vagyoc hozzád: és tudgya
 „ minec mikor kell lenni.

„ Mostan azért ez Sótár könyvet,
 „ mellyel én fok időtől fogva az én in-
 „ ségimben, gyűlölőim el en vigasztaltam
 „ magamat; immár pedig tenéked vigasz-
 „ talásodra és eggyügyü tagaidnac hafz-
 „ nokra Magyaról fordítottam, kérlec
 „ tekincs engedelmes szemmel, szerezmes
 „ Anyám Keresztény Anya szent Egyház,
 „ és hozzád való hála-adóságomnac ez
 „ küsded jelét vöd jö néven addiglan
 „ mig az te szerelmefed az Jépus Chri-
 „ stus, ennél nagyobb szeret.

„ Kérlec ezenn-is nagy szeretettel,
 „ hogy ne bánnyad ez dolgot, hogy ez
 „ néked szánt könyvet, először idegen
 „ országi nagy Fejedelmeknac ajándékül
 „ mutattam bé. Mert ezek-is tenéked
 „ egyéb Istenfelő nemzetek Fejedelmi-
 „ vel egyetemben igen jó akaroid, és az

„ te közebb való gondvifelőid-is, ezek-
 „ nec fő Iskolájokban szoktác kötségek-
 „ kel föl küldeni az néked szögáando
 „ ifjakat az szent irási tanuságra. Kic
 „ között én leg-kissebb, és alább való
 „ vagyok, de az Christus kegyelméből
 „ vagyoc, az mi vagyok.

„ Továbba Nagyságos és Kegyes
 „ Uraim, kic ez Anya szent Egyháznac
 „ Isten után gondvifelői és Daikai vat-
 „ toc, kérem alázatoosan Nagyságtokat
 „ és Kegyelmeteket, hogy nem csak az
 „ én munkámat Magyázza jó végre
 „ Ngatok és Kerek, hanem egyéb hasznos
 „ könyveknek ki-nyomtatásától-is bőv-
 „ séges adakozó kezeit ne vonnya meg
 „ Nagjtoc, kivált-képpen, ha Isten ray-
 „ tunc könyörülven, állandó békeséget
 „ adánd.

„ Ti kegyelmeteket-is, tisztelendő
 „ Uraim, lelki Pasztoroc, és Schola me-
 „ ite-

„ fterec, fölötte igen kérem azon, hogy
 „ Kedk-is jó kedvel fogadgya ez köny-
 „ veczkét, mellyet im ki bocsátoc bará-
 „ timnac javal áfokból, és az rágalmazoc
 „ ellen ez én munkámat oltalmazza ke-
 „ gye metec. Mivel hogy azhoz nem
 „ olly szándékból fogtam, hogy az előb-
 „ beni szokott énekeket ki akarnám ven-
 „ ni az hiveknec kezekből, avagy hogy
 „ ezeket egyebeknél ékefőbbeknec álta-
 „ nám. Mert látom hogy fő emberéc ál-
 „ tal, az Soltánac nagy része meg-
 „ vagyon fordítva, Czeh, Német és tu-
 „ lajdon nótákra a) kic közül az én tet-
 „ tüzem szerént leg-szebbec az Szege-
 „ d Gergelyé, és Sztárai Mihályé, vadnac
 „ Ittenec hálá egyéb szép énekek-is, Mel-
 „ lyekkel rakva az Debreczeni Anya szent

H 3

„ Egy-

a) Azt akarja jelenteni, hogy ő az első, a'
 ki a' Soltárokat Frantzia nótákra szabta, mert
 az előbbeni fordítások Cseh vagy Németh, vagy
 tulajdon nótáikra vólak készítve.

„ Egyház énekes könyve, az Bornem
 „ isza Péteré, Huszár Gálé, és Boythe
 „ Istváné: De az egész Sóltárt Magyar
 „ versekben még senki nem formálta az
 „ én tudásom szerént, látom pedig azt
 „ hogy az Dn: Scariceus b) és ez előtt
 „ meg-mondott fő emberec Psalmusi kivül,
 „ némellyec igen paraszt versekben vad-
 „ nac foglalván: Noha még a' szent lé-
 „ leknek-is kedves a' verscec szép edgye-
 „ zö volta; a' mint meg-tettfzic az Al-
 „ phabetumnac mindenic bötűin nyoltz-
 „ nyoltz verset kezd el a' 'Sidó Sóltár
 „ könyvben. Az régi Magyar énekekben
 „ pedig avagy semmi egyenlő terminatioc
 „ nem voltac, avagy tiz vers-is egy-más
 „ után mind egy igében ment ki, a' hon-
 „ nan az historiás énekekben, számtalan
 „ az soc *vala vala vala*. Kin az idegen
 „ nemzetec, az kic ezt láttyác, nem
 „ gyöz-

b) Ez a' Scaricza Mathé a' maga idejében
 leg-türhetőbb verseket irt.

„ gyöznec eleget rayta nevetni. De há-
 „ lá Istennek, ez egynehány esztendök-
 „ ben az mi emberink is a) ékesb verfe-
 „ ket szoktac irni. Példának okáért egy
 „ vers neménec meg - jobbitott módgyait
 „ irom ide :

Az első és köz mód ez:

*Láfs hozzám Ur Isten kegyelmes szemeid-
 del,*

*Nyomorúságimban vigasztaly szent lel-
 keddel,*

*Sok boszuságimat hogy el - szenvedhessem
 jó lelki békeséggel.*

„ **Másodic azon notára imez:**

„ *Czuda albatatlan,*

„ *Lám ez világ dolgában,*

H 4

„ *Mint*

a) Itt érti talám Balafst (ez ugyan már ak-
 kor meg-holt volt) Rimait, vagy Pétzeli Ki-
 rály Imrét, 's másokat, kik között az utólszor
 nevezett, az akkori időhöz képest szebb éneke-
 ket irt, mint mások.

- „ Mint kerek forogván
 „ Inkább minden orában
 „ Vátozik különböz
 „ Számtalan sok but hoz
 „ Minden szempillantásban.

Harmadic azon notára, leg-szebp,

Boczd meg Istenem ifjuságomnak vétjét,
 Sok bitetlenséget undok förtelmességet,
 Töröld el és ruttságát
 Minden álnokságát
 Könnyebbicx lelkem terhét.

- „ Az Francia rythmusoc pedig fok-
 „ kal különb formán foglaltatnac öfzve,
 „ és az verseknek focféle nemei vadnac.
 „ Néhol az három első rythmus egy mo-
 „ don megyen ki, de az negyedic ryth-
 „ mus végénec, az következő vers
 „ rythmufi felelne meg. Illyen az 22.
 „ Soltár, az 53. levelén, öfzveséggel az
 „ Soltárok száz harmincz különböző no-

„ ták-

„takra vadnac, és majd meg anni a' ver-
„fek nemei.

„Annakokáért meg - gondolhattya
„minden, minémü nagy munkával kellett
„énnékem, ez hofzszú Magyar igéket az
„Francia apro igékből álló versekre for-
„málnom, holott egy syllabával sem te-
„hettem többet hozzá, sem a' sensustol
„nem kellett el-távoznom. Mert na-
„gyobb gondom vólt az fundamentom-
„béli igaz értelemnec fordítására, hogy
„nem az verseknek ékesgetésére. Ha
„azért valaki én nálamnál modosban for-
„ditándja, örü öc rajta, és azt félen té-
„vén én-is azzal élec örömesben, az
„Istennec ditséretire.

„Végezetre Atyámfiai legyetec jó
„egészségben, épüllyetec, vigasztaltassa-
„toc meg; egy értelemben legyetec, bé-
„kekségeffen lakjatoc és az szeretetnec 's
„az békekségnecc Istene lészzen veletec.

„ Az Ur Jéfus Christusnac kegyelme, az
 „ Isten szerelme és a' szent léleknek vé-
 „ letec való közösülése légyen mindnyá-
 „ jan ti veletec, Amen 1. Cor. 13. vers
 „ 12. & 13.

„ MOLNÁR ALBERT.

„ Az Christus beszéde lakozzéc ti ben-
 „ netec bövséggel minden bölcsesféggel: ta-
 „ nitván és intvén egymást, ti magatoc
 „ között Psalmusokkal dicséretekkal, és lelki
 „ énekekkel, nagy kedvel énekelvén az ti szí-
 „ veitekben az Urnac. Colos. 3. v. 16.

Minden lélek dicsérje az Istent.
 Psalm. 150.

MÉLT. B. ID. RÁDAY GEDEON ÚR'
 Könyv-Gyűjtményéből.

Az orthographia az akkorihoz van alkal-
 maztatva, és minden már most szokásból ki-
 mentt szófélék Neme is meg-hagyattattak.

II.

EGGY VÉN EMBERRŐL.

Mese, Gellertet követve.

Nagy történeteket éneklek, 's olly öreg em-
bert,

A' ki kilentzvenfzer ért már aratást: Nofza ké-
szíts

Calliope laurust, készíts koszorúkat eszemnek,
Mert ha Borostyánt most nem fog érdemleni
munkám,

Énekeket ezután elmém nem fog soha szülni.

Irjon más borról, irjon más a' szerelemről,
Nékiek engedem én a' bornak 's a' szerelemnek
Nyájas énekeit; énnékem Énekem a' Vén.

Hartzakat írjon más, 's fel-dúltt varak pora
hamvát,

'S örökösítse nevét illy szörnyű versei által.
Hallgatok illyekről: leñz nékem énekem a' Vén.

Oh! Hír név hafs-el a' leg-későbbi idökre,
Hafs-el, hadd vegyenek jó példát mások - is
obból.

Hall-

Halljátok-meg idők, értsétek-meg Míradékok :
 Ezt a' nagy hírű férfit Anya szülte világra,
 Élt, — meg-házafodott, — lett számos gyer-
 meke, — meg-hólt.

Már híres munkám végzém. Tapfoljatok
 a' kik

Tükörként veszitek magatoknak érdemes éltét ;
 Rólatok-is, ha élni fogok, illy verseket írok.

B. Id. RÁDAY GEDEON.

III.

A' NE - FELEJTS. *)

A mott, a' tsendes völgy ölében
 Hol zúgva görg a' víz-követs,
 A' parton lengett a' fövényben
 Egy Ne-felejts.

Ah! benne a' mint rám mosolyga
 Laurámnak láttam kék szemét;
 A' harmat éppen rá hullatta
 Gyenge tejét.

Két tsöppet láttam, mint remegtek
 Oh kedves képzet! szép ölen;
 Egymásba végre mint peregtek
 Sík levelén.

Ezt,

*) Egy parányi, igen világos-kék színű virág, többnyire a' patakok szélein nő. Németül Vergiefs mein nichtnak hívják.

Ezt, Laura! néked hogy le-törtem
 Sohajtva mondtam: Ne - felejts!
 Ah, minden a' te szíved nékem;
 El ne - felejts.

VERSEGI.

IV.

A' BORISKA KÉPE ALÁ.

Gyenge rózsák, tavasz, két ajakotskáján,
 Fejér hó, tsiga-vér laknak két ortzáján.
 Szemében hódító tüzek játszodoznak,
 Melyjén a' repdeső Grátziák lakoznak.
 Jó Mester! Ifjúság' egygy képét gondoltad,
 'S nem tudván, ana szép Boriskát rajzoltad.

ARANKA.

V.

V.

BARÁTSÁG TÜKÖRE.

Bőldog korodba', látod,
 Igen sok a' barátod.
 Szorúltt korodba', látod,
 Igen kevés barátod.
 Ki úgy nevez ma, látod,
 Koránt se' mind barátod.
 Ki rád mosolyga, látod,
 Gyakorta nem barátod.
 Bor közt akadt barátod,
 Borod' barátja, látod.
 Ki el-felejte, látod,
 Nem vólt igaz barátod.
 Hóltig szerezne, látod,
 Ha vólna hív barátod.
 E' tükörötske, látod,
 Tanít, ki hát barátod,
 Szorúltt korodba' látod,
 Ha vólt igaz barátod.

Ki minden ügybe', látod,
Meg - áll, az ám barátod.
Az illy igaz barátod'
Betsüld örökre, látod.

D. FÖLDI.

VI.

A' CZENCZIM SZÁJA.

JANUS SECUNDUSBÓL. *)

Miskóltz, Martiusban, 1788.

Mint a' harmatozó Hajnal' nedvébe füröszött
Rózsa, mikor büszkén nyitja piros kebelét,
Olyan az én kegyes Czenczim szátskája, mi-
dön még

Ejjeli tsókomnak nedvivel ázva ragyog.

Álla pedig 's ortzája feje: nem tartja külöm-
ben

A' ki-fakadtt pipatsot gyenge kezébe' Lili.
Így zsendül a' nyár elején a' kerti tserefsznye,
Áginak hószínü ritka virági között.

Angyalom! ah mért kell töled haza tsúszni, mi-
dön te

Rám

*) Janus Secundus Hagienfis szül. 1511. meg-
hólt 1536. Ritkán találathatók lévén Versei,
azt tartom hogy Olvasóim meg-köszönik ki-
mondhatatlan szépségü Deák darabjának ide té-
telét. Im ez az:

II. Kötet.

I

Rám a' leg-forróbb tsókokat 'hintegeted!
 Ó tartsd-meg kérlek szátskádnak mostani színét,
 Míglen az alkonyodott éjtfzaka vißza - ho-
 zand.

Jaj! 'de ha majd addig másnak fzedi tsókjait
 ajkad,

Ortzámnak halvány színire fesse magát.

RAJNIS Úrnak az a' meg jegyzése
 hogy a' h. betű a' szók elején nem ejtő-
 dik olly keményen, mint a' szóknak kö-
 ze-

Qualem purpureo diffundit mane ruborem

Quæ rosa nocturnis roribus immauit.

Matutina rubent Dominæ sic oscula nostræ

Basilis longa nocte rigata meis.

Quæ circum facies niveo candore coronat,

Virginis ut violam cum tenet alba manus.

Tale novum seris cerasum sub floribus ardet,

Æstatemque & ver cum simul arbor habet.

Me miserum! quare dum flagrantissima jungis

Oscula, de thalamo cogor abire tuo!

O saltem labris ferva hunc formosa ruborem!

Dum tibi me referet noctis opaca quies.

Si tamen interea cujusquam basia carpent,

Illa meis fiant pallidiora genis.

zепette, nekem igaznak tetszik; 's én ezt bátran veszem szélteben vocalis helyjett, noha látom, hogy fokban, nevezetesen Révai is, kézzebbek küszködni akár melly fáradttsággal, mint hogy az előtte álló rövid máffal-hangzó benne meg-akadjon. Nekem úgy látszik, és talám makats meg-általkodás nélkül látom ezt annak, hogy könnyebben fzenvedhetem el a' *tsókokat hintegetedben* az első dactylus meg-akadását, mint azt a' lágy hangzatot, a' melly a' *töled baxa tsúfzniban* fordul-elő a' *töled* végében.

És ezt az érzésemet nagyon igazolja a' Görögök példája, kik ezt betűjöknek rendébe sem írták, és talám tsak a' θ , χ , ϕ és ψ betűkben mondották érthető hanggal; sőt a' Rómaiaké is, kiknek maradékai, a' mostani Olaszok, azt c nélkül egészen el-hallgatják, és a' kikeről, hanemha Catullu nak Epigrammájából tudnám hogy egy Arrius nevezetű Pe-

dánt a' Commodát Chommodának az insidiást
hinsidiás-nak mondani szebbnek tartotta,
azt merném állítani, hogy le-írták ugyan,
de vagy éppen nem, vagy igen gyengén
mondották - ki.

KAZINCZY.

VII.

ABELÁRD
UTÓLSÓ SZAVAI
HELOÍZHÓZ,
A' Német Original után.

Oda van reményünk, oda! szívem fele!
Gyászos fájdalommal vagyon Lelkem tele!
Kedves Heloízom, a' kivel éltemet
Osztottam, maradj-el! 's felejtsd-el Neve-
met!

Hogy egymással éljünk nem akarják Egek!
Repdesnek előttünk sok ezer fellegek!
Tsak azt kérem tőled, hogy a' sáppadtt halál
Ha reám régi hív barátodra talál:
Ejts ha tsak egy könnyet érettem szemedből!
'S botosáfs egy sohajtást el-szorúltt mellyed-
ből.

Gy. TSÉPÁNY ISTVÁN.

VIII.

V I S Z O N T

H E L O I Z É

Abelárdhoz.

Jöjj kedves Abelárd! ki eggy Hívem valál,
Siefs! Mert felettem áll a' hideg! halál.

A' mikor el-veztem eleven szívemet,
Te zárd-bé fényjétől meg-fosztott szeme-
met!

Oh Egek! láfsátok mint gyötrödöm belől,
Te pedig Abelárd légy erős más felől!
Szerelem! szerelem! Erzékenyek töre!
Te lettél gyilkosom! Nem láttam előre.

Gy. TSÉPÁNY ISTVÁN.

IX.

PHYLLIS
DEMOPHOON HOZ.

Töredékek. — Ovidiusból.

Érted magamat gyakran tsalogattam : az
Auster'

Mord fzele képzeltem most veri vissza hajód'.
Szidtam Atyád', mért hogy nem akarna botsá-
tani - vissza,

És nem is ő vala tám el-maradáfod' oka.
Néha pedig féltem ne hogy a' Hebrusban evez-
vén

Actai fajkáddal szöke vizébe merülj.
Gyakran egészséget kértem vala néked az Égtől;
Ó hitetlen, 's tömjént hint vala tüzre kezem.
Ha ki-derült az idő, 's kellő fúvalmok eredtek,
Most, ha tsak, (így szóllek) nem beteg,
útnak ered.

'S a' mi tsak útafokat hátrál, mind egybe ko-
holta

Phyllifed; elmés vólt ok keresésre fejem.

És nem jössz tsak-ugyan.

Demophoon szavadat lepleddel szélnek eresztéd:
Tsalfa szavad; lepled ráz ki-kötöre nem
ér.

Ennyi fok Istenség ha bosszút állana rajtad,
Mondfza miként turnél-el magad annyi tsz-
pált?

'S még víz-fúrta hajód' igazítani hagyta
elzetten

Hogy meg-erősítném, melly ide hagyna,
szered'.

És evezőket adék, kikkel szaladásnak erednél,
Szívemen ah önnön fegyverem ejte sebet!

Úgy de hívek a' mézes igékkel tellyes ajaknak,
Úgy de hívek a' nem-fényjinek: égben
ered.

Úgy de hívek a' könnynek, ez is tsalogatni ta-
nult már!

Es a' merre hagyod hömpölyög arra felé...

Most vártam, mivel úgy tettzett vagyon érde-
mem arra,

Allapos a' meg-tett érdem okozta remény.

Nagy dolog egy könnyen hihető lyányt tsalni!
's az illyen

Szívvvel hív szerezőt kell vala nyerni nekem.

Eggy

Eggy buzgó Szeretőt tsaltál, 's egy gyenge Le-
ányzót!

Törni ditséretefebb Tettre ne hagyjon az Ég!
És Eleidhez Athenának közepére tegyék-ki

Képed', Atyád fényes tettivel álljon-elő.

Majd mikor olvassák Scyront, 's a' durva Pro-
custest

Vele Sinist, és azt, a' kinek Atyja, Bika;
Földre rogyott Thébát, 's a' két testüek' el-
estét,

Végre pokolba miképp tört-be Barátja
miatt;

Erre következze Te, 's legyen képedre fel-
írva:

EGGY SZERETŐT TSALT - MEG,
MELLY BE - FOGADTA VALA.

Annyi viseltt nagy tetteiből Theseusnak eszed-
ben

Éppen az el - hagyatott Crétai Lyányka
maradt.

Eggyet véte tsupán, 's te tsupán azon egybe'
szeretél,

Hitlen! örökségd pusztá hibája leve.....

A' képed, hogy el-indúltál, még most is előt-
tem,

A' mikor e' partról vízre fietné hajód:
 Altöleled Szeretőd és árva nyakába borúlván
 Szájad ezer forró tsókokat osztta neki.
 Könyjeidet könyjembe meréd elegyíteni 's pa-
 nafzra

Kelni, hogy a' kellő szél tsalogatja hajód.
 'S tőlem el-indulván végképp' e' szókra fakadni:
 PHYLLIS VARJ KEVESET DEMO-
 PHOONOD UTÁN.

Várjalak, a' ki talám itt hagytad örökre ha-
 jóddal

Földemet, el-vonván tőlem örökre magad'.
 Még is várlak azért, jere bár későre, 's időt
 fogsz

Véteni, más valamelly tsorba nem éri hited'.
 Jaj! mire vágyakodom! tám más feleségnek
 adád - el

Szívedet, és tartósbb új szerelemre hajólsz.
 Phyllis azóltától már esméretlen előtted!

Jaj, ha ki vagy? 's honnan? tám tadakoz-
 ni fogod.

A' ki neked hofzias tévelygéseknek utánna
 Demophoon szállást 's Szitoni partot a'
 dék.

A' ki határozatlan birodalmim' néked ajánlám,
 Kormányját egyedül tartani gyenge nemem.

Merre

Merre fagyos Rhodope Hémuftól fogva ki-terjed,

'S merre habos Hebrus Pontus öblébe merül.

A' ki neked hagytam fel-fedni szemérmem előfzör,

A' ki fel-öldoztad tsalfa kezeddél övem'.

Tüfiphone volt a' nyoszolyóm azon ölfzve-kelésben

'S a' komor éji Madár bús huhogásra fakadt.

'S ha mi vitorlákat messzéről jöni tekintek

Ó lehet, Isteneim vífza-vezerlik! egyem.

A' tengerbe futok, 's tsak alig tartóztat az örvény,

Hol mozogó vízzel partot öblítget az ügy.

Erre közelgetvén mind inkább bádjadok, el-hül

Vérem, — el-ájúlván Lyányim ölébe rogyom.

Itt vagyon egy bółtként görbúltt öböl, ennek az egyik

Szarva merőn fel-nyúltt bértzeit égbe vífzi.

Innen akartam alá hibbantani testem' az ügybe

'S ezt, mivel itt szántál hagynia, végbe, vífzem.

Teste.

Testemet a' tenger temetetlen Athenai partra
 Vesse-ki, 's hülts tetemim' színed' elébe
 vigye.

Phylli, nem így kellett jönöd! — bar szívvel
 az értzet

'S a' gyémántot előzd, önn' magad erre
 fakadsz.

Ollykor ölö méreggel ohajtóm el-óltani kínóm',
 Néha megint által-gondolom-ütni magam'.
 Néha nyakam', mért hogy hitlen kezeidnek
 ölelni

Hagytam előbb, törrel fojtani kedvem akad.
 El-van szánva: halál pótolja-ki gyenge szemér-
 mem,

Választáfa pedig nem sok időbe telend.
 Téged, vesztém' okát, gyászos síromra fel-ír-
 nak,

Illyen igék fogják adnia tetteted elő.

VENDEG DEMOPHOON PHYLLIST, KI
 SZERETTE, MEG-ÖLTE:
 Ő MUNKÁLTA, TSUPÁN ESZKÖZE
 LÉVE MAGA.

Újhelyi
 DAYKA GÁBOR.

X.

AZ EL-KÉSŐDÖTT LEÁNY.

GRÓF STOLBERG
SZERÉNT.

Kaffa körül, Octobr. 8dik 1788.

A' Nap le-száll,
 'S fényje homály,
 Ködjévé vál;
 'S most nem mutat
 A' hód utat.

Kemény a' tél;
 'S a' zúzos szél
 Gyors szárnyra kél;
 'S félelmesen
 Rettent minden.

Legény, Lyánykád
 Sírva kiát,
 Szorítsd hozzád,

Nézd,

Nézd, mint remeg;
Jer' tsókold - meg.

Igy tipegvén,
Kedves Legény,
Nem félek én,
Tsak, Szerelem!
Te légy velem.

KAZINCZY.

XI.

KAZINCI ANDRÁS *)

MÁTKÁJÁHOZ

ÖDÖNFFI VINNAI ERZSÉBETHEZ.

1685ben.

(tulajdon kéz - írása fzerént.)

Isten minden jókkal mint mezőtt virággal édes Szívem áldjon meg.

Kedvesfen sétálván jut eszemben egi né V,
Mely búm Tengerébül vég partra
járó rév,

Az emészto tűznek lángja sintsen oly hév,
Mint az egibe kötött távol lévő két Szív.

Az

*) Péternek Makay Katától született egyetlen eggy fia. Minekutánna az Atyja *Edtori So-
fiának* és Páter *Kífs Imrének* közbe - vetésére életét pénz büntetéssel 's Vallásának meg - változtatásával mentette-meg, tanulását Káfsán és Nagy-
Szom-

Az midőn vidámon Phoebus fel-támadn -- **I**,
 Sötétes homályból kezd ki vetkezödni,
 Ki indulék egikor búmat feleiteni
 Keserves könyvektől szemem enihiteni.

Zephyrus köszönte sz'p szellővel áldvá -- **N**,
 Melynek Favonius tárfa meg-szollítván,
 Ne keseregi anyit el-hagyott Violán,
 Juthatz oly Tavasza szakaszthatod szálán.

Indulék továbbra zöld*erdőre érvé ----- **N**
 Mely szép madar szokkal ugjan zengedezvén
 Kitől szomorodott szívem örvendezvén
 'S egész tagiaimban uiulást érezvén.

Nyughatatlan sok gond midőn már el-műln **A**,
 Zokogó bús szívem örömmel változna,
 Gyászos öltözetem piros színre jutna
 Tekinték hirtelen száraz fa gallyára.

Csen-

Szombathon a' Jezsuiták alatt folytatta: de Sógora Tuffay Márton által Nagy-Szombathról ellopattatván, előbbi Vallására vissza-tért, 's ezt az Ödönffi Vinnay Erzsébetet el-vette. Ki által Dánielt, nekem nagy Atyámat nemzé. — Zemplény Vármegyének Kapitánya, Ungvárnak pedig Vice-Ispánja lett.

Csendesen egi Árva Gerlitze dúdoln - - - **I**,
 Tarsátúl fosztatott meg - vigasztalódni,
 Nem akar, mert jai ! mást nem tudhat esmérni
 Végre kezd ily fzőkra jajja közt fakadni.

Imé mostan tehez példájul elődb - - - **E**
 Keserves formajat veheted eszedbe,
 Zugo méhetskenek vagjon édes meze;
 Vízont fulánkja közt reitetett el-mérge.

Az mehek példaja jó Szerelem rad fe - **R**,
 Gyölölségnek fagja neha meg-tsip mint
 dér,
 Hogy ha vigasztalo tarsod meszire tér,
 Kivand téréfere legyen Isten vezér.

Nem ketlem levelek egymás előtt kedve - - **S**,
 Meszünnen jövése igen szerelmes
 Kezeknek fogáfok oly gyönyöröséges,
 Nem hiszem rajszolni ki tudna Apelles.

Diannát haladgya maga viselés - - - **E**
 Meg-gyözi Helenat szép ekes termete,
 Bator Minervae kegyes tekintete,
 Szerelmes Vénuse lángal égő szive.

Repülő nyilaknál mi lehet sebese ----- **B**
 Szörnyü villámásnál szem előtt fényesebb
 Meg-is gyorsaságbul két szív győzedelmesb
 Egymást gondolattal látták hirteleneb.

Az Parnassus hegyén Musaknak sereg -- **E**
 Szarnyas Pegafustul postán izenete,
 Ha jut Apollonak kiknek Fejedelme,
 Ki ki Hárfáiával tisztelvén zengene,

Siefsünk mi ketten Poétának titká - - - - **T**
 Magyarazvan nyerjük el - Laureáját,
 Ha versnek fejetül nézed vérs határát,
 Vers vegin találod szívetül lütt nyilát.

Az versek elein Poëta vig kedvé - - - - **T**
 Akarvan jelentni rajszolya ki nevét,
 Melyet szerelmének regolta meg-ígért,
 'S Isten ez két szívet aldgya szent nevéért

MIDön szív szívetVL Vglan Is eL VaLVán
 Magos kü sziklakon szerelmét el-hagyván,
 Árva Gerlitzevel szaraz ágra szalván,
 Meg-írt esztendőben így kesereg sirvan.

Énekli Poëta m.

K l

K I V U L R Ö L.

Szárnját le-eresztő Gerlitze madárnak,
 Szerelmem kerttyében viritott rósának,
 Nemzetes Vinnai Érsébeth Afzornynak,
 Szíveffen adafsék levelem magának.

Vienna Vá.ában.

XII.

UGYAN - Ö HOZZÁ.

(1685.)

Betsülettel való kész szolgálatomat,
 Hozzád szeretettel jó indulatomat,
 Szívem szerént való szép ajánlásomat
 Ved tüllem szíveffen néked kívánt jókat.

Es hogy az Ur Isten tégedet meg-aldgyon,
 Szerelmes szüléid örömere tartson
 Fris 's-hofzszu elteddel engem vigasztallyon
 Kivánom 's-ohajtom kedves hites Társom.

Távulkán létemben mosolygó ajakid,
 Ha jutnak eszemben gyönyörű szavaid,
 Csak el-keferítnék szerelmes beszédid,
 Oh Uram ad érnem ennek is már végét!

Kedves Afzonyomat köszöntsed én szómmal,
 Had ditsekedhessem parantsolattyával,
 Kit véghez vihessek nem csak irásommal
 Hanem alázatos faradozásimmal.

Az két Árva fűnek édes Gyámolának,
 Ajánlak szerelmem mi Vigasztalónknak,
 Tartsad ez verseim serkengető szóknak
 'S el-felejtethetlen Memorialednak.

*

*

*

Iram levelem Bartfa városában,
 Az ezer hat száz nyoltzvan ötödikban,
 Martius hava huszadik napjában,
 Ajánlván magat szívedben holtiglan,

KAZINCI ANDRÁS m. pr.

K I V Ü L R Ö L.

Az Nemessi kertben virított Rósának
Nemzetes Vinnai Ersébeth Afzónynak
Töllem el-jedzetett szerelmes Mátkámnak
Adafsék fietve kezéhez magának.

Vinna Várában.

XIII.

S K I Z Z E K *)

A' VOLTAIRE ÉLETÉBÖL.

MARIE FRANCOIS AROUET
 Párisban 1694ben. Novemberne-
 14dikén születtetett. — Az Atyja Con-
 filarius 's a' Királyi Kints-tárnak egy-
 Tisztje vala. — Ki-mutatta még zsendő-
 lö ifjúságában mi fogna lenni, 's már t-
 zenhárom esztendő's korában versei át-
Ninon de Lenclosnak nem csak esmére-
 tségebe jutott, hanem tőle két ezer Fra-
 nzia livra ajándékot is nyert: de elméssé-
 gével együtt annak a' zabolátban pajko-
 ság-

*) Azt az elő-rajzolatot, midőn még t-
 krétával jegyzi - meg a' ki-feszített vásznan
 Festő a' fő, kar, kéz 's más részek' határ-
 neájit, Skizznek nevezik.

ságnak is fok szikráit jelengette, a' mellyel az-után olly fokakat meg botránkoztatott. Pater le Jay, eggy Jézusi a Professor a' Nagy Lajos Oskolájában, prophetai lélekkel jövendölte-meg egykor, midön ez néki még tanítványa volt, hogy idővel *Vezérje lessz a' Keresztyén Vallás el-lenségeinek*; 's Voltaire fokkal hívebb tisztelője vala a' szegény *Le-Jay*nek mintsem hogy hazugságban hagy a' vó na maradni jövendölését. — — 1713ban *Marquis de Chateneut*-öt késérte Hollandiába. Ott *Dü-Noyer* Ur Kis-Affzonyába belé szeretett, 's el-tiltatván a' háztól, arra akarta venni kedvesét, hogy öltözzön ferjfi ruhába, 's véle szökjön el. Szándékok el-árúztatott, 's a' *Marquis* őt *Ver-fajlba* küldé-vissza, még pedig rendelést tévén ott, hogy többé vissza se eresztesék.

Már meg-jelent *Oedipusa* midön 'az akkori Frantzia Országi Regens ellen va-

laki az ő neve alatt egy metskos írást
botsátott - ki. Hirtelenkedett az azt vis-
gáló ítélő - szék 's a' gyanúba vett ártat-
lan Voltaire egynéhány hónapokig — üle
a' Bastillban. Nem fokára ki - sült hogy
La Grange koholta azt, 's Voltaire sza-
badon ere ztetett. Azonban a' Bastille a'
leve Voltairnek, a' mik az Admetus le-
gelőji Apollónak. Itt fogott a' Henriás
írásához; 's mivel sem tentája, sem pa-
pirofa nem vólt, könyv nélkül tanulta-
meg tulajdon verseit. Tsak-hamar az után
hogy a' Bastillból ki-szabadúlt bosszúságá-
ban 's szégyenletében Angliába ment ál-
tal, és ott adta - ki azt leg - először
1723ban, 's elibe egy Anglus nyelven
írtt ajánló levelet tett az Angliai Király-
néhoz, — Ez vala az a' munkája, a'
mellynek el-hírefedését köszönheti, 's ta-
lám éppen ezen okból-is kedvelte ez
egyeb írásai felett. „ *Tiriot* Barátom,
(ezt írja egyik Levelében) a' Henriado
olvasva festette - le magát. Ha ennek
Más-

Mását meg-kaphatom, úgy a' Barátom és a' szeretőm (*ma Maitressë*) egy rá-mában fognak függeni szobámban.

A' Henriád ki-adása után Philosophiai tárgyakra adta magát. *Lockot* követte a' *Metaphysica* labyrinthusaiban, azután pedig zabolára vetvén heves képzelődését, néki feküdt a' *Newton* izzasztó *Calculu-sainak*. Nem sokára olly érthetőleg adta-elő az ő *Systemáját* hogy azt az *Affzonyi* Nem is meg-foghatta. — Tetfzett az az *Anglusoknak*, hogy az ő *Philosophusokat* egy *Frantzia* nem tsak tanulni nem restelli, hanem *Anyai* nyelvére is fordítja 's *Voltaire* olly betsülettel fogadtatott *Londonban*, a' mellyel ő előtte egy *Ide-gen* sem ditsekedhetett. — *De Voltaire* tsak-ugyan haza kívánczozott, 's el-hagyta *London*t.

Ekkor kezdék a' *Frantziák* látni mit bírnak *Voltaire*ban; 's *Voltaire* el-is kö-

vetett mindent hogy hazafi - tárfainak be-
tsületeket újabb okokkal érdemelje. Páris-
ban adta ki az Anglusokról szóló Leve-
lelt, mellyekben ennek a' különös Nem-
zetnek erköltsait, szokásait, Religióját,
's Igazgatásbeli alkotmányát mesteri kéz-
zel fektti; Párisban adta-ki *Brutus* is, egy-
olly szomorú Játékot a' melly egyenesen
arra tzelozott hogy Anglusoknak tetsék;
Párisban *Mariannét* és egyéb apró da-
rabjait.

Marquise du Chatelet, egy igen ta-
nult Frantzia Affzonyosság el-hagyta a
Leibnitz Theodiciáját 's egyéb álmodozá-
sait, magához kérte *Voltaire*t, 's tanítvány
barátnéjává lévén, *Lock*ot és annyi Geome-
triát tanult hogy *Newton*nak abstracta Cal-
culatióit is értheffe. Sőt olly fáradhatat-
lan vala benne, hogy ezt a' Tudomány
a' fíja számára egy rövid Systemába szo-
rította.

Cirey vala az a' bődlog helyy, a' hol Voltaire kedves Barátnéjával egygyütt tanult és dolgozott. Itt írta ő *Alzirt*, *Zayrt*, *Meropét*, *Semiramist*, *Catilinát*, *Electrát*, *Orestest* és azt, a' mit közönséges *Történetek próbájának* nevezett.

Ennyi érdem nem maradhatott jutalom nélkül. A' Frantzia Akademia őt Tagúl vette-fel; XVdik Lajos pedig Királyi Komornyiksággal 's Frantzia Ország Historiographusának Nevezetével tiszteltette meg.

De mi vala a' Versailli Udvar fényesége a' bődlog Cirey kedves nyúgodalmához képest az érzékeny Voltaire előtt? — El-hagyta ő Párist, 's vissza tért szeretett Barátnéja karjai közzé, kitől a' halál 1749ben el-szakasztotta. Voltairnak öfzve-kellett szedni minden erejét, minden Apathiáját ennek a' tsapásnak el-viseelésére. Nem maradhatott tovább itt, 's elfogad-

fogadván a' Prusz Király hívását 1750ben
 Berlinbe ment. A' Király néki 7000. tal-
 lér fizetést rendelt, meg-ajándékozta a'
 Komornyiki arany költsal és az *Ordre*
pour le Merite keresztyével, 's egyéb eránt
 is annyi le-ereszkedést, annyi barátságot
 mutatott eránta nyilván, hogy azt az Au-
 gustus Udvarában nagy tekintetben éltt
 Virgilius 's Horatzius is irigyelhette vól-
 na. De éppen ez a' hirtelen ugrás szegte
 nyakát. Néki nem vólt elég a' — ke-
 reszt, a' — komornyiki költs, a' 7000
 taller; ő egyszersmind a' Berlini Akade-
 mia Praefességére is vágyott. Abban a'
 székbén ekkor *Maupertuis* Úr ült, a' mo-
 tani század első rendő Mathematicusainak
 egyike. Nem vala tehát más mód azt
 el-nyerni, hanemha azt annak meg-muta-
 tásával fogná ki-üríteni hogy *Maupertuis*
 reá érdemetlen. — Akkor *Maupertuis* és
 Franekeri Prof. *König* közt egy tsűf pe-
 folyt. M. . . egy munkát ada - ki, a'
Mozgásnak és Nyugvásnak Metaphysicai kűv
 fő-

főből merített Törvényeiről. Ezt König a' ki a' Berliini Akademiának Tagjává a' Maup... elő-fegéllése által lett, deákra fordította; De egyszersmind azt állította, hogy ez a' találmány a' Leibnitzé. — M... ok adásra vonta Königet. — K. . fok idő múlva válaszolt, de levelébe zárt egy Leibnitzének állított levelet, mellyről azt állította, hogy azt Henzitől kapta volna, kinek a' köz-társaság el'en el-követett vétkéért Bernában el-ütötték a' fejet. — Maup... nem nyugodott-meg ezen a' gyanús levelen, annyival inkább mivel az Leibnitznek ki-adott írásaiban nem találta-tott, 's a' Helvetziában mulató Frantzia Residenst Marquis Paulmi-t. kérte, hogy a' Henzi hátra maradott Írásait hányaffa-fel, 's nézeffe-meg ha a' kérdésben forgó Levél Originalisa azok közt vagon é? De maga Friedrich is belé avatta magát a' dologba, 's írt a' Berni Tanátsna-, hogy rendeljen ol'y Deputatiót, a' ki Ba-selben, (hol az a' Hermann lakott, a' ki-nek

nek a' *König* állítása szerént *Leibnitz* a' tudva lévő levelet írta) a' dolognak végére járjon. — Haszontalan volt minden igyekezet. Sem a' *Henzi*, sem a' *Hermann* papiroffai közt nem lehetett a' levélnek nyomába akadni, 's a' *Berlini Akademia* végre 1752-ben April. 13-dikán azt ítélte, hogy Prof. *König* áll bizonyosságot hozott elő.

Voltaire a' Királynak kérése 's eltiltása ellen ki-szállott *Maup*.... ellen, 's alattomban egynehány motskos íráfokabotsátott - ki. A' Király feleletre vont miattok *Voltaire*t. Ez tagadott mindent. Végre elő-hívattatott a' kéz - í ást titkos le-másolt *Író-deák*, sőt elő - hozták a' Nyomtató Műhelyből az eredtit-is. — A' Király parantsolatot adott - ki, hogy *Maupertuis* ellen írt motskos munka, mint *Pasquillus*, a' *Berlin* útszárn hohéri keze által égetteffen-meg; 's ez véghez-is ment 1752-ben. De itt még nem vala vége meg-

meg-boffzantott Király kedvetlenségének.
 Voltaire a' Keresztet és a' Komornyik-
 költsot ezzel a' versfetskével küldötte-vis-
 sza az Udvarhoz :

Je les recus avec tendresse,
 Je Vous les rends avec douleur:
 Comme un Amant dans sa fureur
 Rend le Portrait de sa Maitresse.

„ El-ragadtatott örömmel vettem azt
 „ Tőled, 's imé sírva adom vissza: Így
 „ adja - vissza a' meg-vetett Szerető mér-
 „ ges el-keseredésében kedvesének képets-
 „ kéjét. „ — A' nemes gondolkozású
Friedrich nem sokára mind a' költsot mind
 a' Keresztet vissza-adatta néki. — És
 még sem szállott magába Voltaire, úgy
 hogy a' Király 1753ban Martius 13dikán
 meg-írta néki, hogy tetszésére hagyja a'
 Tartományaiból való ki-költözködést, tsak
 hogy a' keresztet, a' költsot, fizetése
 eránt vett Igéretét, és a' Király Verseit
 minekelötte el-megyen, vissza-adja. — —

Látta

Látta Voltaire, hogy néki Berlinben műlatni nem tanátsos, 's azon fzin alatt, hogy csak fürdőbe megyen, Berlint végképpen el-hagyá, 's Leiptziban *Maupe-tuis*, Frankfurtban pedig a' Király ellen *) olly motskos íráfokat írt, hogy a' Király tőle a' vißza - kívánttakat a' Frankfurti Tanáttsal vißza-vétette. A' költsöt és a' kerefztet V.... által adta azonnal, de a' Király Versei és Igérete felől azt állította hogy azon ládája, a' mellyben azok vagynak, kezénél nintsen, 's várakozás-kért. De hogy azokat által-adni nem akarta, meg-tetfzik onnan hogy meg-szökött, 's a' Frankfurti Tanáts őt katonákkal hozattatta - vißza.

Meg-menekedvén ebbeli fogságából Helvetiába költözött; 's először *Genevában*,

*) La vie privée du Frederic Seconde Roi de Prusse. A' munka kitsíny. de teli van alacsony motskokkal.

ban, azután *Lausannban*, végre pedig *Ferneyben* fogta lakását. Itt adta-ki azt a' trágár; de ígéző szépségű munkátskáját, a' mellyel szerentséfen vetekedett az *Ariosto* kofzorújáért, a' *Pucelle d' Orleanst*, a' *Candidot*, mellyben a' Világnak minden lehető Világok felett való jóságát szabadon de igen sófan katzagja; itt a' *Vallásbeli Türedelmet*, mellyért magát *Tolerantia Apostolának* nevezte; *) a' *Philosophiai Lexicont*, és számtalan egyéb írás it. De ő nem elégedet-meg azzal hogy tsak írjon; ő nagy Gazda, *Ferneynek* fel-építője, 's számtalan sok háznépeknek táplálója volt: szép jelét adván ez ál al hogy a' nagy elmék segítő környül-állások nélkül is fel-lépnek oda, a' hova mások iz-zadva is hijában törekednek.

Egész

*) Példás és igen nemes tselekedete az, midőn az ártatlan *Jean Calas* familiáját nem tsak a' betstelenségtől, hanem a' nyomorúságtól is meg-mentette. Lásd a' *Vallásbeli Türedelmét*.

II. Kötet.

L

Egész kötetek kellenének arra hogy egy tudományos Nestornak történeteit, a' ki XIVdik Benedek Pápával levelezett, Friedrichhel és más koronás Fejekkel is szoros esmerettségben élt, az Orosz Czárnénak tömjenezéseit meg nyerte, s egész Európát bámulására ragalva szemlélte, úgy a' mint illik, elő-adja Biographusa: nekünk legyen elég az elmondattakhoz még ollyas tudósításokat tenni, a' mellyből láthassuk a' Keresztyén Hit fölől — nem mit írt, hanem — mint gondolkozott. Félek hogy itt némely Zelo tak engemet az elő-adót gyanúba ne vesse; nem bánhatok tehát sem ő, reájok nézve ártatlanabbúl, sem magamra nézve szemesebben, mintha a' mit ezen tikkelyről mondok Zabuesnigne szavaival mondom, a' ki Voltairt olly véggel festette le, hogy tőle Hite-só-fosait el-rettentse. — „Aprilisban 1768ban (ezt mondja Zabuesnig a' 346dik lapján illy nevezet munkájának: *Historische und Kritische Nach-*

rich-

richten von dem Leben u. Schriften des Herrn
 v. Voltaire und anderer Neuphilosophen. Augs-
 burg. 1779.) „ egyszer megint rá adta
 „ magát ez a' vén Bűnös, hogy a' Pápi-
 „ sták húsvéti kötelei égeket be-tölti. Min-
 „ denek' szemek-láttokra meg-áldozott a'
 „ Ferneyi Templomban, 's az áldozat után
 „ Tanítást tartott a' gyilkosság és tolvaj-
 „ kodás felől. — Kevés nappal azután
 „ tréfát indított belőle. — Kedvem érkeze
 „ (ügymond) a' Templomba menni, 's bát-
 „ terítve az asztal, mellé állék mint a' töb-
 „ biek, 's eggy harapás kenyeret kaptam én
 „ is, 's éppen nem mondbatom, hogy tőle
 „ rosszul lettem volna.

Az Annecy-i Püspök, kinek Megyé-
 jében feküdt Ferney, meg-örült a' Vol-ai-
 re meg-térésének, de egyfzersmind meg-
 illetődve írt néki, 's ki-mutatta azokat
 az eszközöket, a' melyekkel nékie élni
 kellene, minthogy a' Jelen-voltak ezen
 lépés-én is inkább meg-botránkoztak, mint

épültek. Meg-feddette ezen felyül azon
 merészsege miatt, hogy a' Templomban
 tanítani bátorkodott. De erre Voltaire
 úgy felelt, mintha a' Püspök Levelet nem
 értené, 's azt állította, hogy néki mint
 Földes-Úrnak, a' Frantzia szokás szerint,
 a' maga alatt valóinak a' Communio alkal-
 matosságával Tanítást tartani szabad volt.
 — — A' Püspök ismét írt néki, 's Vol-
 taire is a' Püspöknek, 's ez a' dolog
 egész esztendeig vonódott, a' midőn Vol-
 taire fel-tette, hogy meg-térésének újjabb
 és világosabb jeleit adja. Zabuesnig azt
 gyanítja hogy ezen lépésre gyengélkedő
 egészsége-is emlékeztette. De nézzük az
 erről költt Irományókat.

A' Ferneyi Plebánusnak meg-küldött
 Jelentés.

FRANCOIS MARIE DE VOLTAIRE,
 Királyi Komornyik, 's Ferney, To-
 urney 's más Helységek' Földes Ura, 76
 esztendő, gyengélkedő egészségü; — mi-
 nek-

nekiutánna az el-múltt Virág - Vasárnapján betegségét nem tekintvén, a' Templomba mászott, azon nap ólta egynehányszor hideglelési borzadáfokat érzett, melyről Tiszt. Plebanus Urat Seborvos Bugros Uram ö Kelme az Ország Törvényei szerint tudósította. E' szerint mivel úgy, a' mint óhajtja, és tartozna, Jobbágynak jó például, a' Protestánsoknak pedig, a' kikkel a' Tartomány csak nem teli van, építésekre, a' Templomban mindeneknek szemek-láttokra nem communicálhat: tehát kéri Plebanus Urat, hogy mind azt, a' mit ezen esetben a' Király Rendelése, 's a' Parlamentum hagyásai, nem különben az itt vallott Catholica Religio parancsolatai kívánnak, tellyesítse. Ebben a' Religióban, mellyben született, és élt, akár a' beteg meg-is halni, 's jelenti hogy kész meg-tenni minden Declaratiokat, a' mellyek szükségesek leendőnek; alája veti magát mind annak, a' mi szokásban van, 's semminémű köteleltséget nem kí-

ván el-mellőzni. Hívja Plebánus Urat a' maga kötelefségeinek tellyesítésekre, hogy a' Beteg házában lakó Catholikuskok és Protestánkok ezen épülheffenek. Ezen declaratiót maga a' Beteg, két Tanúval egygyütt, tulajdon nevek alá íráfokkal erősítették meg; 's ennek egygy hasonló máfia a' Kastélyban tartatik-meg; az Originalis pedig egygy más Másával a' két Tanú által adatik kezéhez Plebánus Urnak, hogy ha szükségesnek itéli, authenticisáltathassék. Martiusnak 3odikán, 1769. reggeli tíz órakor.

DE VOLTAIRE.

Bigex, Vaginiére, mint Tanúk.

AUTHENTISÁLT DECLARATIO.

A' Ferneyi kastélyban, Martius 31 dikén, délután, 1769ben előttem alább írt Notarius előtt, és a' névvel meg-nevezet Tanúk előtt meg-jelent Méltóságos VOLTAIRE FERENTZ MARIA Úr, Királyi Komornyk, Tagja a' Frantzia Academiának, Ferneyi, Tourney, Pregny, és Chambesfý Helységek Ura, a' ki ezen kastélyban lakozik, 's jelentette hogy *Non-notte*, hajdani Jézsuita, és egy bizonyos Apátur, *Guyon* nevű, ellene vádló-írással költek-ki, a' mellyek olly motskások éppen, mint a' melly hamis vádakkal tellyesek, és a' mellyekben említett Mélt. Voltaire Urat azzal terhelik hogy a' Catholica Szenteggyháznak tartozó tisztelet meg-adásában meg-botlott. Tartozott tehát azzal az Igazságnak, tulajdon Betsületének és áhítatos gondolkozásának, hogy declarálja hogy ő a' Catholica Religiot, mellyet ezen Tartományban vallanak, tisz-

telni és követni soha meg-nem szűnt. Declarálja továbbá hogy ő ezen Vádolóinak meg-botsát; és ha valaha olly szót ejtett volna, a' melly ezen Tartomány Religiójá, az Istent és a' Tartományt meg-követni kélz; valamint azt is hogy az Ország törvényeinek 's a' Catholica Religiónak meg tartásában, melly az Ország törvényeivel szorosan eggyüvé van kötve, él 's halni is akar. Így esett ez a' meg-nevezett kastélyban, napon, hónapban és esztendőben mint fellyebb, Tiszt. Áldozó Pap és Exj. zsuita **ÁDÁM ANTAL** úrnak, Genevai Tartománybeli Polgár Biges Simonnak, Arany mives Maugie Claudius Istvánnak, 's l' Archeveque Peter Syndicusnak, kik mindnyájan Ferneyben laknak, és Tanúknak kérettettek, jelen léteekben.

Signé

DE VOLTAIRE.

To-

Továbbá ugyan azon Fernéyi kastélyban, reggeli kilentz órakor Aprilisnek első napján 1769ben, a' meg-nevezett Notarius előtt, és az alább meg-írt Tanúk jelenlétekben, meg jelent az említett Mélt. Voltaire Ferentz Mária Ur, Királyi Komornyk, Tagja a' Francia Academiának, 's Ferney, Tournay, Pregny, és Chambesy He'ységeknék Ura, a' ki itten a' Ferneyi kastélyában lakozik, 's azonnal, a' mint ágyában, hol betegen fekszik, Ferneyi Plebanus Urtól a' szent Comuniót el-vevé, ezen tulajdon szavait mondá:

Most immár midőn az én Istenemet számban fogom, ígérem, hogy azoknak a' kik engemet a' Királynál el-vádoltak, és a' kiknek gonosz intselkedések el-nem sült, tiszta szívből meg-botsátok.

Ezen Declaratiója felől a' Mélt. Voltaire Ur hiteles Bizonyság-levelet kíván,

L 5

ván,

ván, azt ezen írásom által ímé adom.
 Ferney Plebanus Tiszt. Gros Péter Aldo-
 zó Pap 's Exjesuita Antal Ádám, 's Biges
 Simon Uraknak, úgy P. Claude Josophne
 Gexi Klastrombel Capucinusnak, tovább
 Maugie István Arany mivesnek, 's Ferney
 Syndicus L' Archeveque Péternek mint T
 nüknek jelenlétekben, kik valamint M
 tóságos Voltaire Ur is, és magam is, eze
 Írást mind alá írták; — a' meg-nevezet
 kastélyban, órában; napon; hónapban
 esztendőben, mint felyebb.

VOLTAIRE ÚRNAK VALLÁS-TÉTELE

1769ben Aprilisnek 15dikén előtte
 Ferneyben lakó 's alább írt Gex Tart
 mánybeli Királyi Notarius Claude Ra
 előtt, 's a' továbbat, meg nevezendő T
 nük jelenlétekben, meg-jelenének Tisz
 Plebanus Gros Péter Ur; úgy L'archeveq
 Péter Ferneyi Syndicus, Claude Etien
 Maugie Aranymives, Jean Baptiste Anto

Wilhelm Loucis Bugros Seb orvos, 's a' Montpellieri Királyi Academiának Tagja, Gex Tartománybeli Eskütt, Tisztel. Pater *Claude Joseph Capucinus* és *Pierre Jacquin Ferney* Oskola Mester 's a' t. a' kik azt vallották, hogy jelen vannak midőn *Francois Marie Arouet de Voltaire* Ur, Királyi Komornyik, 's Tagja a' Frantzia Academiának, Ferneynek 's a' t. Birtokos Ura, ki külömben Ferneyi kastélyában lakozik, a' meg-nevezett esztendő első napján, reggeli 9. órakor, minekelőtte a' szent Viaticummal élt volna, következő Valás tételt tett:

Állhatatosan hiszem mind azt valamit a' Catholica, Apostoli 's Római Anyaszentegyház hiszen és vall. *Hiszek* egyy bárom személyű Istenben, Atyában, Fiúban és Szentlélekben, a' kik valósággal különböznek egymástól és még is egyy természetűek, egyy Istenségűek és egyy hatalmúak, hiszem hogy a' második személy Emberré lett; hogy Jé-

zus

zus Christusnak neveztetik's az emberek vált-ságáért meg-hala. Hogy ő alkotta azt az Anyaszenteggyházat, mellynek hatalmában áll a' szent Írás igaz értelmét ki-mutatni. Azokat az eretnokségeket pedig, a' mellyeket ez a' Szenteggyház kárboztatott és meg-ve-tett, valamint azon hamis Magyarázatok is, a' mellyeket arról tebetni, kárboztatom én-is.

Ezt az igaz és Catholica hitet, a' melly nélkül idvezülni nem lehet, vallom és esme-rem én az eggy igaz hitnek. Esküszöm, ígérem és kötelezem magam, hogy ezt fo-gom vallani ennekutánna is, és az Ur Isten malasztjával ebben halok-meg.

Erős hittel hiszem és vallom is mind-azon tzikelyeket, a' mellyek az Apostoli hit formájában foglaltattak (ezeket Deák nyel-ven hallható szóval el-imádkozta) 's álli-tom bitelesen hogy ezen Professiot minekelöt-

te gyónásomat meg-tettem , Tiszt. Pater Jósef Capucinus előtt el mondtam.

Illyetén vólt a' meg-nevezett Tanúk esküvéffel bizonyított állitása , a' mellyről tölem ezek írott Documentumot kívántak , mellyet tőlök nem is tagadhattam - meg. Kólt a' Ferneyi Plebanián , *Bernhard Jacob* Béresnek , 's *l' Archeveque János* egykori Syndicusnak jelenlétekben , kik mindketten Fern.yben lakoznak , és ezen Authentifation mint hívott Tanúk jelen vóltak. Alól-íráfok : *Gros Plebáus. Claude Joseph, Capucinus. Pierre l' Archeveque* valóságos Syndicus. *Claude Etienne Maugie. Pierre Jacquin. Bugros , Seborvos.*

Bé-tétetett a' Protocollumba Gexen
15. April. 1769. Taxa 21. Sol.

DE LA CHAUT.

En

En alább írtt Ferneyben lakozó *Claude Raffo*, Királyi Notarius a' Gexi Tartománynak, bizonyítom, hogy én ezen Documentumot a' magok Originalisaival mellyeket *Voltaire* Ur előmbé adott szóról szóra öszve hasonlítottam: mind ezt az említett Ur kívánságára. April. 15dik 1769.

R A F F Ó.

Alig vonta-ki a' beteg ágyból a' lábát *Voltaire*, 's mind ezeket a' Documentumokat, nevezetesen azt a' mellyben Vallásté ele van, el-tagadta, hogy nem valók. *Soha sem látott, nem-esmértt Bitangok mondják hogy azt az én számból ballották: a' gazemberek a' leg-nevettségesebb Stylussal tették azt papirosra; de szemtelenségeket csak ugyan nem vitték annyira, hogy Nevem alá-írást annak alája fessék. — Más helytt ismét *) úgy beszelli ezt önnön magá,*

*) Ezek szóról szóra Zabuesnigból vétettek a' Snak éppen végéig: Aprilisi tréfa volt.

ga, hogy lehetetlen tovább kételkedni rajta, hogy ebből a leg-szentebb dologból csak tréfát űzött. Láffuk tulajdon szavait:

A Ferneyi Remete rosszul volt, 's únatkozásban soha se tudta mit csináljon. Eszébe jutott, hogy az utolsó kenetet magának bíteles Tanúk előtt adatja-fel, a' mint ez azon tartományban szokásban vagyon. 'S megtsalá szegény magát, mint azok a' kiket Parisban Jansenistáknak bívnak. Egy Tanátsbeli személy által hozzá ízent a' Ferney Plebánushoz, Gros-hoz (eggy derek kanta-üritőhöz, a' ki addig ivott míg belé el veszett) hogy első Aprilisban el-ne felejtсен hozzá jönni, 's őt az utolsó Kenettel kenné meg. A Plebánus hozzá jött, 's elibe adta, hogy elébb meg kell áldoznia, 's úgy ofztán annyi olajat ad néki, a' mennyit kívánni fog. A Beteg red állott. Aprilisnak első napján magához hozatta a' Szentséget, 's akkor a' Tanúk és egy Notarius jelenlétekben declarálta, hogy Vádlójának a' ki őt meg-buktatni akarta, de igyekezete el-nem sült, meg-

bo-

botsát. — *Formalis Protocollatit* tettek eránta, 's imé úgy balhatott volna meg bízvaft, mint a' szegény Gusmán az Alzirban. — A Párisi Coujonok azt fogják tudom mondani, hogy ez Aprilisi tréfa volt.

Az illyes illetlen pajkosság nem vala ujság Voltairnál. 1776ban a' Párisi Nép felé fordúlván ezzel végzi-el verseit.

Adieu, Peuple Charmant! que je ferais heureux

Si Vous daigniez combler le plus cher de mes vœux.

Dechirez le bandean reprenez vos suffrages,

Renversez ma statue & breulez mes ouvrages,

Isten hozzád, kedves Nép! be boldog volnék, ha leg-indúlatosabb kívánságomat tellyesíteni méltóztatnál. Tépd - le

azt

azt a' szem - köteleket, melyet rád én kötöttem volt, vond - vissza javallásaidat, döjtsd-fel faragott képem, 's munkáimat hányd tüzre.

Huszonyóltz esztendeig tiltatván-el Párisból, végre hatalmas Barátjainak eszedések által meg-nyitottott előtte az odavaló menetel. 1778ban Februariusban tehát útnak indult, 's mintegy közepe táján bé-is ért. Soha sem fogadtatott még senki nagyobb tisztelettel mint ő. Teli volt ezen örvendetes hírrel minden új ág levél, 's a' Frantzia Academia Deputatiót küldött ezen tisztelt Tagjának el fogadására. Hertzeg *Beauveau* vezette az egész öfzve-gyültt Academiát hozzá. Mariusnak 3idiken bé-ment a' kis Gyülésbe. A' folyosók 's pitvarok rakva voltak azzal a' tömött fokasággal, a' melly őt látni óhajtotta, 's azonnal el-kezdődött a' kéztapfolás mihelyt meg-jelent. A' Tagok az Antichamber ajtajaig jöttek elibe, 's meg-

kínáltak az Elöl-üléssel, melyet el-is fogadott. Akkor d' Alembert egy Elogiumot olvasott *Despreaux* felett, mellyben Voltairt véle és Racin-nal, Voltairt magasztalva, hasonlítá öszve. Végre meg-eggyezett k réffel kérték hogy az Elöl-ülést, melyet egyébkor nyil-vonás szokott meg-határozni, továbbá is tartsa-meg; 's *Voltaire* engedett kívánságoknak.

Aprilisnak 29dikén pompás Gyülekezete vala a' Frantzia Academiának. Ekkor is elő-kellő széket mutattak-ki nékie, 's ez a' nap arról is nevezetes, hogy itt ölel-ték-meg egymást Európának és Americának leg-híresebb két fiai: a' két ösz VOLTAIRE és FRANKLIN. *)

Meg je'ent az ő tiszteletére az egész színjátzók Corpusa is. *Bellecour* tette a' kö-

*) *Beniamin Fränklin* Americában született.

köszöntést, 's *Voltaire* igen nyájasan ezt felelte nékik: *Én ezután egyedül értetek 's bennetek fogok élni!* — — *Mart.* 3odikán midőn új darabját *Irenjét* hatodszor játszották, és *Irenét* nyomban *Nanine* követte, a' *Theatrumban* *Voltaire* is jelen volt. Alig tudta magát keresztiül fúrni azon a' tömött *Népen*, a' melly oda leg-inkább az ő látása kedvéért gyűlt; 's midőn a' lozliba bé-ért *Brizard* színjátzó hozzája ment, 's egy koronát akart fel-tenni fejére. *Voltaire* le-kapta azt, 's bát a' nagy bethűlettel meg akartok-e (kérdé) ölni? képzelhetetlen kedvességgel játszottatott-el a' darab. 'S alig vala vége, midőn a' kárpit hirtelen fel-rántatott, 's *Voltaire*nak faragott képe a' színen állott. A' fok színjátzó körül-vette azt, 's úgy koronáztatott-meg a' Nép örvendező firkoltozásai közt.

Ápril. 27dikén *Alzirt* játszották. *Voltaire* is jelen volt. A' Nép az ő jelenlétét csak a' 4dik és 5dik fel-vonás közt

vette észre, 's egyszerre el-kezdődött a' fiktető vig láрма. Mad. Veftris egynehányszor szakasztotta félbe szavait a' Nép nagy kiáltozása miatt. *Voltairnak* fel-kelle kelni hogy maga hajtogatásai által a' zsinatot tsendesítse. — Ebben a' nagy zajban *Chevalier de Lescure* ezt az akkor írtt *Versét* nyújtá-fel *Voltairnak*:

Ainsi chez les Incas, dans leur jours
fortunés

Les enfans du Soleil, dont nous suivront
l' exemple,

Aux transports les plus doux etoient
abandonnés

Lorsque de ses rayons il eclairoit
leur Temple.

„ Így ragadtattak a' leg-hevesebb
„ örvendezésre az Inkáknál a' Napnak
„ boldog gyermekei, kiknek példájokat
„ mi most követjük, midőn Templom
„ kat sugárjaival töltötte-el az Istenek.

Ezek

Ezek a' magasztalások mindazáltal nem távoztathatták-el a' közelgető halált. Májusnak vége felé sérvését kezdé fájtatni. Az Orvosok lel-tiltották őt minden gyulaasztó ételtől 's italtól: de ő halála előtt kevéssel eggy nap 25. findzsa fekete kávét is meg-ivott. E miatt nem alhatott. *Marschall de Richelieu* néki opiumot javaslott, sőt három dózist, hogy egymás után végye-bé, küldött-is. Voltaire mind a' hárommat egyszerre vette-bé, 's tőlök 36. óráig aludt. Fel-ébredtekor érzette jelen való halálát, 's béketelenkedet rajta. *) Bár

M 3

tsak

*) Hazánknak eggy fizéles tudományú Írója azon Deák Munkájának harmadik részében, melyel a' Naturalisták ellenvetéseire felel, (nyomt. Kátsán 1790.) azt írja hogy Voltaire phantasiákra süllyedezett, átkozta magát, születését, és az Istent; -- fel-költ az ágyából, az árnyék-fzékre ült, bé-nyúlt a' fazékba 's ki-vévén tulajdon ganáját, azt *Tronchin* Orvosnak jelenlétében meg-ette. -- Nem vagyok olly emberségte-

len

tsak 24. óráig élhetnék még, úgymond. —
 Rosszúl léte hírül vitetett Abbé Gaultier
 Urnak; 's ez maga mellé vévén a' Szent
 Szul-

len hogy el-ne hidjem hogy Fő Tisztel. Káno-
 nok 's Apát Úr hiteles forrásból nem merítette
 ezen történet' elő-adását: de *Zabuesnig* a' 370.
 old. ezen esetről szólván, sem az Istent átko-
 zásról, sem a' -- meg-ételéről nem szól. -- Le-
 hetetlen hogy azt meg-ette volna! *Voltaire* nem
 olly nyomorgó Scriptor völt mint a' mi szegény
Kalmár Györgyünk, kinek fölöstökömje, ebédje,
 ozsonnája 's vatsorája is olajjal-meg áztatott réti
 fü völt gyakorta. Egynehány Helységnek Bir-
 tokosa lévén, *tseled* nélkül, -- 's Párisnak leg-
 első karú Lakosaitól tsak nem imádtatván, *bardt*
 nélkül nem szükölködhetett úgy, hogy phanta-
 ziában maga maradjon; -- ha pedig völt valaki
 körülte, bizonyosan nem engedtetett-meg nékie,
 hogy bűdös appetitusát tellyesítse. Gaz-ember-
 nek kiáltom én *Tronchin* ha jelen völt és a' Be-
 teget karon nem fogta. -- Az eggy általjában
 nem történhetett-meg! -- -- De légyen úgy!
 ette légyen meg szegény Beteg a' -- t, -- nem
 tsele-

Szulpiciusi Plebánust estveli 10. órakor
hozzá ment, hogy utolsó pertzentéseiben
az Istennek békélte né - meg: de *Voltaire*

M 4

egész

tselekedte-é ugyan azt ő előtte fok Chemicus?
hideg vérrel pedig, nem *eszen kívül* a' mint Vol-
tairról beszéltetik. -- Be kevésbé Philosophus
az, a' ki ha azt tselekedte volna-is, miatta pi-
rúlna. -- A' mi az *Istent szidalmazás* zikkelyét
illeti, én ugyan Voltairt nem mentem, -- tud-
juk melly fok pajkosságot 's istentelenséget kö-
vetett-el tsak azért hogy elmétségét jobban fi-
togtathassa; 's a' mihez valaki egész életében
hozzá szokik, azt el-hevültt phantasiája könnyen
juttatja emlékezetébe: de -- vallyon nem *locus*
communis - é ez egy bizonyos rendű Vádlók-
nak? -- Eszen nem lévő embernek vétke-
kedetét vétkül venni nem lehet, tudjuk. Phan-
tasiában volt, azt beszéli *Tronchin* után az em-
lített Magyar Tudós. Phantasiában pedig a leg-
szentebb Ember is lehet, mert a' betegség phy-
sikai és nem moralis dolog; melly olly annyira
köz -- távol légyen az alacsonyítás tőlem, --
eggy Apostollal-is, mint vélem, vagy akar ki-
vel.

egész meg-határozással azt kívánta, hogy a' Papok takarodjanak, 's őt hagyják tsendesen meg halni. Így történt halála Május 30dikának éjjelén 1778ban.

A' Párisi Érsek meg-parantsolta, hogy teste szenteltt temetőbe ne tétetessék. — Május 31dikén fel-bontatott, 's balzsammal meg-kenettetett. Szívét *Mons. de Villette* vette magához, 's arany szel-
len-

vel. -- -- -- Szabad legyen még Laicus létemre ki-mondanom a' mit érzek: Miért hordanak-elő ilyen mondi-mondákat a' Keresztyén Vallás Bajnokjai, midőn arról az Igazságról van a' szó, a' mellynek meg-ígértetett, hogy rajta a' Pokol kapui sem fognak diadalmaskodni? Az illetén védelmek által gyanúfsá teszik mind magokat, mind azt a' Tudományt, a' melly Isteni sugallásból vette eredetét; -- mert kitsoda az a' ki az illy historiátskák felett gonosz katzagásra ne fakadjon?

KAZINCZY.

lentzébe záratta. Bélét a' Szent Szulpitzius Temploma sír-ásói titkon temerték-el; egyéb tetemei pedig *Ferneybe* viceret-tek, holott maga készített volt nyugvó helyet jó előre.

FRIEDRICH ugyan azon esztendőben Novembernek 26-dikán olvastatta-el a' Berlini Királyi Acaademia Gyülekezetében azt az *Eloge*-ot, a' mellyben ennek a' nagy Embernek ritka tulajdonságait tellyes érdeme szerint festi. Nevezetes tzikkelye az, a' mellyben őt *Ciceróval* hasonlítja öszve azon tekintetben, hogy mind ez, mind amaz nem egyben volt felette nagy. — Én azokat a' kik *Voltaire*t közelebbről óhajják esmerni nem útasíthatom igazabb képhez annál, a' mellyet ez a' Király ékesen szólásának egész varázslásával festett. Meg-vagyon az a' *Sanffoucy Philosophus* Németre fordított *Irásai* között-is. —

KAZINCZY.

M 5

XIV.

XIV.
Á L O M.
U Z U T Á N.

Alom! mit kerítél szemem' tziirkalmára?
 Öröömnek ma is alig van határa! —
 El-faradt tagaim egy Völgyben le-vetém,
 'S velem minden gondom álomba temetém.
 Közel egy tó vala ezüst színnel ékes,
 Tízta a' feneke, 's egy keveset székes.
 Körül árnyékos fa szépen kerítette,
 Melly között vizeit gyengén erefztette. —
 Itt láttam a' ritkás fiatalok között,
 Hogy Chloém ferdéshez éppen le-verkezett.
 És már egy ingénét egyebe nem vala,
 A' mellyet szabadon Zefír hordoz vala. —
 Szemembe mosolygott ki-nyílt két kebele,
 Mellyet a' pihégés gyengétskén emele,
 'S ügyelmetefségem úgy vonta magára,
 Hogy úntalan néztem két kerek halmára,
 Mellynek Liliomi közt a' szél kedvére.
 Játszott, és engem tett Világ közepére.

Azon-

Azonban , míg nézem ingét is le-tenni
Készül , 's öltözetlen a' vizekbe menni ;
De jaj ! fel-ébredék , meg-lát és el-szalad !
'S mire szemem törlöm akkorra el-halad !
Oh óh ! bár csak én még egyszer el-alhatnám !
Leg-alább a' Vizek tükrében láthatnám !

Gy. TSÉPÁNY ISTVÁN.

XV.

EXCELLENT. COMITI
CAROLO PALFFY,
CUM MUSAS DEBRECINAS
INVISERET. 1779.

Cum nuper rigida funesta licentia mortis
Auferret DÖRIUM, *) & fatali conderet
urna

Quidquid ei mortale fuit; Themis incia rerum
Quid faceret, varios agitabat pectore motus;
Et multum errabunda prius, mox moesta recenti
Confedit DÖRÜ tumulo, dextraque recline
Fulsa caput, tales lacymas gemitusque ciebat:

Quid mihi cum terris ultáo? viduata quid
heu me

Zem-

*) Jobbাহázi Gróf DÖRY FERENTZ Úr
halála után Zemplény Varmegyének Fő-Ispán-
jává Gróf PALFFY KÁROL Úr leve, 1779.

Zemplinia, & querulus Bodrog, moestisque Tibiscus

Hucdum etiam remoratur aquis? libet ire volucrum

E terris, atque alta levi petere astra volutu,
Astræamque sequi Comitem, quæ præscia dudum
Faudibus evasit. terrarum orbemque reliquit.

Nam quid ego his etiam maneam regionibus aut
cur

Exilium non sponte sequar? postquam ille meorum

Occubuit legum vindex. An ut omnia lato
Dissipet? excusso petulans violentia freno?

Ut fraus his sedeat rostris, aut hocce Tribunal
Occupet, eversumque meas eat impia leges.

Dixit, & excutiens sinuosam e pulvere
pallam,

Vexatamve solo vestem, jactanda per auras
Brachia tentabat, gladiumque exinde jacentem
Sustulit, & parili vibratam pondere libram.

Jam positæ haud incerta viæ, mox altior ultro
Paulatim accrescit terris, tenuesque sub auras
Evolat, atque tuos superat Zemplénia colles.

Senferunt abitem fraus & furor ater & omnis
Inferni monstrosa cohors, indeque revulsis

Posti-

Postibus, hærentes superas luctantur in auras.

Ast illam Cœli medio jam jam axe volantem

Æthereæ glomerant nubes, circumfluis ultro
Allevat & Cœli regionibus inferit Aër.

Cum speculata suas Regine THERESIA vites;
Non procul hinc, ubi nectareis Tokaj inelyta
mnstis

Visitur, æthereo findentem nubila cursu.

Vidit & agnovit, nec enim fuit hæc Dea cuiquam
Nota magis, junctapne Soror Clementia dextra.

Et quod ait [meditaris] iter? Scio quod
Tibi mentem

Vulneret, & terras quæ Te nova causa perosam
Deferere impulerit, superoque accedere cœlo:
Nempe quod occubit Dörus Comes, interiturum
Fasque piumque putas. Sed quid? sterilisne Vi-
rorum

Usque adeo est nostris Hungaria credita sceptris?

Est mihi PÁLFFIADUM celebri de stem-
mate natus

CAROLUS, æqualis veterum virtutibus, ille
Pannonas imperio frenabit, & ille balancem
Justitiæ æquilibrem moderabitur. Ergo futuri
Jam secura novo relegens vestigia cursu

De-

Desertas iterum turres, atque arva revise.

Palffiadum ad nomen modicum suspenſa pe-
pendit

Diva Themis, veterum mox ut præclara Pa-
rentum

Facta animo recolit, pronis declivior alis

Subſidit, nivea ſignans veſtigia planta.

Quam Regina manu preſſam ſociavit amico

Palffiadi nexu Veterumque ait ille Parentum

Immortale decus retinens Tibi Jura, piasque

(Doctus ab æquali juſtum ſuſpendere lance)

Absque dolo leges dictabit; impia coecas

Turba Erebi ſedes repetit violentia ſævo,

Ore minax, cum fraude meis procul Urbibus
ibit.

Sic fatæ Juſtique tenax vindexque nocentum

Juſtitia, & placido mitis Clementia vultu

Adſtitit, in Sella Comitum amplexata Caruli.

At longo reſoluta metu Zemplénia Virgo

Favit, & ingeminans feſtos læto agmine plauſus

Laurigeris placidas ſubmiſit faſcibus urbes.]

Audivit ſacros plauſus, ſonitumque fre-
quentis

Lætitiæ, & docto Pallas ſic ore locuta eſt:

Stet

Stet precor hic trabeatus honos, hæc fella cu-
rulis

In concursu diu! stet legum, Justitiæque
Æterna firmata basi, solidisque columnis!
Haud secus, ac navis, quam ferrea dente tenaci
Ancora fundavit; frustra illam fluctibus horrens
Pontus, & invalidis assultibus impetit unda.
Sic frangens quando vult frangere: at illius
annis

Perpetuus florescit honos, laudumque Corona.
Sic placitum fatis, sic illa modestia morum
Augurat, & Pietas dignissima Principe virtus,
Imperiique basis. Jamjam præludet ad illam
Virtutisque suæ præclara exordia sumet.
Ibit enim geminas Musarum invisere fedes
Non sine propitii signis, & teste favoris.

Constitit eventu pars; sed constabit in ævo
Venturo, quidquid Pallas præsaga canebat.
Salve Magne Comes! Te Debretzen hospite felix
Plausibus exultat lætis; Tibi roscida vallis
Parnassi, Aoniumque nemus, Tibi tota recurvo
Turba genu bifidi supplex gratatur olympi.
Salve iterum! nec enim solas frons ista sereno
Patakias vultu Musas atque ore beavit.
Quin etiam nostris succedere sedibus, ultro
Digna-

Dignata est, æquum pariter paritita favorem.
Vive diu, atque fave Musis, quas Hungarâ
Pallas,

Hoc loculo fixit, quibus humida vallis Olympi
Innocuam præbet tenui sub fronde quietem.
Sic vult hoc Pietas, sic Magna Theresia, cujus
Promerita in Musas, ipsarum, Orbisque futuri
Magnus erit celebrare labor. Nunc ambo vale-
te, &

Illam Orbi, & Patriæ, Patriæ Te, Zemplinia-
que

Ast Musis Utrosque diu pia Numina fervent.

PAULUS NÉMETHI

Philos. Studios.

XVI.

K Ö S Z Ö N E T

AZ ORSZÁG RENDEIHEZ,

Midőn 1790ben Rák Ildikén

A' köz dolgok folytatására a' Magyar Nyelvet
rendelték.

Nagy Lelkü Fő-Rendek! Hazánk' szemfényjei!
 Országunk Oszlópi! Szívünk reményjei!
Éljetek! e' víg szó zeng mindennek száján,
 Ki örül fel-támadtt Nyelvén és Hazáján.
 A' tanátskozáshoz tsak alig kezdtetek,
 Hogy fő jónkra *eggy nap'* többet végeztetek,
 Mint meg-hóltt Eleink *öt 's hat Diatában,*
 Mellyeket tartottak e' század' folytában. —
 Mint a' melly rosz Orvos a' betegség' helyét
 El-tévesztvén, bé nem dughatja kútfejét,
 'S mikor más baja van, ő tsak az epével
 Birkozik, 's Betegét gyötri Receptével.
 Ma ez, holnap majd más dózissal itatja,
 'S clystirozza míg más világra iktatja:
 Úgy ők gyógyíttgatták fok apróbb bajunkat,

De —

De — nem is illették leg-főbb pánaszunkat.
 Nemzetünk sínlődött e' nagy nyavalyában
 Hogy idegen volt ő saját Hazájában.
 Tsak a' neve volt-meg, hogy Magyarnek hívták,
 De a' Haza zsírját idegenek fzivták.
 A' tífzségből 's pénzből minket ki-feredtek —
 Bokros gyötrelmeink mind ebből eredtek.

De ti, bölts Férjfiak, kik néztek előre,
 Orvos kézt tettetek mindjárt a' kútfőre.
 A' vérhasban foká kínlódó Hazátok',
 Mint ama' fő Orvos, szóval gyógyítjátok. *)
 Apróbb fájdalmái így mind el-szélednek
 'S el-fenyvedtt tagjai lassan meg-élednek.

Músák, pendítsétek háládó hárfátok!
 Számkivetésekből vissza-hívt Hazátok.
 Az idegenek már többé ki nem marnak
 Kik kedvetlen nótát húztak a' Magyarok.
 Az Egri Püspök volt leg-főbb szófzöllótok **)
 Hintsétek lauruffal e' bölts Apollótok'!

N 2

Há-

*) Tzélozás arra a' vér folyásban kínlódó
 Afzonyra, a' ki Jéfusnak ruhája széléhez nyúlt.

**) GRÓF ESZTERHÁZY KÁROL. Pápa,
 Devetser, és Ugod Várainak 's Urodalmainak
 Örö-

Három Század folyt-le, hogy Buda Várá-
ban

Bátran nyugodtatok Mátyás' óltalmában.

Pompás győzedelmit verffel hirdettétek,

Vitéz Eleinket ti élelftgettétek.

De csak-hamar a' had 's a' fegyver' zörgése,

A' rabló ellenség 's az ágyúk' dörgése

Melly mindent rontott 's ölt vagy rab - szíjra
fuzott

Ti.

Örökös Birtokefa, Egeri Püspök, 's Heves és
Kül - szólnok törvényesen eggyesültt Vármegyék
Fő-Ispánja, Királyi Belső Tithok Tanátsofa. —
Mennyire legyen az igaz, a' mit Hazánk ezen
nagy Oszlópa felől Orpheusom I. Kötetének 165.
lapján mondtam, az is mutatja, hogy az ez-
idén Egerben tartott Vármegyeyi Építő széken
Protestánsokat minden Tifztségre candidált, Vice-
Notariusságra pedig magától nevezett; 's a' Fő-
Ispáni székben azt mondtotta, hogy a' Protestán-
sok a' Katholikusoknak *Atyjokfiái a' Krisztusban*,
's *nem is toleratufók*, úgymint a' kik az Ország
törvényeiben *Polgár - társaknak* fogattattak. — „
„ A' mit az alattam valók csinálnak, azt nem

„

Titeket is sírva Hazánkból ki-üzött. —
 Azolta felettiünk gyakran repdestetek,
 Mint Noé' galambja szállást kerestetek,
 De — mellynek Maradék! hitelt nem fogsz
 adni —

Nem akart titeket Hazánk bé-fogadni.
 Sokan az idegen hangot meg - fzerették,
 'S fáját Nyelvünk' 's Músánk' érte ki-kergették.

Jertek, kedves Músák! többé ne féljeteK,
 Már örökké vígan itt velünk éljeteK.
 Most míg tart az Ország - gyűlése' ideje.
 Mátyás háza légyen lakástoknak helye.

N 3

On-

„én tsinátom; és a' mit dissimulálok, azt jóvá
 „nem mindenkor hagyom. „Ezek tulajdon
 szavai hozzám. — — Meg-bántja ezt az Urat
 az, a' ki azt állítja, hogy P. Leo Maria Szaitz
 az Ö ösztönözésére 's védelmé alatt írja azokat a'
 Hazafiakat Hazafiak ellen ingerlő 's egyiptusi ho-
 mályt terjesztő írásokat. Pater Leo — áldafsék
 érte a' Józan okosság! — Egerben sem az, a'
 ki óhajt lenni.

KAZINCZY.

Onnan füleljetek mindennek ízavára
 Mit mond az Országnek állandó javára.
 'S áldott Nevet gyémánt Ofzlopra írjátok
 Annak, ki munkáfan fzereti Hazátok.
 Már eddig is lettek fok olyan nevekre,
 Mellyek érdemesek Apelles kezekre.

Ti Nyelvünkért buzgó Böltsek örüljete
 Ama szép munkákhoz együtt készüljete,
 Mellyekből Európa Nyelvünket esmerje,
 'S többé vad 's durvának azt hívni ne merje.

Bölts Rendek! kik újjá-szültetek bennünket
 Fel-vévén a' porból el-tapodtt Nyelvünket,
 Olly fok ezer áldást nem kívánhatnátok,
 Mennyi ezért omlik mindenfelől rátok.
 A' Nemzetek' forsát mérő Úr' nevére
 Esküszünk, míg bennünk forr ETELE vére
 Sót míg a' Magyar Név el-nem fogy egészen,
 Ez áldott Nap nekünk örökké szent léfzen.

Két fő dolog vár meg - orvosló kezeket,
 'S ha Hazánk javára végzitek ezeket,
 Ugy mindennek majd ezt vallja szíve 's szája:
 E' volt Nemzetünknek első Dietája.

P É T Z E L I.

XVII.

XVII.

A' SZALA VÁRMEGYEI
KORONA - ŐRZŐNEMES SEREG
BUDARA INDULÁSAKOR.

Füred Iker 26dikén, 1790.

Lóra Magyar! Trombita zeng -- hangzik a'
tárogató —

Nagy kints vár, ... *Márs* a' vezető, ...
Hajnal az út-mutató.

Nagy kints vár ... arany záloga Ősi Szabadsá-
godnak

Márs vezet; a' ki erőt is szokott adni ka-
rodnak.

Tárgyad felé a' víg útat a' szép hajnal mutatja,
Most hafad, 's nap költte felől szárnyait
tsattogtatja;

Országunk' teteje felé tsalogat mosollyogva,
Hól zászlódat fok Nemzeti zászlók várják
lobogva.

A' tele Höld a' Hajnalnak áll által ellenébe

Söt már le-tsúfz a' hegy mellett a' Te.his'
tengerébe.

'S jelenti, hogy noha fényes és erős szarvú vala,
El-tűnik, mihelyt fel-tetfzik szabadságod'
hajnala.

Pirofodj gyönyörű Hajnal, 's ragyogó fényed
maga

Legyen nemes Vitézinknek, legyen vezér
tfillaga,

A' Te édes reménységed, a' Te fényed vezefse,
Oda, a' hól már készen vár Országunk' fok
Nemefse. —

Hajtsátok le feeteket Füred' kies hegyei!

Alatszonyodjatok bértzes Balaton' vidékei!

Emelkedjete forrással bővös völgy menedékek,

Hadd süfsön kebeletekbe a' hajnal: enged-
jétek.

Botsáfsátok ki a' Nemes fereget belöletek,

Söt vidám lová jainak jó utat készítsetek.

Hadd kövessék, fíjeteffsék örvendeteres útjokat,

Hadd nézhessék, ölelhessék hamar édes Any-
jokat.

Hadd köfzöntsék ama' magas Palotát nem fokára,

Mellyet Mdtyáfsunk épített szomszédi' tsu-
dájára.

Hadd

Hadd láfssák öröm könyek közt, mi van? és kik
vannak ott,

Hol ez előtt egy Századdal Pogány ellenség
lakott.

Sőt a' hol tsak nem régen-is a' Magyarat sem es-
mérték,

Miólta a' Márs fíjait fegyver nélkül meg-
verték.

A' Szent Szűz keblébe költvén a' *Jupiter* ma-
dara, *)

Nem tudta a' Mátyás' nyelvét a' Hunyadi'
udvara.

Képzem mitsoda örömmel fogadja Buda Vára.

Az annyiszor kint bújdofott Koronánk' ól-
talmára,

Midön látja, hogy ez-után nem a' porban tsúsz-
kálva,

Nem alacsony lelküképpen két felé sánti-
kálva,

'S nem olyan örzi, a' kire ha a' gög vagy félfa
rá ért,

N 5

Há-

*) A' *Jupiter* madara a' *Sas*; a' Szent Szűz
a' Szabadság.

Ez szentség' külsát el-adni kész az Ország'
külsáért.

Hanem, minden erőltetést, és terhet el-fzen-
vedve,

'S még-is az alacsonyyságból *hegyekre* emel-
kedve;

Éjjel-is látó *Bagoly* - ként be néz Buda várába, *)

'S mind két lábát jól meg-vetve kardot tart
a' szájába.

Sieffetek hát! menjeteK édes Anyám' Fijai!

Márs vezet; ott várnak a' *Márs'* tábori
magzatai.

Kik már tudják; — meg-tanúlták: mit zálogol
e' szent kints?

Érzik, mi szokott történni ott a' hol egyef-
ség nints.

Azok őrzik jó Anyánkat, édes Magyar Ha-
záinkat,

Mi, a' szövetség' zálogát Nemzeti Koro-
nánkat.

Kép-

*) Ezen Zászló-áíly is egygy három hegyen álló, 's szájában ki-vontt kardot tartó ör-baglyot viseltt tarfolyján.

Képzem : ha el-érkezhettek a' Buda Vár' hegyére,
Mint megy ismét a' két testvér, egymás'
ölelésére.

Kik nem rég szívek el-telve Nemes örvende-
zéssel,

Vitéz módra köszöntötték egymást, kard-
billentéssel,

Midön a' Gréven fíjait Keszthelyre fíjettette.

FESTETITS GYÖRGY, — 's e' Zászló-
lályt JÁNOS Ötse vezette.

És ékes Magyar beszéddel mind ketten meg-mu-
tatták,

Hogy Isteni tsuda-képen már az egek meg-
adták,

Hogy nem lakatúl van vetve a' hadi nép réátok,
Hanem a' Magyar Nemes Rend, 's a' Ka-
tona Barátok.

Derülj kies Hajnal ! derülj ! fényesítsd az eget.

Vezesd ditső fényed felé ezen Nemes se-
reget.

Erefzd-meg Vitéz ! erefzd-meg, lobogóra zász-
lódát,

Fújd-meg; most nem vélik rosszra; fújd-meg
tárogatódat.

Buda ditső Vára felé sijettesd Paripádat,
Nézd-meg a' fszám - kivetésből haza jött Ko-
ronádat.

'S őrizd — de térj-ki egyenes útadból Veszprém
felé,

Ottan találsz egy szent helyet, nézd - meg
azt-is, menj belé.

A' hová a' Magafszágból tsattogó menydörgések

A' fokszori unfzolások 's rémítő ijesztések
Bé-nem hatottak; 's őrzői úgy álltak őrizetet,
Hogy ki-nem adták azt; a' mit a' Haza ná-
lok le-tett. *)

Menj, menj Nemes Vitéz Sereg! utazz Isten hi-
rével;

Míg kezet fogsz nem fokára más Megyé-
Seregével.

'S meg-tanúlod, eggy nagyobb; 's még nem lá-
tott Tárfaságban,

Mitsoda? 's még mi lehetne a' Magyar, az
Országban.

PÁLÓTZI HORVÁTH ADÁM.

XVIII.

*) A' Veszprémi Levél-tárt őrző káptalan.

XVIII.

EGGYESETRE. *)

I 7 6 0.

Res tua, Christe, agitur, fucata, potentia
justo

Vim facit, & tenerum sic undique tentat ovile,
Ut miser in lacrymas tabescat, & irrita vota

Jam jam animus doleatque sibi, doleatque fu-
turis

Tempora, Religio queis olim invicta jacebit,

Ni tua de cœlis nunc tandem in fulmina dextra

Emicet, & verum, tua cui se gloria junxit

Inno-

*) Poétai szépsége ennek a' darabnak meg-
érdemlette, hogy ezt az el-veszéstől meg-men-
tsem. --- Kegyelmes Egek, be bódogtalan idők
lehettek azok, midőn a' Vallásbeli versfengés
még a' leg-jobb elméket - is illy ki - fakadásokra
tüzelhette! --- 's mikor tisztúl-ki Athmospha-
ránk attól a' dögleletes ködtől, a' melly illye-
tén misanthropusi kelevényeket támaszt. !!! --

Innovet arma sibi & vires demonstrat axitas;
 Queis populos quondam immites & saxea Corda
 Contudit, ac jugo suavi dare colla coëgit.

Ista quidem fient, ni nos oracula fallant,
 Numinis: at dum nos metus & spes torquet an-
 helos -

O! quam parva fides modica fecat æquora lentre
 Vita ærumnarum, & molles frustra usque que-
 relas

Ingeminat, vanoque ciet surda æthera luctu! --
 Actum est! non hostis tantum hoc jam clamat
 amarus,

Sed tacito passim miffant eadem ore fideles
 Christe tui! & mortem fugiuntque, optantque vi-
 cissim

Pro se, aliisque illis, quos sanguis junxerat us-
 quam

Sanctaque Religio: quid enim terris superesse
 Mox juvat, ut longo vexes præcordia morfu,
 Dum teneras mentes cogi ad nefanda videbis
 Sacra, vel infami profundere viscera ferro
 Si fugiant animis diræ mendacia . . . mæ.

Magna quidem res est mors, summaque li-
 nea vite,

Hanc animus meminisse horret; longeque recusat:

Quam

Quam tamen, alme Deus! tua ne modo gratia
desit

Malo equidem pro me & pulchris, quos diligo,
natis,

Quos tuos dixi, suavi cum conjuge, malim

Hac luce oppetere, ut viduatos Spiritus artus

Deferat, in longam & claudantur lumina noctem:

Quam veniat tam dira lues, tot mentibus olim

Infandam latura necem, turpique veterno

Ebria tartareo condat sub carcere secla

Me vivo.

Tu vero alme Deus! miseris succurrere tan-
dem

Incipe! ni melior pro te est & charior hostis

Præ nobis; fallantque simul mens conscia recti,

Et tua verba Deus! quæ nos sincera tueri

Optasse, ipse vides: propriam ne negligè cau-
sam!

SZATTHMÁRI PAKSI MIHÁLY

Sáros Pataki Professor.

XIX.

ARMA VIRUMQUE CANO.

Énekeim fegyver 's egy Trójai Férjfi, kit
 onnan

Isteni Végzések leg-előbb Lavína revekre
 Hoztanak. A' nagy Égek 's döllyfös Júnónak
 haragja

Üldözték. Száraz 's víz tört fenekedve fejére.
 Hartzolt, türt, a' míg ama' Vároft arra vihette
 Isteneit hogy meg-telepítse. Veszik magok' ettől
 Látium, Álba, kevély Romának mostani fényje.
 Kit sértett - még ugyan, melly Istent e' kegyes
 ember?

Mond - még okát Múzsámi! Kívált az Istenek'
 Anyja

Mért dúlt rá; mért nem sajnálá annyi veszélyre
 Tenni-ki? Hát olly mérgefek é a' mennyei
 Lelkek?

ARANKA.

ORPHEUS

OROSZLÁN - HAVA 1790.

I.

AZ ORSZÁG BÍRÁJÁNAK

GRÓF ZICHY KÁROL ÚR

Ő EXCELLENTZIÁJÁNAK

B E S Z É D E,

Mellyel az Ország Gyűlésére össze-fereg-
lett Méltóságokat 's a' Második Tábla
Követjeit Budán Rák 10dikén 1790ben
idvezlette.

El-érte mai napon a' Nemes Haza azon
fő - tzeljät, mellynek gyakorlásától
huszon - öt esztendőnek forgása alatt el-
rekelesztetvén, innen naponként nevedő
fájdalmat, egyedül a' jó kívánságnak, és
reménységnek gyámolával támogatni kén-

telenítetett. El-érte mondám: a' midőn mai napon azon Nemes Magyar Hazánk maga Tagjait, ezen Ország Köz-Gyűlésében, Ősi szabad Vokssal hajdani Magyar-díffzel egybe-gyűlve, kinek-kinek maga Törvényes Rendét, és Szabadságát vizsgálva adattatva, és mindnyájokat, édes Magyar Eleink példájával, a' Köz-jónak munkálására, egygy Szívvel egygy Lélekkel fel-készűlve látja. — Minek-utánna tudni illik, fel-tetűzet azon örvendetes tiszta Napunk, mellynek fel-derűlésével azon mostoha, és fok titkos köny-húllatásokkal áztatott szomorú Sorsunk, és végső romlásra hanyatló Viszontagságaink után, megérkezett még egyszer, azon régen ohajtott bődög Idő, mellyben vérrel-szerzett, fok Törvénnyel erősített, de már csak nem haldokló eredeti Nemes Magyar Szabadságunkat, tős-gyökeres Törvényeinket, úgy ezeknek foganatos erejét, és régi szentségét az egész Hazának, és Nemzetnek hajdani Tekintetes Méltóságával,

val, és arany Bóldogságával, nem tsak
 elébbeni virágzó állapotjára, 's Törvé-
 nyes-lábára vívza-állíthatjuk, de eggy-
 útal minden Bal-történetek, 's az idővel,
 és emberi-forffal közönségesen eggyüt-járó
 Változások ellen-is, ellene fel-találendő,
 eszközök-által úgy meg-erősíthetjük, hogy
 azokat semmi idő-múlás, semmi szerezte-
 mostohasága, semmi Rossz-akaróink fortél-
 ja, vagy külső, belső-Ellenségink' Ostro-
 ma, meg-ne mozdíthassa, fel-ne forgat-
 hassa. De nem-is lehet erről kételkednünk,
 ha félre-téven minden részre-hajló magános
 tekinteteket, és az el-múltaknak kedvet-
 len Érzékenységeből, Szívünket ugyan ér-
 deklő, de a' Köz-jónak után-kívül mun-
 kálódó ösztönöket, azt vesszük eggyedül,
 minden Igyekezeteink, és Munkáink egye-
 nes Tárgyául, hogy az Haza Köz-javát,
 's Bóldogságát (melly kinek-kinek Bóldog-
 ságával, el-válhatatalánul, egybe-vagyon
 köttetve) eggy Erő, eggy Értelem mel-
 lett,

lett, minden félre való hajlás nélkül munkálhafuk, elő-mozdithaffuk.

Ha ezt tselekeffizük, bizonyos Reménység táplálhat mindnyájunkat, hogy a' melly aranyidőket éltek édes Eleink, Szent-István, Szent László, Első Lajos, 's több nagy és bódog emlékezetű Magyar Királyainknak idejekben, Mi is, és az Utánnunk-követkézendő Maradékok, hasonlót érhetünk. 's ezekben tündöklő, virágzó Hazánk, bódog állapotját vívza nyertjük.

Nem leffiz tehát senki, a' ki ezen most jelentett fő Tzélokat maga előtt vífelvén, eggyedül a' Köz-jót nézendí, azokról a' mellyek sebhettek vólna, elefelejtkezvén, fel-ne szentelje mind ezeket, azon Jókért, mellyeket fog szűlni faját-Indulatinknak meg győzése, és az Haza-Javáért, Nemzeti Szabadságunknak örökös meg-maradásaért, kéfszéges fel-áldozása.

Ulik

Illik ez, sőt szükséges annyival inkább, hogy valamint az egész ki-terjedet Világon nagy hire, nagy a' neve vagy on Nemzetünknek : úgy kivált mostani éles Környülállásokban, mind távolabb lévő Fejedelmek, és Nemzetek, vigyázó Szemmel figyelmeznek reánk és minden mozdulásainkra, minden végezéseinkre. Méltó azért, hogy ki-vetkezvén minden alatsónságból, és Ellenünk leg-kissebb kifogásra, a' vagy bal-ítéletre utat mutat-ható, Magyar Nemes Szívünkhöz nem illő Kitsinségből öszve kaptsolt szívvel, 's igyekezettel oda fel-emelkedjünk, a' holott Nemzetünk örökös Nevét, Bódog-ságát meg-álaptíván, 's nem tsak ditsőséges Magyar Eleinknek nyomdokiba visszátérhefsünk, de a' Külső Szomszéd Világnak-is felőlünk való Várákozását bé-tölthet-sük.

A' mi engemet illet : mind született Haza-Fiúi, mind Hivatal-béli ösztönök-től

től indítván, valamint eddig nappali, éjjeli munkáimat, egész igyekezettel oda intéztem, hogy tehetségem szerént, ki- nek-kinek, és a' Haza Köz-tzéljának meg- felelhessek, 's azt a' mennyire lehetett elő- mozdítsam, és közelítsem, úgy fő-igye- kezetem ez után is, hogy a' Nemes Haza kívánságának, Tetszésének, engedelmes- kedvén, a' mennyire rajtam áll, a' Ne- mes Hazának vélem-va'ó meg-elégedését el érhessem. Többször kedvesen vészi a' Felséges Tábla a' T. Statufoknak szíves Könszöntéseket, addig-is, míg Tagjai köz- zül majdan küldendő Követei által szíves Indulatját bővebben ki-nyilatkoztatja.

II.

A' GYŐZEDELMESEKEDŐ
MAGYAR SEREGHEZ.

I 7 9 0.

NEMES Hazámnak drága Vitézeit
Éneklem e' kö-Ofzlop alatt, kiket
Már régen Éjzrak, Dél, Enyészet,
'S Napkelet emleget, és tsudálva

Magasztal. Oh nagy Bajnokok! Oh Ma-
gyar

Bellóna bátor Magzati! *Ázsiát*

Meg-rázta, 's dőlő félbe hozta

Győzni tanúlt kezetek. Dagályos

Vadsága retteg már, 's menedék helyet

Alig találhat pufzta Vidékein,

A' merre tsak hallhatja zörgő

Fegyveretek' ropogó tsapásit.

Ti, mint midőn a' mennykövek a' fetét
Felhők' öléből hullanak, és halált

Szóznak magokból mindenütt : úgy,

'S olly bizonyos sebeket tsináltok. --

A' zordon Éjszak fergeteges fzele

Mikor meg-indul, 's a' hegyek' oldalán

Álló mohos tölgy-fákra tsapván

Dönt, tör ezer meg ezer tsikorgás

Közt : képe győző Bajnokaink' erős

Śzíveknek, -- Oh nagy ZRÍNYIEK! oh
ditső

NÁDASDIAK! bátor KEMÉNYEK!

HUNNYADIAK! TURIÁK! bor-
styan.

Ágakkal ékes régi Vitézeink!

Ama' Ditsőfség szent Palotájiból,

Az Erdemeknek Trónusából,

Mostáni hív Onokáitokra

Tekintsetek, kik bóldog Atyáitok',

'S a' ti ki-terjedtt híreteket jeles

Tettükkel újítják, 's tetézik;

Többre nem is mehet a' Vitézség.

Imbol, Hazánknak Coclefe VÉTSEY'

Maroknyi Népével tizeneggy ezer

Török Pogánynak vissza-nyomja

R'ank szakadó veszedelmes árját.

Így Táborunknak, melly ki-fogyott vala

Önnön magából, lelket adott megínt.

Nézz, *Sparta!* jó szemmel reánk, és

*Léonidas*odat itt találod,

Ott FÁBRI, mint egy mennyei nyíl,

hasít,

Pusztít öl és vág: *Moldova'* Gyermeki,

'S Fej'delme, rab-szíján zokogva

Függnék. Amott NEMES a' *Minerva'*

Véres piattzán küszködik: -- egy Halált

Látok, nem Embert, annyi Pogány kö-

zött

Forogni; rémülés 's veszély van

Kardra szokott magyaros kezében, --

Mi harfog úgy *Foksán'* mezejin? Tsudáld

Te nagy Neveknek férge, Irígy, tsudáld.

Mint védi MÉSZÁROS Hazáját,

Láthatod e' szomorú Vidéken.

Ki fogja méltán festeni, vagy minő
Táblára kell fel-metszeni nagy Nevét
Örökre KÉPÍRÓ-nknak? --- Oh tsak
Ő maga tudja magát le-írni,

Látom, Vezérek' Fényje, KARAJTZAY,
Mint űzi villám fegyvered a' komor
Éjt Táborunkról: látom, ofzlik
A' Magyar Égre borúltt fetétség. --

Ti rólatok sem hallgatok, oh Hazánk'
Dízfére termett Férjűak, érdemes
Vitézek! OTTÓ, KOSZTOLÁNYI,
FÍLO, BOROS, Török' Verőji!

Mint kell tövísről rózsa virágokat
Szaggatni, példás tetteitek, tanúk -- --
Elég! -- Török zajt hallok! -- Újra
Rajta tehát, kofzorús VITÉZEK!

VIRÁG BENEDEK.

III.

EMLÉKESZTETŐ

O S Z L O P ,

A Z O N

Hazafiak Tiszteletére, a' kik az Ország
előtt, Júniusnak 11-dik és 12-dik
Napjain 1790, a' Haza-nyelvnek bé-
vétele mellett szóllottak.

„ **F**OGD hamar a' tollat, 's írd egy Oszlopra
„ nevenként,
„ A' kik szívre vevék a' haza-nyelvnek ügyét.
„ DARVAS *) az Oszlopnak tetején tündök-
„ ljön: az égis
„ Nyúltt márvány Ennek tiszteletére kevés. --
„ Há-

*) Helytartói Tanácsos Nagy-réti DARVAS
FERENTZ Úr, Pesth Vármegye egyik követ-
je. --- Bessenyoői BÓTHY IMRE Úr, a' Hét-
személyi Itélő Szék Bírása Bihar Vármegyei kö-
vet. --

„ Háromszor szóllott, 's háromszor gyöz vala
 „ szívét,
 „ Mert magyarul szóllott a' Magyar ÖSZEK
 „ előtt.
 „ Oh! láttam lelkét anya - nyelvén nyögve le-
 „ begni!
 „ 'S a' mi azokba kivált bé-hata, lelke vala.
 „ Írd-fel odább BÖTHYt, FEKETÉT, MÁ-
 „ RJÁSSYt: az ilyen
 „ Nagy - lelkű Neveket gyermeki rendbe í-
 „ fzedd
 „ Két VAYt, és BALOGot, DOMOKOST, '
 „ ALMASSYt-is írd-fel,
 „ Kik-

vet. -- Gróf Galanthai FEKETE Generális és
 Aradi követ, -- Márkusfalvi MARJASI IST-
 VÁN Úr Gömör Várm. követje 's Vice Ispán-
 ja. -- Helytartói Tanácsos Vajai VAY JÓZ-
 SEF Úr Borsfodi követ. -- Pétsi kerületbeli
 Tudományok Fő - Directora Vajai VAY IST-
 VÁN Úr Zabóltsi követ. -- Hétfzemélyi Itélő
 Szék Bírāja Otsai BALOG PÉTER Úr Nógra-
 di követ. -- DOMOKOS LAJOS Bihari kö-
 vet. -- ALMASSY IGNÁTZ a' Hétfzemélyi
 Itélő Szék Bírāja és Heves Várm. követje.

„ Kikhez meg-meg odább tedd BEZERÉDY
„ nevét.

„ Tíz vala Szószóllód, Anya-nyelv! tíz, a' ki
„ koporsód'

„ Mélyeiből téged' fényre, 's folyásba hozott.

„ Majd, ha Maradványunk a' bódogságnak ölé-
„ ből

„ Mostani Öseinek tettire vissza-tekint;

„ Dalra fakad, 's ezen Oszlopnak tetejére mu-
„ tatván,

„ Így szól, míg szemein drága könnyetske
„ remeg .

„ Ime! azok' neveit! kik az első talp-falat a' mi
„ Bódogodásunknak fel-vitelére veték.

„ Ird-fel! -- Az én szívemre ugyan fel-metszve
„ maradnak

„ Tiszteletes Neveik, míg lehelegni fogok. „

Ezt mondván, el-tünt, Szomorú köntöffe ke-
fervét,

'S teste' betegségét színe jelenti vala.

Homloka, fő fájási miatt, bé-kötve: ki-sírva

Két szeme: ortzáján bú vala, 's régi halál.

Aj'kairól látám egyedül, (de tsak ezt-is azolta,

Hogy nyelvén szólhat,) hámlani szája'
varát.

Oh!

Oh! Ijele, hogy gyógyúl. --; Mikor 'el-tűnt
fzinte hevülni

Kezdék, 's azt mondám tsendefen: A' HA
za vólt.

VERSEGI.

IV.

AZ IGASSÁG KÉPÉRE.

Haschka után.

Te! nem Jupiter', sem szent Thémis Leánya!
 Nem; -- Erő 's Gonofzság fattya; lusta
 kurva!

Világ kurvája! ki minden Tyrannusnak
 Abroszt *) emelsz buja fajtalanságának.

Jer! -- A' meg-bántódott Emberség' nevébe

Elébb-is serpenyöd tsapom fzedem közbe!

Nefze! -- Mért nem mérsz Te Jót 's Rosszat
 igazán?

Mért billented sánta fontod kedvek után?

Ismét -- a' meg-bántott Emberség' nevébe

Pallofod' fejedem töröm kettejébe!

Nefze! -- Ezt kezébe a' Törvény úgy tette

Hogy a' rothadt tagot a' testtől el-messe.

Nem hogy tömlöztözzed, rongáld, tfigázzad,

'S fégyennel kétségbe esésre juttassád.

Ismét

*) Erdélyben abrosznak nem csak az asztalt-
 borító lepelt, hanem az Asztonyi alsó - ruhát
 is hívják.

Ismét a' meg-bántott Emberség' nevébe

Subát mérek neked útsza szemetjébe!

Nefze -- öltsd-fel -- Tarka, szép! -- de vér-
tseppektől,

Mellyet Nyomorúlttak hullattak szemekből
Szemkötödet! -- Ezt már régen el-vetetted.

Miólta szívedet kövel meg-bérlelted.

Hogy hízlalhatsz szemed' Lántszolttak' forjával

'S füled' korbátslottak' ordító szavával,

Te -- Erő is Gonofzság fattya! lusta kurva!

És nem a' Jupiter 's szent Thémis Leánya

ARANKA.

V.

B. ORCZY LÖRINTZ ÚR

BÚTSÚZÁSA

ABAÚJVÁRMEGYE' RENDEITŐL.

Kassán, Octob. 14dikén, 1784.

Tekintetes Nemes Vármegye!

Jámbor Eleink az emberek élete' folyá-
 ta által elől-fordúlható dolgoknak jó
 vagy rossz ki meneteléről soha másképpen
 nem jövendöltek, hanem ezen köz pél-
 ga-beszéddel: *El-választja hét tél, hét
 nyár.* — Majd szintén harmadszor múlik
 hetedik tél 's hetedik nyár, hogy enge-
 met idegent, esméretlent, ezen tarto-
 mányra vetett a' fors

Felséges nagy emlékezetű Királyunk
 's Anyánk MARIA THERÉZIA, kinek

H. Kötet.

P

ham-

hamvát örökös tisztelettel áldja Országunk
vett-fel engemet 's húzott-ki házi tiszte-
defségemből, és küldött ezen T. N. Vár-
megyének kormányozására ez előtt hűs
esztendővel, mint arra (a') T. N. Statu-
fok emlékeznek.

Azon időtől fogva kellene nekem
mai napon midőn a' T. N. Statufokho-
bútsuzó beszédemet teszem, ezen, T. N.
Vármegyében lett fergodásaimról, tetteim
ról, tselekedeteimről olly számat adnom
mellyből ki ki fejenként meg-esmerhetné
hogy jó Kormányozó, Igazgató, Fő Is-
pán, jó ítélő Bíró, és végre jó Pogány-
társ valék.

De mit hozhatok én elő a' mi tette-
szetes, fényes, vagy különös dicséretre
érdemes? semmit nem mutathatok, a' mi
nevemnek valamelly fényt, személyem-
nek nagy betset adhatna különösen; meris
valami jó, díszes, dicséretes történt igaz na-

alkotásom idejében, az mind közös azon
 en Polgár-társaimmal, kik vélem munkálkod-
 ártak. A' T. N. Statufoknak tartatott a' jó
 Rend, ment az igazság' ki-fizoltatása,
 és a' közjónak egyenes és ferény foly-
 tatása, úgy magam bőltsétségének mit sem
 tulajdoníthatok, és ugyan ezekért ha mi
 érdem reám háromolhatna-is, az a' T. N.
 Statufakkal közös.

N
 m Tészek tehát különös meg-esméreffel
 illendő köszönetet a' Nagy Működésű,
 é Nagyságos, Fő, Úri és Nemefi — Ren-
 deknek, hogy engemet sok és bizonyára
 gáncához és kétséges dolgokban bőlts taná-
 tsokkal segítették, mert (hogy ifjabb 's
 nevendék Társaink-is tudhassák) hűsz esz-
 ettendőnek forgása alatt ezen Tártomány
 tfelett is, nem mindenkor tettzett fel, nem
 mindenkor nyugodott le a' nap szokott
 mündöklő fényességében; vóltak nekünk
 és ezen N. Vármegyában borongó felleget
 napjaink, mellyek villámlással, káros égi-

háborúkkal, záporokkal ijesztettek, 's ré-
 mítettek, mellyeknek el-hárítására nagy
 lelki erő, fáradhatatlan munka, és el-tö-
 kellett jó szándék kívántatott: meg-esme-
 rem igen jó szívvel, hogy az illetén ve-
 fzedelmekben-is serény segítséggel támo-
 gattak a' T.N. Rendek, el-annyira, hogy
 kormányozásom idejében ezen T.N. Vár-
 megye sem betsületében, sem jó hírében,
 névében, sem az Felségeknél, sem szom-
 szédinktól tsorbát nem szenvedett. Vifel-
 tük tehát közönségesen forunkat min-
 illet Férjfiaknak, kik Felséges Fejedel-
 meket élő Törvényeiket, 's hazájoka-
 egyenlő buzgósággal igaz színezés nélkü-
 való hódulással tisztelik, szeretik,
 szolgálják.

A' mi a' belső Lélek - esméretnek bi-
 zonyosságát illeti, dítsekedhetnék azzal,
 hogy az Adózó Népnek párt fogása min-
 denkor szívemhez úgy oda nőtt, hogy
 rövidségeknek orvoslásában, terheinek

kis-

kiférbítésében, és egyenlő el-osztásában különös buzgósággal iparkodtam; de ez is közös a' T. N. Rendekkel; tehát e' részről is különös dítsőséget nem kívánhatok, annyival inkább hogy ez egyenesen kötelességünkben állott.

Talám ugyan azt várná eggy valaki hogy én ezen díszes Épületnek az új Vármegye-házának fel-építésében keresem nevem' és hívatalom - viselésének dítséretét; távol légyen T. N. Vármegye! Tudom én (mivel magam-is fokot építettem, és még többet építeni láttam) hogy az illyetén nagy és tzipmeres épületekre fok ezer szegényeknek véres verejtéke vagyon tapasztva; jól tndom hogy azon fejmész, melly falait az illyetén alkotmányoknak ékesíti az fokszor a' paraszt és poór Nemzetnek könyhulatásával vagyon készítve és néha vérivel is keverve; és azért ha illyen fzemmel nézem ezen jeles épületet, inkább szomorú mint dítsé-

retes látszatot mutathat; mind-azon-által
 más szemmel nézi azt azon Polgár, ki
 Hazájának 's nemzetének boldogulását,
 régi szent Törvényeinek meg-tartását a
 Birodalomnak meg-maradásában helyhez-
 teti. Ezen ház, kit Vármegye házának
 nevezünk, tündöklő Törvényeinknek úgy
 szólván Tárháza. Itt vagyon 's itt le-
 hajdani Nemes szabadságunknak örökös
 biznysága, és illetén kintsnek illetet val-
 lójában hogy a' T. N. Statufok vele
 egyesültt akarattal Felsőségtől nyertt en-
 gedelemből. a' régi fetétes nedves szor-
 hajlék helyjett új, jobb és tsinofabb hely-
 nek készítésére iparkodtak.

Ne is sajnálja a' N. Rend kinek is
 szolgáltatik ki a' Törvényes igazság! ne
 sajnálja a' Vármegyebéli szegénység izzá-
 dozását, fáradságát, és ereje vesztegeté-
 sét mivel az ő boldogsága úgy vagyon
 öfzve-kötve némelly szabadsággal, hogy
 a' míglen itt veszi ügyének el-intézését

fem le-nyomtatástól, sem akár mi erőszakos rövidségtől nem félhet; itt veszi orvoslását, és könnyebbítését terhének, mivel itt ülnek és vigyáznak azon Személyek, kiket az Ország a' szegények párt fogására ki-rendelt, és az helyyes panaszokat az Igasság mérő serpenyőjében hányván törvényes ítéletet tesznek.

Ha tovább azon okokat fel-veffzük, mellyekből nem tsak mi Hazánk Lakosi, de minden által menő Idegen és Vándorlő szokott ítélni, meg-kell vallani hogy az ilyen díszes Közönségnek tett épületek az Ország bóldogulását mutatják, és szereztsés Fejedelmi Uralkodásnak jelei; mert ezekről még a' jövőendő Nemzettség és Posteritás ezt itéli, 's hirdeti: Bóldog időben tétetett!

Sokáig dítsérték illetően tzímeres épületekről MÁTYÁS és több Királyainknak Saeculumját, mivel ezek az áldott békes-

ségnek jelei. Bóldog emlékezetű el-felejt-
hetetlen dítöségű Királyunk **MARIA
THERESIÁNAK** tsak illetén nagy
kö-rakásokról fok Sæculumra marad emlé-
kezete; ezen mi épületünk mostani Urak-
kodó Felséges Királyunknak Országglását
fogja hirdetni, és hogy annál inkább tse-
metéinknek emlékezetében maradjon, ké-
rem a' T. N. Vármegyét tétessé díszes
il-ő helyjére, és irattassa, vagy metzet-
teffe homlokára az épületnek arany be-
tűkkel:

**Regnante feliciter Augustissimo
Imperatore Josepho Secundo.**

Immár T. N. Vármegye mivel tzielje
be-zédemnek bútsú vételre, hivatalomnak
le-tete ére vala intézve, meg-kell vállal-
nom szívbeli keferüség-től el-nyomatatván,
mind azokat ki-nem mondhatom szóval,
a' miket érzek! Ha eggy jó Barát barátját
tól el-válván, könnyeket botsát, hogy ne
hullassam én azokat, ki fok barátimtól el-
válni

válni akarok. Úgy vagyon T. N. Rendek! fok szíves barátimat, esmértt szolgálataimat hagyom-el én, de szívemben rekesztem, és emlékezetek mindenkor édes gyönyörködtető léfzen, és hamvamig fennmarad. Mi tzelom volt, hogy hivatalomat Felséges Uramnak lábához tettem, által láthatják a' T. N. Statufok. Itt fekszik vállaimon látszatófan esztendeim súlya, erőtlenségem napról napra nevelkedik, megaggott roskadó tagjaim már terhet nem bírnak; látás, hallás fogy, a' bájadtt testben lelki (a') erő is hanyatlik. A' T. N. Vármegyéhez vonzó igaz fzeretetemből azon törődtem én, miképpen vállasabb, erősebb, isjabb, és olly erköltsökkel bíró fzemélyre hárithassam hivatalomat, kiről bizonyos leheffek, hogy a' T. N. Vármegye igazgatását mind a' Felsőségnek, mind a' N. Statufoknak elégtételével fogja viselhetni.

Meg-engedte Ő Felsége öreg napja-
imra, hív szolgálatimra, 's hadban, 's
Hazánkban tett tsekély érdemeimre tekint-
vén, LÁSZLÓ Fiamnak, helyjembe és
székembe ülni.

Ezt tehát a' T. N. Statufoknak ha-
gyom én igaz szerezetemnek bizonyításá-
ra zálogúl, örökös emlékezetemre. Szo-
rítsak azt Barátságok kebeleibe, és mun-
kálkodjanak véle Felséges Urunk' szolgál-
latinak és a' köz Jónak elő mozdítására.

Továbbá fogytakozásimról, és min-
den meg-történtt meg-bántásról botsána-
tot kérek. Jóllehet igyekezetem szerént
Nemini gravis fui: történhetett azonban,
hogy némellyeket a' N. Statufok között
keményebben is intettem, dorgáltam; de
illetlen tselekedetem is hogy vagy fze-
mélyes, vagy közönséges jóra vala in-
tézve, lellem esmérete bizonyítja.

Hátra

Hátra vagyon hogy ezen T. N. Vármegyének buzgó belső egyenes indulatból áldással fejezzem-bé bútsúzáfomat: A' mindenható Felség adjon hofizas boldog életet élni minden Rendeknek, tartsa-meg ezen T. N. Vármegyének tagjai között a' szép eggyeséget, melly nélkül semmi-nemű Tárfaság nem állhat; virágozzanak itt szünet nélkül a' jó erköltsők, szaporodjon népe, kereskedése, Gazdagsága, és minden Világi javai; kövér aratás, bőv szüret, gyönyörködtetesse a' föld-mivelő községet, hogy úgy vígan fzedhesse, 's hordassa tsürjeibe munkájának bérét; tsendes külső, belső békefiséget engedjen a' Mindenható ezen Tartománynak, hogy úgy ditsőséges és fzerentsés birodalma alatt Felséges Urunknak, és Királyunknak véghetetlen áldomásiért, buzgó és vigaságos áldozatot mutathaffon-bé naponként a' Nemzetek Atyjának és Gondviselőjének!

Magamat azonban és Fiamat, kit Isten segítségével ezen hónapnak 25dik napján Felséges Fejedelmünk' engedelmevel Fő-Ispáni Székembe ültetni szándékozom, ezen T. N. Vármegyének Méltóságos, Fő, Uri, Nemesi, Egyházi és Világi Rendeinek jó akaratjába és kegyes emlékezetébe tovább is ajánlom.

VI.

VIRGILIUS AENEISSÉNEK

Kezdeté.

Én! a' ki ez előtt pásztori éneket
 Vékony sípon játszék: végre, a' berkeket
 El-hagyván tanítám a' szántó-földeket
 Mint miveljék: most már szörnyebb efe-
 teket,

Fegyvert énekelek 's egy Vitéz útjait,
 Ki hogy fel-fordíták Trója' kö falait,
 Sok baj közt folytatá bús vándorlásait,
 Míg Lavíniumnak érheté partjait:

Földön 's tengeren lett hányattatásában,
 Gyakran vólt ő tsak-nem a' halál torká-
 ban,

Minthogy Júnó most is epedvén magában,
 Engesztelhetetlen vala bosszújában.

Had-

Hadban is szenvedni eleget kellett,
 Míg Olafz Országban váraft építhetett,
 A' mely Városból is, hogy rendbe véte-
 tett,
 A' fényes Róma vett osztán eredetet.

Mond meg Muzsám! e' jó ember mit véthete?
 Hogy útjának Júnó annyi gátlást vete,
 'S mért forgott annyi fok veszély közt
 élete? ---
 A' mennyei Lelkek illy bosszús lelkek-é?

Volt egy régi Város hívták Carthágónak,
 Tyrusiák lakták jobbágyi Didónak,
 Gazdag hely, tartatott nagy hadakozónak,
 Itt állott fegyvere, 's szekere Júnónak:

Mondják, hogy az egész földi keregségen
 Leg-inkább kapott volt ezen a' Helységen,
 'S azon igyekezett már akkor is régen,
 Hogy ezt tegye Urrá, minden Nemzet-
 ségen:

De minthogy tudta jól a' Párcák szájából,
 És a' történendő idők' lajstromából,
 Hogy

Hogy olly Nép származna a' futott Tró-
jából,

Melly azt fel-fordítná fundamentomából;

Ez a' Nép idővel igen nagyra menne,
Sok országot bírna, nagy hadakat tenne,
Mindenütt a' hol jár győzedelmet venne,
'S Lybiának végső pufztítója lenne;

Ettől félvén azért, 's azt is mind magánál
Tartván, mi lett régi hadakozásánál,
Mellyet a' kerengő Simois partjánál
Kedves Görögiért vívelt vólt Trojánál.

Más ráncorait is *) elméjében hagyta;
Hogy Páris az arany almát másnak adta;
Hogy Zeus Ganymedest, mint fas, fel-ra-
gadta:

Mind eszében jutott, 's majd epedt miatta.

Fel-

*) Tudom hogy a' ráncor nem magyar eredetű szó: de mivel a' *hoffzan tartó haragot* más szóval ki nem teketjük; annyiival inkább lehet ezen szót a' nyelvünkbe be-venni, hogy már azt még a' deáktalan köz Nép is érti.

Fel-lobbanván azért lángja haragjának,
 Kevés maradványit, a' kik még valának
 A' Görögök és az Achilles kardjának,
 Partjától el tiltá bő Italiának;

Sok efsztendőknek lett addig el-folyása;
 Míg e' szegény Népnak illy hányattatása
 'S tengerről tengerre való bujdosása
 Tartott: Illy bajjal lett Róma fundálása.

Alig hagyták-el még a' Siciliait,
 Örömmel halitván a' tenger habjait,
 Midőn Júnó még sem felejtven gondjait,
 'S szíven tartván régi febe' fájdalmait:

Mit! úgy mond el-álljak szándékom' tzeljától?
 'S meg-győzetteflem é Anchifes fiától?
 Nem hajthatom é el én Italiától
 Ezt a' kevély Királyt, valamint Trójától?

Úgy de az időknek más foly' Fatumába':
 Ah! Pallásnak vólt é vallyon hatalmába'
 Hogy ő meg égeffen, 's a' tenger gyom-
 rába'
 Temessen fok görög hajót boffzújába'.

Azon-

Azonban ezt Pallás valamint fel-tette,
 Egy Aják vétkéért meg-is tselekedte,
 Jupiter köveit, mennyköveit vette,
 S az hajókat öszve-törte 's el-vesztette.

'S hogy Aják fuldoklott mérgén a' febeknek,
 'S mellyéből okáda füstét a' tüzeknek,
 Fel-kapá szárnyain a' fergetegeknek,
 És mérgében fujtá a' kemény köveknek.

'S én Ég-Királynéja! én Ég' ditsősége!
 A' nagy Jupiternek Húga 's Felesége!
 Hány esztendeig nints hadaimnak vége?
 Tsak Júnón patzkáz é az ő ellensége?

? Ha én ezt mind tsak így engedem el-menni,
 'S nem kívánok egyszer bosszú-álló lenni;
 Ki fogja nevemet nyelvére is venni?
 ? Ki fog oltáromon áldozatot tenni?

Lángozó szívének fel-lobbanásába',
 Illyeket forgatván, 's forralván magába',
 Megy mindjárt, mint a' tűz, mord Aeol-
 'liába',
 A' felhők, a' jegek, 's szelek hazájába';

Itt lakik Királya a' fergetegeknék,
 'S a' mint hofzás folytta vagyon a' he-
 gyeknek,
 Egy temérdek nagy barlangjában ezeknek
 Dühötségét fogva tartja a' fzeleknek:

Azok hofzankodván barlangjok mellyében,
 Nagy dörömböléssel bögnék tömlöztében:
 Æolus Király ül Királyi székeben.
 'S engeszteli őket haragjok mérgében.

Ha nem tselekedné ő eztet azokkal,
 'S kényjekre engedni, nyargalni szárnyok-
 kal,
 El-ragadnák talám dühödtt fzándékokkal,
 A' földet, a' tengert, 's az eget magok-
 kal.

De ennek Jupiter jó elejét vette,
 Ettől tartván, őket tömlöztbe vetette,
 'S egy nagy irtóztató lyukba rekesztette,
 Ifzonyú hegyeket építvén felette.

És tetszett Királyt is nékik állítani,
 A' ki őket tudná zabolán tartani,

Mikor szükség volna le-tsilapítani,
 'S mikor parantsolnák ki-is botsátani.

Kihez Júnó így szól: Az Istenek Atyja,
 Hatalmadban adá, hogy szád' egy szó-
 zatja,

A' szeleket a' mint meg-zabolázhatja,
 Úgy tetszéfed szerént fel-is lázzaszthatja;

Egy gyűlölséges Nép, im! látod magad te,
 Tróját hajon viszi, 's az igyekezete,
 Hogy azt az Olaszok határin tegye-le,
 Vefs azért olly gátlást, hogy ne viheffe-be.

Dúlj fúlj minden hajót fenékkal forgass-fel,
 Hányd széllyel testeket, 's az habba re-
 mesd-el

Van kétfzer hét Nymph : szómat adom,
 ha kell,

Hogy a' leg-szebbiknek házafla te leszel.

Illyen érdemedért örök tárfod leszen,
 A' szép Dejopéja, ki-is téged téfzen
 Gyermekek atyjává; 's ha bú körül-vészen
 Mindég azt enyhíteni tsókja leszen készen.

E' szókra Æolus: mit kíván próbálni,
 Néked kell Királyné azt jól meg-visgálni,
 Az én tisztem pedig tsak abba fog állni,
 Hogy a' mit parantsolsz kész leszek szol-
 gálni. —

Ugyan is, hogy Király névvel neveztetem,
 Hogy vagyon Zeus előtt egy kis betség-
 letem,
 Hogy én is asztaltok mellé ültettetem,
 Mind ezt, egyedül tsak néked köszönhetem.

Igy szóla 's meg-döfvén a' hegyet botjával,
 A' melly kaput nyitott kemény szúrásával
 Ki rohantak azon a' fizelek forrával,
 Szárnyoknak ifzonyú tsattogtatásával:

Ordít Eurus, 's Nóthus már a' több fizelekkel,
 Omol Africus is a' fergetegekkal,
 'S a' mint a' tengernek estek feregekkal,
 Fel-fordíták aztat majd tsak-nem fenekkel.

A' rémültt hajókok zsibongáshoz fognak,
 Rettentő lárma van, sűrögnek, forognak,
 Zúgnak a' vitorlák, a' deszkák ropognak,
 A' kötelek rútúl dongnak, 's tsikorognak.

Ül merő éjtszaka a' tenger színén már,
 A' fetét köd eget, nap fényt, 's mindent
 el-zár,
 Sűrűn dörög az ég, szapora villám jár,
 Ki ki retteg; ki ki bizonyos halált var. *)

N. Y.

Q 3

Eggy

*) Ezen Versek nem azért küldettettek-meg,
 hogy, a' kik Virgilius fordításában foglalatos-
 kodnak, munkájokat abba hagyják, azon gondo-
 latból, hogy mi szükség annak annyi sokszori
 fordítása? Ugyan is mentől többen fogják ezen
 nagy Poétát fordítani, annál több hasznot re-
 ménylhet abból Nyelvünk. De azt is írhatom
 hogy ezen most meg-küldött fordítás nem fog-
 tovább terjesztődni.

VIII.

E G G Y H A J Ó R A.

Debretzen, April. 21dik. 1789.

Új fergeteg kél ellened, ó Hajó!
 'S készül az álnok síkra taszítani;
 Jaj, mit mivelsz? térj, kérlek, ismét
 Hajdani hív ki-kötöd' keblébe.

Nem látod é mint ingadoz a' kevély
 Árbotz? 's az el-törtt kar-fa miként retseg?
 Nem ill'nek illy kétséges úthoz
 Bomladozó kötelékid. — Imé
 Nints

Horat. Carmin. L. Oda XIV.

O Navis, referent in mare te novi
 Fluctus; o quid agis? fortiter occupa
 Portum! nonne vides ut
 Nudum remigio latus

Et

VIII.

E G G Y H Á J Ó R A.

Székesfejerváratt, 1790.

A' tengerbe megint e' habok, ó Hajó
Bé-vísznek. Mit akarsz? Partodat el-ne
hagyd!

Látod, nints eveződ, nints

Eggy kormány-vezetőd sehol.

A' szélről sebesültt árbotzod el-törött,

A' vonzó kötelid meg-szakadoztanak,

Mélyebb vízre tehát így,

És tengerre botsátkozol?

Q 4

Nints

Et malus celeri faucibus Africo,

Antennæque gemant? ac sine funibus

Vix durare carinæ

Possint imperiosius

Æquor?

Nints ép vitorlád, nintsenek Istenid,
Kikhez fegédért bízva kiálts megint:

Ambátor, erdők' leg-nemesbbik

Gyermeke, nagyra-vonúlt Fenyő, te,

Kérkedve hányod esmeretes neved'

'S fő származásod'. A' remegő Hajós

Nem bízik a' festett falakban;

Ójdd magad' a' dühösültt szelektől!

Tsüggedve sírtam annyiszor a' kiért,

De a' kit épen láttam agyarkodó

Örvényiből mindég ki-kelni,

Ah! mikor érsz ki-kötődbe vissza!

KAZINCZY FERENTZ.

Æquor? Non tibi sunt integra lintea,

Non Dii, quos iterum pressa voces malo:

Quamvis Pontica pinus,

Silvæ filia nobilis,

Jactes & genus & nomen inutile,

Nil piætimidus navita puppibus

Fidit:

Nints épség levegő vésznaidon, 's' kiket
Védelmekre kiálts nintsenek Istenid,

Ámbár Pontusi termés

Ámbár régi fenyő - fa légy,

'S hirdesd nagy nevedet 's fő nevedet! Híszen

A' Révész, ha szemes, tzipra hajóiban

Nem bízik; te ha tsúf nem

Kívánsz lenni magadra jól —

Vigyázz! — Érted elég únalom érte már,

'S most több gondok ölik szívemet újlag,

E' tenger' veszedelmes

Örvényit 's szigetét kerüld!

VIRÁG BENEDEK.

Fidit: tu nisi ventis

Debes ludibrium, cave.

Nuper sollicitum quæ mihi tedium,

Nunc desiderium, curaque non levis,

Interfusa nitentes

Vites æquora Cycladas.

IX.

A' PROMÉTHEUS TÜZE.

Bürger után.

Az Egekből alig ére
 Le a' fetét föld' színére
 A' Prométheus tüze,

Melly a' fénynek, melegségnek,
 És minden elevenségnek
 Eredete, 's eszköze.

Már némelly vigyázatlanok,
 Sok fiatal okatlanok,
 Kik a' jó intéseket

Gyermekek módra meg - útálták
 Véletlenül meg - találták
 Égetni a' kezeket.

Bóldog Isten e' szokatlan
 Újság miatt, melly hallatlan
 Lärmára kerekedtek

Sok

Sok ostoba Anyja 's Apja
 Ostoba Dajkája 's Papja
 Sok ostoba gyermeknek.

A' Clérus lúdas tsergéssel,
 Kan-pulyka berzenkedéssel
 Sikólt a' Politzia.

Illendő é hogy tégedet
 Élő Istentől eredett
 Tűz-láng, az ember fija

A' halandó kárhoztasson?

A' gondolat gátoltasson,

És a' Typographia?

HORVÁTH ADÁM.

X.

A' K E R T.

Én az Öröm' helye vagyok,
 'S Gyönyörűség' Templomá:

Itt nem éget, ha bár ragyog,

Az arany Nap sugára,

Gyenge Zephyr' lebegése

Árnyékomban hívesít,

Ugró kútak' lövellése

Zöld pázsintot nedvesít.

Mesterséges keringéssel

Gyengén tsörg a' folyamot,

Tiszta habja víg szökéssel

Hint virágra harmatot.

Ti érzékeny szelíd Lelkek,

Kebelembe szökjetek;

Itt ujjúlást 's kedvet leltek

Itt lelész nyugvó helyetek.

Grátziáknak itt áldoznak
 A' kik őket tisztelik;
 Kik könnyökben áradoznak
 Könnyebségeket lelik.

Nem fáj itten a' fájdalom;
 Édes a' keferűség;
 Nem únalmas az únalom;
 Szelíd az eggyűgyűség.

A' Szomorúk' bús nyögése
 'S szív-keferve itt el-vesz;
 Virításom enyelgése
 Fajdalmokon erőt vesz.

Gyászos Lelkek, fájdalmatok'
 (Jertek ide) lágyítom.
 Árnyékimban múlaffatok
 Könnyetek' el-szárítom.

A' Bajnoki kemény szívek
 Itt kegyesre lágyúlnak;
 Az érzékeny gyenge szívek
 Gyönyörködve ujjúlnak.

A' friss vizek folyamati

Melly f zabadon omlanak,
Bóltselfedők gondolati
Itt olly könnyen nyillanak.

A' Tudók nyúgodalmát

Hűs árnyékom fedezi:
El-felejtí itt firalmát
A' ki könnyit öntözi

Jertek ide meg - ujjúlni!

Itt gondotok meg-enyhűl,
Ortztátokról el-fog múlni
Izzadáftok ezentúl.

A' nemes fzívek tüzeket

Ezen helyyett nevelik,
Itten érzik bilintseket
A' kik egymáft fzívelik.

Régi édes fzerelmeket

Itt nyögik az Öregek,
Itt ujjítják erejeket
Az el-gyengültt Betegek.

Kit Várástól el-távoztat
 A' Tsendefség fzerelme,
 Ezen helyyen múlatozhat
 Itt lessz nyugott élelme.

Ezerképpen illatoznak
 Flóra' színes magzati,
 Szint' nehezen várakoznak
 Hogy szaggassa valaki.

Szökve futnak a' pataknak
 Tiszta habos vizei;
 Az Embernek példát adnak
 Hogyan folynak idei.

Az ártatlan gyönyörűség
 Itt leg-inkább illatoz;
 Mézzel színelelt keferűség
 Melly városban múlatoz,

Innét kaján szemeivel
 Távol van az Irigység;
 Ki küszködik ügyeivel
 Jöjjön! itt a' segítség.

A' terheltek enyhüléssel

Itt ofzlatják gondokat,

Járlák busongó lépéssel

Az árnyékos boltokat.

A' Szépségnek remekjei

Itt hevítik magokat,

A' kert hímes tsélédjei

Hintik rájuk szagokat.

Gyenge kezek itt violát

Amott szeg főt szaggatnak,

Nárcissussal szép tulipát

Bokrétába raggatnak.

Szil és Hárs-fa nagy sorokkal

El-rendelve vagynak itt,

Terepélyes nagy ágokkal

Szegik a' Nap' sugárit.

Itt a' Cyprus rendes ága

Vig örömet neveltet,

Ott az Ofzlop' magassága

Vidúlással legeltet.

Az út tömlős tsavargása
 E' helyyeken be mi szép!
 A' zöld pázsint virítása
 Szemeinknek kedves kép.

A' zöldellő boroftyánra
 Vallyon ki né örülne?
 Itten Phyllis bizonyára
 Újj álomba merülne.

FEHÉR GYÖRGY.

XI.

TIBULLUSNAK.
ELSŐ ALAGYÁJA.

Gyűjtsön más aranyat; bírjon nagy földet;
araffon

Róla kövér gabonát; tsüreit hordja teli:

A' kit az ellenség mindúntalan hartzra riaszton.

A' kinek a' hadi kürt szűnyni se hagyja
szemét.

Nékem, ha tűz-helyemen takarékos gyenge tűz-
zetske

Pislog-is, e' mellett tsendefen élnem, elég.

Gazda leszek; magam ültetem - el szőlőimet, és
több.

Féle gyümölcstős fák' ágait egybe szabom.

Mindenkor szép asztagokat szűljön - ki Reményem; *)

Mindenkor bőven folyjon utánna borom.

Mint.

*) Az Istennek számába iktatott SPES Isteni asztagok.

Minthogy akár kö jegyzze, akár tsak töke,
határát

Földemnek kofzorút tartva: betsülni szokom.
S' termő fáimnak leg - szebbkori zsenge - gyü-
mölsit

Áldozatúl a' jó Isten elejbe rakom.

Templomod orrozatin földem-termette kalászból
Fontt kofzorúk fognak függeni, sárga
Ceres!

Kertemet a' tolvaj madaraktól ójja veresből
Kézfűltt váz, 's ha belé szállnak, ijessze
tovább.

Hajdan nagy, most kis kertem' Védelmei, házi
Istenim! áldozatot néktek-is adni fogok.

Akkor ünöt öltem; bárányt nyújtok-fel ezentúl:
Meg-szűkültt vagyonom többre 's nagyobra
nem ér.

Bárányt nyújtok-fel; kurjongja körüle az apró
Pór fereg: haj! jó bor, 's búza teremjen
elég!

Most már fel-melegültt kedvem be nem éri ke-
véssel,

Kintsre leső, hosszú útra se' szánja magát.
Jobb hévség idején fa alatt hűtözni, hol egy
friss

Tsermelye kellemetes tsergedezéssel ömöl.—

Ám de ne állítsuk szégyennek, néha ekéhez

Nyúlni, vagy ostorral menni az ökrök után.
Sem restek ne legyünk fel-fogni az Anyja - fe-
lejtett

Bárányt, vagy ketskét, 's vinni ölünkbe
haza.

Ti pedig e' legelő nyájnak kedvezetek éhes

Farkasok! a' tolvaj kéz se kerülje-meg ezt
Kisded ez; ám pedig a' fok ezerből öfzve - se
reglett

Teftes tsordáknál kell ragadozni; nem itt.
Pásztorom' itt esztendőnként meg-nézni szokásod

Nékem, 's szórni Pales tiszteletére tejet.
Jertek Mennybeliek! ne vegyétek rosz neven
a' mit

Asztalom ad, bátor szűk, 's az edény
agyag.

Illyen edényt szántó-ember először, készíte

És poharat sárból alkota öfzve-keze. —
Nem kívánom Atyám örökét; nem vágyok
azokra

A' miket Ősimnek gondja rakásra vere;
Kis vetemény is elég: — ha van egy nyofa
lyátska, hogy arra

Dülhessen teflem nyugalomra, elég.

Ah! mikor a' szél zúg oda-kinn, melly édes he-
verni

Eggy hív társnénak szüz ölelési között!

Melly édes! mikoron meg-erednek az égi tsá-
tornák

Költeni gond nélkül, 's alva az álmos időt!
Erre foly-el nyálom nekem-is; más a' ki az
ádáz

Tengert, 's a' záport türheti, tömje zsebét.
Ó! inkább, mint sem valamelly szép sirjon
utánnunk. —

Minden gyöngyökkel vesszen aranyja oda! —
Üzz, te, hadat; forgass fegyvert, Messala! fi-
togtasd

A' mit az ellenség kéntelen által-hagyott.
Engemet eggy gyönyörű szüz' lántza szorít-le,
Reménylve

Üldögelek bé-zártt ajtaja' talpa felett. —
Nem kell dítséret, szép Délia! nékem: ha véled
Élhetek, ám légyen túnya örökre nevem.
Vég pillantatom is rajtad lankadjon-el. E' két
Kéz ölelésid közt rúgja-ki élet-erét.

El-hidegültt tetemimre, tudom, te könnyeket
húllatsz,

'S könnyes tsókokkal fogsz le-borúlni reám.

Úgy lefűz! El-hidegültt tetemimre te könnyeket
húllatsz

Mert a' szív benned gyenge, 's hatódni
tudó.

Nem tér fenki azon temetésről vissza, hogy
ottan

Szánó könnyben elébb meg-ne fereszke fze-
mét. —

Nyugvó hamvaimat te ne bolygasd Delia! —
kedvezz

Artzádnak, 's a' bú meg-ne keverje hű-
jad'.

Míg az örök Végzés nem küld a' sírba, fzeres-
sünk!

Eggy kis idő — 's meg-fog dönteni a' vad
halál.

Eggy kis idő — 's bé-tsúfz a' Vénség gyáva
tagokkal,

Mellyben minden vér a' fzerelemre hideg.
Most enyelegjünk hát; most bújjanak - öfzve
fzerelmink,

Míg illik vagy zárt törni, vagy, hágt
falat. —

Tsak magam hartzolok itt: dob, zászló, trom-
bita távol

Men-

Menjetek! A' febeket szedje, ki kiatsnek
örül;

Kintseket is fzedjen. — Le-takarván asztagom';
a' pénzt,

'S szükséget könnyű leffz ki-nevetni ne-
kem.

MEDE PÁL.

XII.

I M P R O M P T Ű

A' HAB - TSILAPÍTÓRA.

Benn, az Ország' Házában, 1790.

Igy tsendefednek - el tajtékos habjai
 A' régi fészkekből ki-fordúlt Tengereknek,
 Érezvén nyugtató intéfit Isteneknek,
 Mint itt a' zaj, midőn fel-kél — VAY. *)

KAZINCZY.

XIII.

*) Mélt. Vajai VAY JOZSEF Úr, Hely-
 tartói Tanácsos, 's Borsod Vármegyének elsőb-
 bik követje.

XIII.

EGGY KEVÉLY SZÉPHEZ.

Félre tőlem, szép Kevély !
 Rab-bilintsed' áldozatja
 Légyen ám akár ki fattya ,
 Hetyke - petyke büszkeséged
 Bennem el-nem éri véged'
 Nem ; felőlem így ne vélj ;
 Félre tőlem, szép Kevély !

Félre tőlem, büszke Szép !
 Szépre nézni nyúgodalmom :
 Rabja lenni fő únalmom ,
 Két szemem gyönyörködése
 Szép szabadságom' veszése.
 Veszteség ez ! Drága Kép !
 Félre tőlem, büszke Szép.

D, FÖLDI.

XIV.

C A L L I R O E.

Végezd már álmodat, 's vedd rám szemeidet,
Imé Calliroe fogja kezeidet.

Hideg ugyan minden tagja árnyékomnak;
De ég most is tüze hajlandóságomnak.
Meg-ne remülj kérlek halavány képemtől,
Mert a' sír meg-fosztott minden szépségemtől.
Melly két szemeimet kékség borította,
A' halál hamuvá 's porrá fordította,
Két rózsát képzelte függeni ortzámon,
'S vér patak látzatott hömpölygeni szímon;
De már rózsáimnak el-hervadt szépsége,
Mint mellyet a' Napnak éget hevesége.
Ki-fzáradt a' patak, meg-szünt a' forrása,
Sőt helyjét sem tudnád merre vólt folyása.
Gesztenye szín hajam le hullott fejemről,
El-enyészett feje gyengeség képeiről.
Lát'd mint meg-változhat eggy ki-nyíló virág!
Még-is bálványozva imádja a' Világ,
Mindentől meg-fosztott a' Halál törvénye;
El-fonnyasztott mindent a' sírnak ösvénye.
Egyedül szívemnek maradt-meg épsége

Mert

Mert erre el-nem hat Halál' tehetsége,
 Ezért az éjjelnek tsendes homályában
 Midőn minden állat szunnyadoz álmában
 Fel-kelék koporsóm' híves rejtekéből,
 Gyuladván szívemnek esküdtt szerelméből.
 Te hozzád sietnek el-bádjadt lábaim
 'S most téged ölelnek testetlen karjaim.
 Neved napját hozza jövő Világofság,
 Ah! töltse szívedet érzékeny vígafság.
 Én mást nem adhatok mostani forfomban
 Mert nintsen tehetség fetét koporsómban.
 Azért ezer áldást hintek életedre,
 Nézzen kegyelmesen az Ég személyedre.
 Ha pedig el-végzed pályá futásodat,
 Isten' Angyalival tö!tsd boldogságodat! —
 El-tölt már az óra; már nem múlathatok
 Ah! mért szünet nélkül veled nem lakhatok?
 Te élj! én síromban noha el-rothadok,
 Olvasd hamvaimon hogy híved maradok.

ANYÓS PÁL.

XV.

GESZNER SALAMON
V Á L A S Z A
KAZINCZY FERENTZHEZ.

à Monsieur de Kazinczy, á Alsó-
Regmetz, pres le Tokaj.

Zürich, den 24. Decembr. 1783.

Hochzuverehrender Herr!

Ich glaube in Ihrem Briefe Spuren zu
finden, daß meine Antwort auf ihren
erstern nicht in Ihre Hände gekommen
sey. Sie sagen von fehlgeschlagener Hof-
nung von mir geliebt zu seyn. Ich sag-
te Ihnen, wie sehr ich Ihre Freundschaft
schätze, und wie sehr es mir schmeichel-
haft sey, durch Sie einer Nation bekannt
zu werden, die ich so sehr hochachte.
Wie sehr ist es mir Leid bey Ihnen so
lange

lange im Verdacht der Gleichgültigkeit gewesen zu seyn. Ja, mein Herr! ich weiß die Liebe eines Mannes zu schätzen, der mir dieselbe auf eine so edle Art versichert; und eine Ehre die vielleicht noch keinem unsrer Dichter widerfahren ist. Meine Gedichte müssen einen wahren Werth haben, da Sie, der seinen Geschmack bey den besten Mustern des Alterthums gebildet hat, Ihrer Nation ein würdiges Geschenk damit zu machen glauben.

Die Undeutlichkeit der Stelle in *Lilas und Milon* kommt von dem Wort *entsteht*, nie fehlt — nie mangelt mir — oder — der beym Schimmer des Mondes und bey des Morgens Rosenfarbe bin ich immer zu lieblichen Liedern begeistert.

Von den Übersetzungen meiner Schriften will ich Ihnen sagen was ich weiß.

Nicht

Nicht alle sind zu meinen Händen gekommen, und nicht alle Übersetzer hatten für mich die Freundschaft, die Sie haben. Sie kennen die Französische Übersetzung aller meiner Schriften von HUBER; noch ist eine französische Übersetzung der *Idyllen* in Versen heraus; und noch ein Band freyer Übersetzungen der meisten *Idyllen* und vom *Tod Abels* in Versen. Zwei verschiedene Übersetzungen vom *Tod Abels* und von den *Idyllen* sind im Englischen. Eine Übersetzung in Versen und eine in Prosa des *Tod Abels*, und eine des *Daphnis* und der *Idyllen* sind im Holländischen; Verschiedenes ist ins Russische und ins Dänische übersetzt. Ich kenne drey Italienische Übersetzungen des *Tod Abels* und viere von den *Idyllen*; die Portugiesische Übersetzung kenne ich nur aus der allgemeinen deutschen Bibliothek.

Sie thun sehr wohl, daß Sie die Gedichte, denen Huber den Titel *Poèmes* Cham-

Champetres gab, auch unter einen besondern Titel bringen. Sie sind als Hirtengedichte ganz schief beurtheilet worden, denn sie sind es nicht. Sie sind zwar meistens ländliche Gemählde: aber die Personen die da reden oder handeln sind keine Hirten.

Einen Ihrer Landsleute habe ich bereits zu mir bitten lassen; er kam, aber er fand mich nicht zu Hause. Ich erwarte ihn wieder mit Ungeduld um die Stellen lesen zu hören, die sie mir zugesandt haben,

Herr Diacon Lavater und Herr Pfarrer Geffner. — — — Mit der lebhaftesten Empfindungen von Hochachtung und der ergebensten Freundschaft hab ich die Ehre zu seyn

Dero

gehorfamster Diener

S. GESSNER.

XVI.

A' REMÉNYSÉG.

I 7 9 0.

Ki szeretné az életet
 Ha Reménység nem lenne?
 Mit tsinálna a' Szeretet
 Ha e' nem vólna benne.

A' Raboknak e' lágyítja.
 Szorító vas lántzait,
A' Hajósnak ez indítja
 Útra, törtt tsólnakjait.

A' mély tömlőtz fetét alját
 E' tefzi világosnak,
A' Beteg vas derekalját
 Lágynak 's nyúgodalmasnak.

A' szomorú szív bánatját
 Ez lassan el-oloztatja:
A' könnyes szem bús harmatját
 Jobb kézzel szárítgatja.

Hány

Hány nyomorúltt, hány szegénynek
 Folya naponként vére,
 Ha fénye eggy jobb Reménynek
 Nem sütné bús lelkére?

Hány Szerelmes, búsulttában,
 Választott vólna halált,
 Midőn végső órájában
 Még reménységet talált?

Jó Reménység! életemben
 Reá már hányszor fzedtél!
 Rózsa helyett kis kertemben
 Mennyi tövist ültettél

Még-is, ah! mert tsak szeretném
 El-érni fel-tételem,
 Felőled fel-nem tehetném
 Hogy még jól ne tégy velem!

SZENT-JÓBI SZABÓ LÁSZLÓ. *)

*) Előbb a' Váradi Kir. Norm. Oskolánál,
 azután a' Nagy Bányai Gymnasiumnál Professor.
 Most Törvényt-tanuló, izületett Otományban
 Bihar Vármegyében.

XVII.

S I M O N R A U

Sziciliai Poéta' Irásaiból.

1.

Szeretőjének küldi képét.

Mivel már belőlem semmi sem maradt
 csak egy merő árnyék, egy sem-
 mi kép, azért küldöm ezt, hogy ez is,
 mint egyéb részeim, egészen Tiéd le-
 gyen. Eggyesítsd ezt azzal a' Lélekkel,
 melly nem rég tulajdonod volt, 's hallat-
 lan tsodát fogsz látni: Az, mivel nálad
 van, meg-elevenedik 's én leszek.

2.

Beszélő némaság.

Azt akarod hogy szóljak, és ki beszél-
 hetne annyit, hogy csak egy ré-
 szét adja is elő fájdalminnak? És hát ha
 a'

a' febem még egyszer fel-fakad, ha szólok, miként kívánhatod azt hogy szóljak? 'S nem beszélnek é könnyekkel tellyes szemeim? 'S nem eleget mondtak é magokban emésztődő néma fájdalmaim? Ó ha tudnád és érzenéd, mennyit jelent egy sóhajtás, és mennyit egy ah!

3.

Szemeinek javasolja hogy egy tsekélységért ne sirjanak olly igen.

Szemek, mi bajotok? ó Isten! mi bajotok szemek? Miért áradnak olly igen a' könnyek belőletek? az a' szép, kit annyira óhajtotok, nem mészre van! szűnjetek könnyezni. Tehát azért a' kis időért, melly alatt nem látjátok, annyira a' sírásnak adtatok magatokat? Olstán mit csináltok, mit fogtok csinálni, ha a' fok könnyeatól meg-vaáltok?

4.

Eggy halál - főre.

EZ az útálatos maradvány, mellyről a
Párcák' mardosó foga rágta-le a
húst, ez a' mezítelen koponya, ez a' ki-
ürültt tsont, mellyet a' sír sem emészte
hete - meg, mondja néked érzéketlen szép
te, ki a' természet hímezésében a' Me-
sterséget ki-sárasztottad, mondja néked
hogy porrá lett megint, ha termeted
piperézni van kedved.

5.

Fortunához.

OFortúna! csak eggy óráig engedné
forgatnom kerekedet, úgy elébb
én kemény kegyetlen nyomorúságomban
állítanálak. Ha ismet helyjedre mennék
és már tudnád melly keserves ez a' gyö-
trelem, talán meg-változtatnád forfomat.

6.

Kedvesének nyújtott zálog.

Mivel kintelen vagyok Tőled édes S...
 im meg-válni, azért ezt a' hív szí-
 vet hagyom nálad zálogúl. Vedd el azt,
 hogy ne mondhasd azután, hogy máshoz
 hódúlt. Álmomban el-jövök, hogy előt-
 ted meg-jelenhessek. Mint egy tévelygő
 árnyék késérjen Téged az én Lelkem:
 Érzed a' levegő fúvását: azok az én só-
 hajtásim. Az a' Víz, melyet inni *)
 fogsz, az én könnyeim.

S 3

7.

*) Irt állott *innya*; de ez Grammaticai Ano-
 malia, és innen származott *innia*, mint *ennie*,
lätnia. Nem mondhatom *ennye* e' helyett *enni*,
sem lätnya e' helyett *lätni*; és így ha úgy aka-
 rok szólani, mint Nyelvünknek tökéletességén
 igyeksző Író, és nem Idióta, ámbár igen sokan
 élnek *azinnya*-val, *inni*-t kell mondanom.

Három Grátziák.

Hidje, a' ki akarja. Én az én részemről nem hiszem hogy csak három Grátziák vagynak. Mert ha kedves S... im, reád nézek, milliion Grátziákat látok. Milliomokat látok, Szívem, ha a' Te szádat, a' Te homlokodat szemlelem. Ebben a' szemetskében pedig, hányan találkoznak, azt csak Amor tudja, és — én!

Szépjéhez, annak Neve' (A N N A)
napjára.

Benned édes szépem, ki az Esztendő (annus) nevedben viseled, látom annak négy részeit. Apriliſt **) a' homlokodon; artzáidon két kellemes almákban az örökös ősz. — De a' más esztendő két

**) Olasz Országban Aprilis az a' kedves hó nap, melly nálunk Május:

két szakaszait az Ég roffzúl ofztotta - fel
közöttünk. Néked szívedben van a' Tél;
nékem a' nyár; a' Te szemeidben a' Nyár;
az enyimekben a' Tél. ***)

IVÁNKAY VITÉZ.

***) A' tél pedig nem fagyból, hanem ked-
vetlen esőzésből áll.

XVIII.

A' PÁRATLAN GERLITZE.

Kedves Párom' el - vefztettem ,
Indúlok a' hegyekre,
Szárnyaimmal fel - is vettem
Már magam' tetejekre;
Gondolván tévedtt tárfomra
Rá - találok galambomra,
Oh lengedező szelek!
Ha ide hoznák velek!

Itten nem hallván femmi hírt
Szállék magosbb bértzekre,
Kérdelem hol van ? 's egy nagy kö - szirt
Igy felel kérdfemre :
Nálam ne keresd jó társod ,
Soha nem láttam barátod ,
Más felé vedd útatad
Hogy fel - leljed párodat.

A' nagy bértzekről le - szállék ,
'S repülék a' berkekre ,

Eggy száraz ágra fel-állék
 Nézvén a' zöld rétekre.
 Hívám nyögdétselésemmel,
 Sőhajték hergő melyjemmel;
 Oh ha még meg-láthatnám,
 'S tsókom véle őszthatnám!

De, itt sem látván, repülék
 A' tsergő patakokhoz,
 Ismét ott eggy ágra ülék
 Közel a' forrásokhoz;
 Hogy rekedtt torkom, 's szárnyaim
 Frisítsem lankadtt tagjaim,
 'S meg-újjulásom után
 Meheffek Párom után.

Jaj! de árva vagyok látom!
 'S engem' minden fészorít,
 Nints ki vidítna barátom!
 Ki akar buba borít!
 Így szólék keferűséggel:
 Nem lehetek békefűséggel,
 Ragadozók jöjjetek
 Itt vagyok, most löjjetek:

Nints hafzna bujdosáfonnak ,
Már hijába kerefem
Az Eget hívom tárfonnak
Ha meg - hallná kéréfem !
Egek jól tudom tudjátok
Kedves Párom jól látjátok ,
Tekintsétek ügyemet !
'S adjátok - meg Egyyemet !

BERETZKY MIHÁLY.

XIX.

K I - F A K A D Á S.

Fumo quid levius? — Fulmen! — Quid
fulmine? — ventus!

Quid Vento? — Mulier! — Quid Mu-
liere? — nihil.

Vagyon é könnyebb a' füstnél? — Van;
Menyő! — Hát annál? —

A' szél! — a' szélnél? — az Affzony! —
semmi fints az Affzonynál.

M a g y a r á z a t.

Könnyű a' test máshoz képest, ha annak ter-
he kissébb,

Könnyebb az-is köz-beszédben a' mi serényebb
's frissebb.

De másnak-is van könnyűje, nem tsak a' font-
nak 's latnak,

Van az éretlen erköltsnek 's éretlen indulatnak.

Kön-

Könnyű az a' mi nem nyomos és a' mi nem
állandó.

A' kinek minden fzándéka óránként változandó.
Könnyű az, a' minek nintsen természeti érdeme,
A' miben nints femmi olyan nemes méltóság'
neme

Könnyű a' kinek nints femmi meg - emberedet-
tsége

Ez az a' leg-Vénebbnek is örökös gyermeksége.
A' füst, a' mennykő és a' szél, könnyűk a' ter-
mészetben.

De még is könnyebb az Afszony bizonyos te-
kintetben.

A' füst fenn héjaz, és mindent a' mit kap fel-
menőben,

Bé-motskol; így tefz' az Afszony 's fokkal na-
gyobb erőben.

A' mennykő ront, pufztít, mikor a' magasról
mégében

Ki-pattan. Hány száz van ilyen tsak egy
Afszony' izívében?

A' szél dúl, fú, mindent forgat, a' hol akár,
háborog:

Könnyebb az Afszony 's mérgefőbb ennél is
mikor morog.

A' füst kormol, a' mennykő ront, fú a' szél
dühösége :

Az eggy Affzony motskol, ront, fú; rosszabb
hát könnyűsége.

A' füst, el-kél; a' szél el-múl; a' mennykő el-
enyészik :

Roszbabb az Affzony könnyűség; mert e' mindég
tenyészik.

H O R V Á T H.

XX.

A' VIOLÁTSKA ÉS RÓZSA.

Rudolphi Carolinának Német Verse
fzerént.

Szabadon követve.

Mofolyogván ült a' Páston
Egy fzelíd kis violátska,
'S nem vizsgálódgata fzélllyel,
Ha reá merefztett fzemmel,
Néznek é kis töltsérére?
'S vagynak é fők tífztelői?

Közel hozzá nagy kevélyen
Egy nagy Rófa-bokor állott,
'S így fzolítja-meg fzegénykét:
Te kis törpe tsemetétske!
Tám azt tartod. tám azt véled.
Hogy illy víg vagy, 's így mofolygafz,
Hogy e' völgybe' te kivüled
Több virág nints ki-virítva,
'S tsak te magad vagy virág fzál?
Hogy van egy kis jó fzagotskád,

Ne talám te abba bízva
 Lettél ilyen büfzkévé,
 'S illy kevélyen mofolygóvá?
 Hidd-el, hidd-el, alig tűnöl
 A' leg-visgálódóbb szemnek
 Pillantjába: Engem nézzél,
 Nézd mint jönnek mindenünnen,
 Nézésemre, 's mint tsudályák
 Ki-terjesztett szép Rósáim,
 És az itt el-fzórt virágok
 Mint tisztelnék mint Királynét. —

Ezen dölyfös kérkedésre,

A' kis törpe Violátska
 Édesden mofolydogála
 'S kis töltsére el-hintette
 Szív frifsító szép illatját.

Igy szól ofztán a' kevélynek:

En forfömmal meg-elégfzem,
 Tsak maradjak víg kedv mellett
 Ártatlan jó violátska:
 'S ámbár gyengyebb illatotskám
 Nagyon mefíze nem terjedhet,
 'S nagy mellyéket bé-nem tölthet:
 Tág lefíz nekem e' kis környék,
 Ha bé-tölti illatotskám,
 'S vagyok itt kis violátska

Ollyan, mint egy kis Királyné.
 Jól tudom hogy szebb vagy nálam.
 'S bővebb illattal bé - tölthedd
 A' vidéket: A' kis méhek
 Még - is színt úgy rám - is szállnak
 Mint te - rád és színt úgy szívnek
 Édes mézet kis tséfémből;
 'S ha valamelly szép Szűz olykor
 A' pázfitra mellém döl - le,
 'S le - szakasztván száratskámról,
 Kezd szaglálni fohajtgatva,
 'S a' mint szaglál (ne irigyeld)
 Még szépnek - is nevez engem,
 Nem tsak nevez, de tart annak.
 Ujra ofztán fel - fohajtván
 Buzgón néz fel az egekre
 'S így szól, a' mint tart kezébe:
 Áldott, áldott légy Teremtőm!
 Ki e' kis virágotskát - is,
 Mint a' Rózsát teremtetted,
 'S meg - áldottad szép illattal.

Hidd - el, szomszéd, a' Természet
 Mindent böltsen tud rendelni,
 Téged böltsen tett pompáfsá
 Engem böltsen tett törpévé:

Kérlek ezen az Osztályon
Nyugodjunk-meg mind a' ketten.

* * *

Vajha, vajha minden ember
Mint ez a' kis Violátska,
Olyan módon gondolkozna,
'S osztott forsán meg-nyugodna,
'S a' máséra nem vágyódna!
Bóldog volna minden Ember:
Éppen olyan bóldog volna,
Mint ez a' kis Violátska.

Oh hát! kivált Alsóbb Rendek!
Mindenkori példátokra
Légyen e' kis Violátska.

GRÓF ID. RÁDAY GEDEON.

XXI.

MAPES GVALTERNEK *)

KORTSMADALA.

M_{ihi}

Vinum

Ut dicant

Deus fit

Poculis

Cor imbutum

Mihi sapit

Quam quod

Suum

Ego nunquam

Me jejunum

Sitim ac jejunitum odi tanquam funus

Ab

*) Oxóniai Kánonok a' XIIIdik Század elején. — Le van fordítva Anglus nyelvre is.
Né-

XXI.

U G Y A N - A Z

Azon Mértékű Verseiben.

S zándékom

Haldokló

Hadd

Isten e' nagy

A' bor

Melly a'

De tsúfzóbb

Mint a' kit

Tehettségéről

Én nem

Engem

'S nékem

T 2

Olyan

Németre Bürgeren kívül, Brettschneider is lefordította. Mind ezt, mind amazt láthatod Vers-gyűjteményeikben.

Tales verſus
Ac non poſſum
Nihil valet penitus
Naſonem poſt calices

Mihi
Non-niſi
Cum in arce
In me Phœbus irruit ac miranda faturo

Ollyan

Járják

Munkám

Bor - korsók

Buta elmémben

Valameddig

De mihelyt

Phœbus belém bé-rohan, és tsudákat
tészzen.

N. Y.

XXII.

A' MÁPES
M E N T S É G E *)

Jó Mápes, e' gyönyörű dalban mért hazudtál?
Hogy szép verset írni csak részeg fővel
tudtál.

Bizony akkor valamelly Papra haragudtál:
A' ki jól élt, mikor te éh', 's szomjat
aludtál.

Én úgy vélném hogy soha józanabb sem vóltál:
Mint a' mikor a' Kortsmán tréfából meg
hóltál

De meséd szép tzeljait nem értőknek szóltál
'S nálok torkot gyúllasztál inkább, mint
sem óltál.

A'

*) Hogy Mápes olly részeseéges nem vólt
mint a' minéműnek a' fellyebb ittt verseiből le
hetne gondolni, ki-tetfzik az minden több mű-
káiból. És így a' fordított verseket inkább ge-
nyoló verseknek lehet tartani az akkori időre
(N. Y.)

A' józanság egyedül Vers-szerzők vezére,
 Melly a' földről fel-emel egek mellyékére,
 Kevés bort tölt a' józan, sokkal több vi-
 zére,
 A' mikor más Tokait futtat gégéjére.

Tehettségéről szokás kit kit meg-dítsérni,
 Kukkot sem tud a' budgyant, nem hogy
 verset írni,
 'S mit is lehet olly botlós lábúrói ígrni?
 Kit ha részeg, gyermek is meg-tud kön-
 nyen bírni.

A' józan a' részegest mindenben előzi
 Mert fejében nem kereng a' bé-nyelt bor
 gözi,
 Elméjében verseit addig 's addig főzi
 Míg Máróhoz közelít, 's Násót néha gyözi.

Ollykor a' józannál fints a' vers mindég készen,
 De elméje tsak hamar ki-derül egészen,
 Melly ha el-ragadtatik, 's józan részeg
 lészen,
 Phœbus belé bé-rohan, és tsudákat téfzen.

Én Mápes e' Kortsma-Dalt ilyenképpen értem,
Mellynek könnyű folyását nem tsak meg-
ditsértem
Hanem Deák lábait Magyar fülhöz mértem,
Nyertes! ha tsak árnyékként szépségét
el-értem.

N. Y.

XXIII.

HÁROM PRÓBÁI

A' TELEMACHUS
KEZDETEINEK.

I.

Négy forú Stróphákban.

Hogy Ulyszesétől történt el-válása,
Nem ízűnt Calypsónak azolta sírása;
Ugyan egymást éri sűrű sóhajtása;
El-ment Ulysszese, nints vigasztalása.

Szomorúan hallgat bús barlangja' tája
Nem zeng szép nótákkal, mint másszor,
szép szája;
Lankadttan tsügg, 's éppen bé-eset Ortzája,
Nymphái nem mernek szólani is hozzája.

Gyakran csak egyedül, hogy vidúlást végyen
A' virágos pástra sétálni ki-mégyen
Mert itt a' fű, akar melly idő táj légyen
Bimbókat nyit, 's nem fél hogy a' dér kárt
tégyen.

Nints itt a' mord ősznek femmi tehetsége
 Nem hull-el, mint másutt, a' fák ékecsége
 Hanem az időknek drága szelídsége
 Mindég tart, nints soha a' Tavasznak vége.

De nem hogy e' kies helyek nyájassága
 Viditná Calypszot, sőt szomorúsága
 Nő, eszébe jutván régi mulattsága,
 És Ulysszesének kedves tárfasága.

Oh, úgy mond, mikor még itt lakott mellettem,
 E' tájra Ulysszest, be fokat vezettem,
 E' fa alatt véle mennyit ebédlettem?
 Be fokat mulattunk, be fokat nevettem.

2.

Két sorú Verseken.

A' mióta Ulysszes el-ment, Calypszó az ólra
 Vigasztalhatatlan vólt, sirt, keserget, 's
 minthogy hólta

Néki mint Isten Állzonymak nem történ-
 het soha is.

Nőt szívének epedése, nőt keserve az-
 zal is.

Nem zeng bezzeg éneket másszor meg-fem szü-
nő szája.

Szomorúan hallgat bús bārlangjának minden tája
El - keferedett Nymphái szánakozva néz-
nek rá,

Szánják, de egy szót sem mernek még
tsak szólni is hozzá.

Gyakran maga egyedül, hogy egy kis frissü-
lést végyen

Az virággal bé-borútt pástra sétálni ki-mégyen
Mert a' drága ki-keletnek jóvóltából ott
a' föld,

Meg-változhatatlanul mindig nyájas min-
dég zöld.

De nem hogy e' szép helyek, Calypszónak:
szomorúságát,

Enyhítették volna, sőt Ulysszesnek tárfaságát,
Régi nyájas tárfaságát tsak eszébe jut-
tatták,

És Ulysszest emlegették minden füvek
minden fák.

Sokszor mozdulatlanul helyben a' tengernél
állott

A' Part szélén, mellyre bőv könnye sűrű zaja-
jal szállott.

Mindég arra az oldalra nézett, 's nézni
meg-nem szűnt,

A' hol Ulysszes hajója vitorlaival el-tűnt.

Hát egyszersmind a' mint néz, látja egy el-
tört Hajónak

Széllyel ment darabjait, a' part felé úszkálónak.

Itten széllyel szórt deszkákat, amott kor-
mányt, 's Arbotz-fát

Más helytt Evedzőket úszni, más helytt
köteleket lát.

3.

Hexameterekben.

Nem tuda bújában vigasztaltatni Calypszo.

A' miolta kies szigetét oda hagyta Ulysszes.
'S nagy terhére vala hogy meg-nem halhata mint
más.

Vig dallal nem zenge bezeg bús Lák-helye,
sőt őt',

Még maga Nymphái sem merték kérdeni mért
bús?

Többire tsak egyedül sétálgata a' ki-virágzott
Pázsítokon, mivel ott az örök ki-kelet foha
fem szün

A' pástot fok ezer színnel ki-ruházni; de nem
hogy

E' gyönyörű helyek abba hagyatták volna ke-
fervét;

Söt szomorú képben hozták tsak vissza Ulysszezt,
A' kivel ott, maga kedve fzerént nyájaskoda
hajdan. (a)

GRÓF ID: RÁDAY GEDRÓN.

XXIV.

(a) Ezen versek, és a' két első Próbák is
nem azon okból íratattak, hogy tovább is foly-
tattassanak, hanem tsak, hogy példái legyenek
annak, vallyon mellyik vers neme leg-alkalma-
tosabb arra, hogy a' fordítás mentől rövidebb
legyen.

XXIV.

A' TÁNTZOS MEDVE
GELLERTBŐL.

Egy Medve, melly foká tántza után ette
Kenyerét, de fokszor koplalt-is mellette,
Egyfzer el-szabadúl, 's azonnal tsendefen

Kullog az erdőbe haza egyenesen.

A' Medvék fogadják Atyafi tsókokkal;

'S bé töltik az erdőt víg mormolásokkal,

'S a' hol tsak egy Medve máffal szembe szál-
lott,

Petz meg-jött! az első szavok ebből állott:

Azután Petz mindent el-histórizála,

Vándorlásaiban valamit tsudála,

A' mit tsinált, tudott látni, vagy hallani;

És mikor a' tántzról kezdett vólt szóllani,

Mintha ott is órrán hordaná a' lántzot

Két talpára billen, 's kezd egy Lengyel
tántzot.

Az atyafiságnak el-áll szeme, szája,

Ki - ki látván, melly szép tántzos Petz
komája,

Tagjai mozgását bámulva tsudálták

'S ők is forgárait majmolni próbálták ;

De nem tsak az, hogy úgy mint ő, nem jár-
hattak ;

Hanem egyenesen fel sem is álbhattak,

'S némellyiket a' tántz orra is buktatta,

De a' tántzos magát még jobban mutatta.

Egyfzer bofzonkodva egyy Medve így mormol :

Ez a' dolog minket gyalázattal kormol,

Hát már mind bolond más? tsak ez a' fertelmes

Rosdás orru Gokler leflz köztünk értelmes,

'S fel-zúdul az egész Medve Kompánia

Ofzolj! úgy mond, míg nints bajod, Kur-
va Fia!

Te bolond létedre, másnál böltsebb lennél!

Petz is el-nyargala, nem várt több szót
ennél.

Ne légy böltsebb mint más, ne félj nem 'ül-
döznek ;

Mert így mások tőled kitsint különböznek.

Ha pedig többet tudsz másnál valamivel,

Annál inkább vigyázz : ne kérkedj sem-
mivel,

Egyy

Eggy darabig igaz, hogy dítsérni fognak,
 De majd abrakja léfz a' martzongó fognak,
 'S a' mit benned elébb mint virtust tsudálna',
 Abból kárhozatra méltó bünt tfinálnak. a)

LÁTZAI JÓSEF.

a) Ez a' Mese igen jól, és elevenen vagyon fordítva, 's noha már ki-vagyon egyszer nyomtatva a' Magyar Műsában, még is méltónak ítélem, hogy az Orpheusba is bé iktattassék; sőt úgy tartom, hogy Fordítója meg-érdemli, hogy fel-ferkentessék, Gellert több ilyen Meséinek fordítására is, vagy (a' melly még hasznosabb volna) originalis Magyar Meséknek ki-dolgozására. Tsak hogy ezt kellene e' mellett nékie tanátslni, hogy a' versek módjainak változáfaiban is követné Gellertet. Az illetén Vers változtatással sokkal elevenebben és néhol naivabban lehet ki-tenni a' dolgot. — Ez az ítélet tétel annak a' ki ezen jegyzést tette, és a' Mesét honapos tráfomba meg-küldötte. (Sz.

ORPHEUS

SZÜZ HAVA 1790.

I.

FORDÍTÁS

VIRGILIUSNAK AENEISÉBÖL.

Volt egy régi jeles Város; tova meszsze
arányban

Folyt az Olasz Tibris Tírhénomi tenger' ölébe;

A' neve Karthágo. Birá ezt Tírusi nemzet:

Gazdag nép, melly a' hadi dolgait úntalan üzte.

E' várost a' többi-felett kedvellve bötsülte

Júno, ezért ott hagyta Szamost: a' fegyverit
ittén,

Itt tartá szekerét. Népéről (hogy-ha lehetne)

Azt végzette, hogy e' helyen Orizáglása örökké

Tartana; 's hogy tartson, nagy volt a' gondja
reája.

Ám de tudá, hogy nemzet ered fene Trójai
vérből,

Melly e' várnak erős falait valahára le rontja:
Söt meszszebb, 's meszszebb terjesztvén gögös
hatalmát

Sok diadalmak után Libiát pusztítani fogja;
Mert az örök természeti rend így hozza ma-
gával

Féltt etről Száturnia; mert a' Trójai hartzban
Ellene nagy bajjal védette az Árgusi népet;
'S még a' régi haragnak okát, és szíve gyö-
trelmét

Ám most-is fájlalta: ki nem vethette eszéből,
Hogy Páris mást szebbnek ítelt; 's hogy Férj
az undok

Nemzetből eredett Ganimédest égbe ragadván
Héba leánya-helyett fényes tisztségre emelte.
Mind ezekért fel-hevülve, az omlott Trója' vi-
tézt,

A' kiket a' Danaus kard' éle, 's Akilles' ha-
ragja

Éltöktől meg-nem fosztott, a' tengeri síkon
Tétova hánnya, 's Olasz parttól meszszére ve-
tette.

A' kik azért, az örök végzésként, tengerek
hátán

Több esztendőig szélllyel-bújdosva vészödtek.
 Illy nehezen lett kezdete a' nagy Római nép-
 nek. 's a' t.

RÁJNIS.

II.

ANÁCREONNAK XVII. DALA.

Thébét te el-beszélled ;
 Más Trója fok tsatáit ;
 Én — meg - fogattatásim.
 Engem nem a' Lovas veszt ;
 Sem a' Gyalog ; se Gályák.
 Eggy új Sereg van . a' melly
 Engem szemével öldös.

III.

KÉT PÉLDA

A' VOLTAIRE HENRIÁSANAK

hat lábú fordításából.

I.

Már Páris nem akar bennünket uralni: fem
engem',

A' ki Királyja vagyok, fem tégedet, a'
utánnam

Az léfzefz. Tudják, hogy törvény, vér,
jeles érdem

Hóltom-utánn nem mást, tsak téged emelhet be
lyembe.

Máran azért, ettől tartván, nagy fényit irigyl
Méltóságodnak, 's akadályt gördítnek elődbe,
Hogy soha, úgy mint Fejedelem, székemre
ülhefs,

Melly refzket velem, a' mellyről majd majd
hanyattlok.

Róma dörög, ront, veszt: te reád lőtt menn
köves átka

Pörsöli jó híred' szárnyát; zabolátlan haragja
Melly

Melly katonák - nélkül szanaszét felehartzo-
kat indít,

Már a' fenn-látó Spanyolok' tetszésire bíztá
Mennyköveit; már a' jobbágyim, régi barátim,
És rokonim részént távoznak; 's megszűn ke-
rülnek,

Részént fel-fegyverkezvén vesztetre rohannak.
A' Spanyol annak örül, hogy majd, mint a'
febes árvíz,

R'ánk ütven szabadon nyargalhat pusztá ha-
zánkban.

Olly fok, néki dühödt, 's boszszontásomra meg-
esküdt

Háborgók ellen, kik Frantzia földön helyettem
Másmann-jöttet fő méltóságra emelnek,

Menj, légy rajta, hogy a' kegyes Angliabéli
Királyné

Szíves jó akaratjával részemre hajoljon.

Jól tudom, hogy gyűlöl bennünket az Anglus
nemzet:

Tartós eggyeség köztünk soha talpra nem áll-
hat.

London mindenkor Párisnak irigye. De immár

Méltatlanul meg-vettettem: nints, a' ki bötsülne,

Nintsen hazám; nem-is esmérek már Frantzia
népet;

Üldözöm, és méltó boszszúmat rajta ki töltöm.
A' ki velem tartand, azt tartom Frantzia Vér-
nek. 's a' t.

I I.

Henrik tsüggendező elmével várta az égből
A' fényt, melly szemeit meg-nyitná; most
is imillyen

Szókra fakadtt: — Hát nints mód benne, nag-
Isten!

Bátor hatalmadban vagyon helyheztetve remé-
nyem,

Hát nints mód, hogy az óhajtott ösvényre tá-
láljak,

Melly az igazságnak gyönyörű fényére ve-
zérel? —

Vaj bizony e' mindentehető Urat, e' keegy-
Istent

Tisztelnök mindnyájan, há tiszteltetni akarna.
Hallá ezt a' jámbor Öreg, 's így szólla:

Tsudáljuk

Istennek bölts végzésit, 's fejet hajtva imádjuk.

Ő hozzá nem fér gyarló embernek hibája.

Láttam Kálvínus' vallását Frantzia földön

Első kezdetikor : félénk vala, gyenge, 's erőtlen ;

Tsak szurdékokban lappangott. Lattam ez undok Tündért, a' mikoron, mérges fülánkja ki tetfz-
vén,

Szám - ki - vetésre szorúlt, 's szélllyel bújdosnia kellett.

Láttam végre, midőn nevedvén tellyes erővel Büszke fejét alaton porból fel emelte, 's Királyi Székre emelkedvén, mérgében el-hányta, tapodta Boszfzús lábával szent Oltárinkat. Azólta Mefzfze az Üdvartól, e' mély barlangnak homályos

Rejtekekben firatom fogytát a' Római hitnek.

Egy, minek a' vénségem örül, 's nem örülhet hijába :

Illy új-vallásnak nem lesz tartása örökké.

Emberi vélekedés hitván szüleménye, talámtán

Meg-látják végét azok-is, kik kezdetit értték.

Emberek el-múlnak, 's el-múlnak az emberi dolgok. 's a' t.

R Á J N I S.

IV.

FOLYTATÁSA A' PRUSSZ
KIRALYELMÉLKEDÉSEINEK
A' TÖRVÉNY-SZABÁSRÓL.

(Láfsd, Orph. II. Kötet. 67dik óld)

A' Brittufook is a' Rómaiak járma alá
hajlottak, 's valamint a' Gallufook el-
fogadták törvényeiket.

A' Rómaiak bírodalma előtt ezeket
a' Népeket Druidák igazgatták, kiknek
tanításaik törvény gyanánt valának.

A' házigazdák ö közöttök élet-halál-
lal bírtak feleségeik 's gyermekeik felett.
A' külföldi kereskedés tilalmas vala ná-
lok; magok fojtották-meg foglyaikat, 's
Isteneiknek áldozatul mutatták-bé.

A' Rómaiak a' magok hatalmokat 's törvényeiket ezen Népeknél szintén a' Honórius idejéig tartották-fenn, a' ki az Anglusoknak 410dikben szabadságokat egygy nevezetes fogadás által adta vissza.

A' Meklenburgból által evezett Pik-tusok öszve - elegyedtek a' Scotusokkal, 's öszve-vetett erővel rohantak a' Brittusokra. A' Brittusok nem kapván elég segítséget a' Rómaiaktól, 's erejeket mindig fogyni látván, a' Szaxokhoz folyamodtak; kik 150. esztendeig tartott haborújuk után meg-vették az egész szigetet, 's segítő tárfaikból Urokká lettek.

Az Anglo-Saxok Brittanniába ugyan azon Törvényeket vitték által, a' melyek alatt hajdan Germaniában éltek. Hét Országgra oszták Angliát, 's ezeknek mindenike különösen igazgattatott. Közönséges Gyűlekezeteket rendeltek, melyeket *Wittena-gemot*-nak neveztek, az az: *Böltsek ta-*

nátsának, és a' melly az Ország Nagyjaiból, a' Népből és a' Paraszti Rendből állott. Ezen igazgatás módja, melly egyszerre monarchiai-is aristocratiai-is és demokratiai-is vala, mostanáiglan tartattatott-fenn. Még most-is a' leg-felsőbb hatalom a' Király, a' Felső-, és az Alsó-Ház között vagyon felosztva.

A' Nagy Alfred vala az, a' ki Angliának leg-először adott eggyüvé szedett Törvényt. Szelídek voltak azok, de még is kegyetlenek azon-hívatalt viselő Tisztek eránt, a' kikre ki-világosodott hogy pénz vagy más adomány által meg-vesztegettek. A' Történetek azt említik felőle hogy egy esztendő alatt 44. Bíróakat akasztatott-fel ezen okon.

A' Nagy Alfred Codexe szerént minden Anglusnak, a' ki ellen valamelly gonoszság-béli-vád támadott, a' maga Pair-jával

által kellett meg-ítéltetni; 's ez még most is így vagyon.

Anglia más alakba öltözött, minekutánna azt Wilhelm Normandiai Hertzeg, (a' ki Londonban 1066ban koronáztata meg) fegyverrel meg-vette. Ő új fő-Törvény-székeket állított fel, mellyből az Exchequeri Törvényszék még most is fennvan.

Ez a' Törvényszék mindenüvé késérte a' Királyt. A' Papi Törvényszéket elválasztotta a' Világítól, 's az ő Törvényei közt, mellyeket Normanniai nyelven adott-ki, leg-keményebb a' Vadászat tilalmazása vala, mellynek által-hágása kéztszonkítással, sőt halállal is büntettetett.

A' Diadalmas Wilhelm ideje után a' Királyok külömbféle Chartreket adtak-ki.

Első Henry, ki közönségesen Beauclerc - nek neveztetett, 1100-ban azt a Rendelést tette, hogy a' nemes születésű Maradékok a' reájok szálló Jöszágba béülheffenek, a' nélkül hogy az illyetén jöszágba ülhetésért a' Fejedelemnek valamely taxát fizeffenek. Azt is rendelte hogy a' Fejedelem meg-eggyezése ne kívántassék - meg még a' Nemesek házasodására - is.

István Király 1136-ban egy *Chartert* adta - ki, a' mellyben meg-esméri hogy hatalmát a' Néptől és Papságtól vette; 's ebben az Egyházi-Rend különös szabadságait meg-erősíti, 's a' *Diadalmas Wilhelm* kemény Törvényeit el-törli.

Azután az Országaltalan János a' *Magna Chartának* nevezett *Chartret* adta - ki, melly 62. tizikkelyből áll. — Ennek legfőbb tizikkelyei a' Feudumokat és az özvegyek részét illeti, azon rendeléssel hogy

öket

öket másodszori házasságra ken'zeríteni ne leheffen; ellenben ők is Feudatáriusok engedelmei nélkül férjhez ne meheffenek. Ezek a' Törvények állhatatos helyet mutatnak-ki az Itélő-székeknek, 's el-tiltják a' Parlamentumot az Alsó-ház meg-eggyezése nélkül az Adó-vetéstől, hanem- ha azt a' Király személyének ki-váltása, vagy fijának LOVAGgá való emelése kívánná, vagy Leányát kellenék ki-adni. Továbbá azt rendelik, hogy senki se tettefésék tömlöztbe, jószágaitól 's életétől meg-ne fosztassék mind addig, míg ügyét az ötöt illető Pairek az Ország Törvényei szerént el-nem ítélik. Maga pedig a' Király arra kötelezi magát hogy a' Biróságot sem el-nem adja senkinek, sem senkitől meg-nem tagadja.

A' Westmünsteri Törvény (1275ben) mellyet Első Eduard ada-ki, inkábbára csak a' Magna Charta meg-újítása volt, csak

csak hogy ez a' Zsidókat az Országból ki-kergette.

Ámbár Angliának sok bölts Törvényei vannak, még is talám éppen ez az az Ország minden Európaiak közt, a' hol azokat leg-kevesebbé tartják meg. Rapin Thoyras jól jegyzi-meg azt, hogy a' Királyi Hatalma a' Parlamentum hatalma által mindég meg-gátoltatik; hogy ez a' két-
tő egymásra szemesén vigyáz, 's azon van hogy a' maga tekintetét fenn tartsa, 's messzebb terjesztheffe. Ez vonja-el a' Királyt is, a' Nép' Repræsentantait is az Igafság ki-szolgáltatásának fenn tartásától; 's ez a' nyughatatlan Igazgatás újabb újabb Parlamentumi Végezések által változtatja a' Törvényeket, a' szerént a' hogy azt az idő 's környül-állások kívánják; honnan a' következik, hogy Angliának nagyobb szüksége van az Igafság ki-szolgáltatásának helyre-hozására mint akár melly más Európai Országoknak.

Most már a' for Német Országot éri. Ez a' Nemzet a' maga Törvényeit a' győzedelmes Rómaiaktól vette, 's azok mellett meg-is állott, mert a' Tsászárok Italiát el-hagyván itt fogtak lakást. Azonban nints egy ke.ület, egy Fejedelemség is, akarmelly ktsiny légyen bár az, mellynek különböző szokásai nem volnának; ezek pedig idő-járttával Törvénnyé váltak.

Minekutánna láttuk mint hozódtak-bé a' rendhez szokott Nemzeteknél a' Törvények, azt kell meg-jegyezünk, hogy a' melly Tartományokban azokat a' Polgárok készen és meg-eggyezett akarattal vették-bé, az onnan esett hogy törvény nélkül nem élhettek; — hogy a' fegyverrel nyertt Országokban a' meg-győzött Nép a' Győzedelmek Törvényeit, akarta, nem akarta, bé-vette; — hogy azok mindenütt egy formán és lassanként szaporitattak.

Ha a' Néző azon tsudálkozik hogy a' Népek illy különböző Törvények által igazgattatnak, meg-fog füzni tsudálkozása ha azt véfzi éfne, hogy a' Törvények, a' magok valóságokra nézve és a' fontosabb esetekben, tsak nem ugyan azon eggyek mindenütt. Értem itt azon Törvényeket, a' mellyek a' Tárfasági bátorság fenn tartása végett a' gonosz-tételeket büntetik.

Továbbá a' leg-bőltsebb Törvény-szabók tetteit nyomozgatván, azt tapasztaljuk, hogy a' Törvényeknek az Ország alkotásához és azon Népek nemzei tulajdonságaihoz kell alkalmaztatva lenni, a' mellynek azok adattatnak; — hogy a' bölts Legislátorok a' köz-bóldogágot vették tzélül, 's hogy azok a' Törvények, a' mellyek a' Természeti Æquitáshoz legközelebb járúlnak, egynehányat ki-vévény a' leg-jobbak.

Lycurgus egy betsületet szerető Nép fejévé lévén, a' leg-alkalmasabb törvényeket szabott, hogy embereiből katonákat 's polgárokat képzhesen; 's hogy az arannyal élést el-tiltotta az onnan volt, mert a' betsület szeretétével egy vétek sem ellenkezik annyira mint a' különös haszon tekintése.

Solon maga meg-vallotta hogy ő Athenének nem a' leg-tökéletesebb Törvényeket, hanem csak azok között, a' melyet ez a' Tartomány elfogadhatott, a' leg-jobbakat, adta. Ez a' nagy Legislator nem csak a' nemzet Characterét fontolta - meg, hanem egyfzersmind Athenének fekvését-is, melly a' tenger partja vala. Ezen okból a' henyéségre büntetést vetett; a' szorgalmat serkentette, az arannyal és ezüfstel való élést meg-engedte, mert látta, hogy Athéne csak a' virágzásra vitt kereskedés által lehet nagy és rettenetes.

Ha a' Törvény a' Nép gondo'kozásával meg-nem egyezik, nem ígérhetni néki fokáig tartást. A' Római Nép Democratiat óhajtott. Valami ezzel együvé nem fért, az ő előtte gyűlölséges volt. Innen támadtak a' fok vérontások a' Lex Agraria miatt, mert a' Nép azt reményelte, hogy a' nyert tartomány felosztása által, a' Polgárok közt fel-állíthatik az egyenlőség. Innen támadt annyi zendülés az adósság fizetés miatt; mert a' költsönözök a' kik a' Város Nagyjai valának, Plebéjus adóssaikat nyomorgatták; a' külső tekintet feljebbségét pedig semmi sem téfzi szenvedhetetlenebbé, mint a' Gazdagoknak a' szegényebbeken el-követett dühösködéseik.

Minden Országban három nemű Törvényeket lehet találni: első rendbeli a' Politicai Törvény, ez az Ország igazgatását tzeleozza; — a' második a' Criminalis, mely az erköltsök és gonosztételek bün-

büntetésével foglalatoskodik; — a' harmadik a' Polgári Törvény, melly a' Successiók módját, a' Véd Atyaságokat (Tutela) s' Contractusokat intézi-el.

A' Monarchiákban többnyire magok a' Fejedelmek azok, a' kik törvényt hoznak. Ha az ő Rendelések szelíd és igazságos, önnön magoktól fognak fennmaradni; mert minden Polgár fel-leli benne a' maga védelmét: ha szoros és igazságtalan, úgy nem kell néki fok, hogy öszve-bontattassék, mert fenn-tartására erő kívántatik-meg; hogy lehetne pedig azt ott reményleni, a' hol egygy egész Nemzet ellenkezik a' Tyrannussal magával; egygy egész azon törekedő Nemzet, hogy ezeket a' kemény törvényeket öszve-tépje.

Némelly Szabad-Státusokban, a' hol nem egygy Fejedelem, hanem egynehány Polgár szabja a' törvényt, tsak addig

bóldogúltak a' Legislátorok, míg az Uralkodás hatalma és a' Polgárok szabadsága közt az æquilibriumot el-nem hibázták.

Maga a' Jus Criminale az, a' mellyben egygy úton járnak a' Legislátorok; azt kivévén hogy néha ez 's ez gonofztétel eránt itt keményebbek mint amott; melly kétség kívül onnan jó, mivel ki-tanúlták az igazgatott Nemzet mellyik gonofztétel el-követésére hajlandó.

Minthogy a' Törvények gátjai az eláradó gonofzságnak, a' büntetéstől való rettegetés által kell nékiek tekintetet szerzeni; mindazáltal tagadhatatlan az, hogy azok a' Legislátorok, a' kik a' büntetésben leg-kevesebb keménységgel bántak, ha nem mindenkor a' leg-szoroffabb igazság ditséretét nyerték is el, tsak ugyan a' leg-emberibb Legislátorok voltak.

A' Jus Civile törvényei leg-kevesebbé eggyeznek-meg ez 's amaz Országban egymással. Azok a' kik ezeket szabták, olly szokásokat 's rend-tartásokat találtak Tartományokban, a' mellyeket a' Nemzet gondolkozásának erőszakos el-fordítása nélkül el-törölni nem lehetett. Betsülték azokban a' régiséget, a' melly miatt a' Nép jóknak vélte, 's meg-hagyták továbbá-is, ámbár az egyenefséggel ellenkeztek.

A' ki a' Törvényeket philosophusi szemekkel nézte végig, tapasztalta bizonyosan, hogy fok van ollyan benne, melly a' természeti egyenefséggel 's igazsággal ellenkezni látszik elejéntén, és még is nem igazságtalan. Légyen elég nekem az *Első születés*' jussát említeni.

Semmi sem látszik igazságosabbnak, mint az Atyai birtokot a' gyermekeknek számokhoz képest egyenlő részre szaggat-

ni, 's köztök el-oltsani: azonban azt bizonyítja a' tapasztalás, hogy a' leg-gazdagabb házak-is ha így fel-szabdaltatnak, idővel a' leg-inségesebb szegénységre szál-
lanak-alá. Ezen tekintet arra vivé az Atyákat, hogy készebbek voltak ifjabb gyermekeiket a' Jószág birtokából egészen ki-rekeszteni, mint házoknak el-dűlését fiettetni. Ez a' példa világosan mutatja azon Törvényeknek bölts és helyes voltokat, a' mellyek a' Tárfaságnak némely tagjaira nagyobb terhet vetnek, mint a' mennyit a' több tagok viselnek, mihelyt azok által az egész Tárfaság javá eszközöltetik. A' bölts Törvény szabó mindég kész a' Részt az Egésznek feláldozni.

Az Adófok eránt hozott Törvények kétség kívül azok, a' mellyek a' leg-főbb vigyázást kívánják az azokat Szabóktól. Ha ezek a' Költsönözőknek kelletinél inkább kedveznek, úgy az Adós mérték fe-

felett fog-szenvedni; 's valamelly boldog-
talan történet őket örökre szerentsétle-
nekké teheti: ellenben ha a' Törvény az
Adóson könnyít feljebb mint illenék, úgy
oda van a' köz-hiedelem, mert az Adós
emberségén épült Contractusok el-vesztik
minden erejeket.

A' valóságos közép út a' Contractu-
soknak tellyes erejekben való fenn-tartá-
sa, 's a' nem fizethető adósnak az el-
nyomástól való védelme között, nékem
a' *Jurisconsultusok* 's *Philosophusok* kövének
lenni tetszik.

Nem terjeszkedem szélesebbre ezen
tízzikkely felett: ezen rövid írásom miné-
műsége meg-nem engedi hogy bővebb le-
gyek; közönséges vizsgálatokkal kell itt
meg elégednem.

Eggy tökéletes Törvény könyv re-
nekje volna az emberi elmenek, az Ország-

lás politica ágát tekintvén. Abban a' tzel-
nak egységét, és olly helyyes és a' dol-
gokhoz alkalmaztatott szabásokat vennénk
észre, hogy az az Ország, a' melly ezen
Törvény könyv szerént alkottatna, hason-
ló lenne az órához, melynek minden ru-
gója 's kereke ugyan azon egy tzelra
dolgozik. Mély esmerését találná-fel ab-
ban az olvasó az emberi szívnek 's a'
Nemzet gondolkozásának. A' büntetés
meg-vólna fzelídülve, úgy hogy tsak az
erkölts fedhetetlenségét tzelozván, sem
lágynak, sem keménynek nem lehetne ne-
vezni. A' világos 's meg-határozott értek-
mű Rendelések nem nyitnának rést a' per-
lekedésre; 's mind azt foglalnék magok-
ban, a' mi a' Polgári Törvényben a' leg-
jobb és a' Nemzet szükségeire alkalmaz-
tatható. Eleje vevődne mindennek, min-
den egygyüvé lántzoltatnék, és semmi sem
maradna fel a' miről el-intézés nem tété-
tett. — De tökéletes munkát emberi
erőtől várni nem lehet! —

A' Népeknek okok volna meg-nyúgodni Elöljáróiknak Rendelésein, ha az ő Törvény szabójok azok igyekeznének lenni, a' mik azon Házi - atyák voltak, a' kik először hoztak törvényeket. Ezek gyermekeiket szerették; 's hagyományoknak nem volt egyéb tzielja házoknak boldogulásánál.

A' kevés, de bölts Törvények tehetik a' Népet boldoggá; a' sok Törvény csak tévedést szül. Ugyan azon okból, a' mely miatt az Orvos sok orvossággal nem élteni a' beteget, nem önt a' bölts Törvény szabó-is kelletinél több Törvényt a' Népre. A' sok Orvosság el-veszi egymásikának erejét; a' sok Törvény Dadalusi kerrté válik.

A' Rómaiaknál az egymást sürűen követő belső zenebonák miatt sokasodtak-meg a' Törvények; hogy a' nagyra-vágyó Polgár Törvény tévővé tette ma-

gát mihelyt nékie a' szerentse kedvezni látztatott; 's ez a' zűrzavar addig tartta, míg Augustus végét nem szakasztá, 's a' régi törvényeket helyre nem állította.

Frantzia Országban akkor fokasodának-meg a' Törvények, midőn ezt az Országot a' Francusok fegyverrel megvették. Xldik Lajos azon vólt, hogy ezen törvényeket öszve-eggyesítse, 's hogy tulajdon szavait hozzam-elő, egyforma törvényt, egyforma fontot, 's egyforma mérőt hozzon-bé.

Sok törvények mellett azért állanak olly makattsággal az emberek, mert rabjaik a' szokásnak; 's e' szerént, ámbár azok helyjett jobbakat lehetne szabni, hántorgatni őket veszedelmes vólna. Az a' zavar, a' melly ez által a' Törvény tudományában tamadna, talám több rosszat vonna maga után, mint az új Törvények jóta.

És még is vannak olly esetek, a' hol a' változtatás el-múlhatatlanúl szükséges; akkor tudnillik a' midőn a' közönséges boldogsággal és a' természeti igazsággal ellenkezők a' régibb Rendelések; — mikor ingadozó 's kétséges értelmű szókkal vannak felvéve, — 's mikor azoknak szavai 's értelme közt ellenkezés vagyon.

Ezt a' tárgyat hasznos lesz egy kevésbé bővebben meg tekintenünk Ofirisnak a' tolvajság feől hozott Törvénye (*Lásd a' Sziciliai Diodórust*) az első eset alá való. Ez azt kívánta, hogy a' ki Tolvajjá akar lenni, magát a' Tolvajok Vajdájánál íratassa be a' többiek' számába, 's a' lopott portékát ő hozzája vigye. Azok a' kik kárt szenvedtek, a' Vajdánál jelentették magokat, vissza-kívánták az el-lopott jószágot, 's ha a' kárt szenvedett Birtokos a' portéka árának negyed részét le tenni kész volt, vissza-kapta azt. — Azt gondolta Ofiris, hogy az alatta valóinak kön-

könnyebbséget szerez az által, hogy bizonyos tsekély summa le-tétele mellett elveszett portékájokat vissza - szerezhetik, 's azonban a' leg-egyenesebb eszköz vala arra hogy az egész Ægyptus lakosait tolvajokká tegye.

Ez a' történhető következés bizonyosan nem jutá eszébe Ofirinak, hanem ha azt állítanánk, hogy a' tolvajságot a' maga Népeinek el-fojthatatlan gonoszának vélte, 's ezen tekintetből úgy nézte-el, mint az Amsterdami Kormányzás a' Spelhuyseneket, 's a' Római Uralkodás a' bordély házakat.

És még is mind a' jó erkölts, mind a' birtokoknak köz bátorsága azt kívánják, hogy ez az Ofirisi Törvény haladék nélkül el-töröltesék, ha valahol még fenn volna.

A' Frantziák e' részben egyenesen el-
lenkeztek az Ægyptusiakkal. Ha ezek
lágyan bántak a' Tolvajokkal, bezzeg ke-
ményen ők. Ő nálok minden házi tolvaj
életével fizeti gonosztettét. Azt mondja
ez a' Nemzet, hogy a' zűványok kemény
büntetése által az úton-álló tolvajságnak
's gyilkosságnak veszi elejét.

A' természeti egyenefség azt kíván-
ja hogy a' tett és a' büntetés közt pro-
portio legyen. Az erőszakos tolvajkodás
meg-érdemli a' halált; de az erőszak nél-
kül el-követett lopást némelly oldalról szá-
nakozással lehet tekinteni.

Melly szörnyű hízak van a' Gazdag
és Szegény fekvése közt. Amaz torkig
úszik a' bővségben; ennek harapás ke-
nyere fints. Ha már egygy illy Ügye-fo-
gyott egygy Gazdagtól két-három tallért,
egygy arany órátskát, 's egyéb apróléko-
kat, mellynek el-vesztését az jó formán
meg-

meg-fem érzi, el-lop, hogy élheffen, meg-kell é vallyon ennek a' nyomorúlttnak halni? Nem kiált é fel az Emberiség hogy a' Törvénynek ez az ifzonyatofsága lágyabbá tételsék?

Ugy tetszik mintha ezt a' Törvényt csak a' Gazdagok tették volna. Hát ha a' szegények ezt kiáltják: Miért nem szánja meg - valaki a' mi nyomorúságunkat? Ha néktek érzékeny emberi szívetek volna, segédünkre kelnétek, 's nem volnánk kéntelenek benneteket meg-lopni. Igafság é az hogy minden bölögség tiétek legyen, minket pedig az inség egész ferege nyomjon-el.

A' Pruffziai Itélő szék az Aegyptus lagysága 's Frantziák keménysége között közép utat hasított. A' lopást, ha az csak lopás, nem bünteti halállal, hanem bizonyos ideig való tömlöztözéffel. Talán még jobb volna a' Jus talionist bé-hozni,
 melly

melly a' Zsidóknál szokásban vólt. A' Tolvajnak e' sze ént kétszeresen kellett vissza-fizetni az el-lopott portékat, vagy ha az tehetségét selyül múlta, rabszolgájává lett. Ha a' kisebb vétkeket keményen nem bünteti a' Bíró, úgy a' legnagyobb büntetés a' Gyilkosoknak, hegyi tolvajoknak marad, 's így a' büntetés az el-követett törvényteleniséggel mindég igazságos proportióban lefz.

Eggy Törvény sem borzasztja-meg annyira az emberiség érzését mint az a' Római 's Spartai, a' melly szerént az Atyák gyermekeiknek életeknek és haláloknak Urai vóltak. Görög Országban az az Atya, a' ki szegényebb vólt mint hogy számos gyermekeit el-tarthassa, a' szükség felett születteknek véltteket megölhette. Ha Spártában vagy Rómában nyomorékon született a' gyermek, hatalmában állott az Atyának hogy annak életét el-vegye. Ennek a' tselekedetnek ifzo-

nya-

nyatofságát mi egészen érezzük, mert ezek nem a' miéink: de vizsgáljuk meg-
tsak, nintsenek é nekünk is ilyen irtó-
tatók?

Nem felette kemény büntetés é az,
a' mellyel mi a' még meg-nem született
gyermeket erőszakosan el-üző Anyákat
illetjük? Ójjon engemet az Isten hogy én
azoknak a' Medeáknak tselekedeteket
menteni igyekezzem, a' kik magok ellen
és tulajdon véreknek szava eránt meg-
fiktetülven, meg-fojtják a' jövőendőbeli
Maradékot, a' nélkül kogy annak tsak a'
Nap fényjét is meg-látni engedjék. De
felejtkezzen-el eggy kevés ideig Olvasón
azon állítáfsairól, a' mellyeket a' szokás-
ból szívott-bé, 's méltoztaffa azt, a' mit
eleibe terjesztek, rövid meg-fontolására.

Nem köt é a' Törvény betstelenségre
a' titkos le-betegedéshez? Nem arra
kértelenségre vettetik é az a' szegény
lág-

lány-szívü, 's erköltstelen szeretője által el-tsábított Lyányka, hogy a' kettő közt válasszon egyet, betsületét akarja é, vagy méhében lévő gyümölsét el-vesztetni? Nem a' Törvényben van é a' hiba, hogy ez erre a' rettenetes kéntelenségre vettetett? Nem fosztja-é meg a' Törvény köpyörületlensége az Országot egyszerre két Tagjától, a' még éretlen embriótól, és az Anyjától, melly ezt a' veszteséget ezután bőven helyre hozhatná? — Azt mondjátok, arra valók a' le-betegedő házak. * — Tudom én hogy ez által sok nem házassági gyermekek élete tartatik meg: de nem jobb volna é a' rofizat gyö-

*) Nálunk híre fints; 's az, a' ki ennek felállítását javasolni méréfzlené, készüljön néki, hogy akár melly tiszta életú légyen külömben, irreligiositással 's erköltstelenséggel pifzkoltatik. — De mitsoda az illy pifzok annak, a' kit fziwe javallása jutalmaz?

gyökereitől együtt szakasztani-ki, 's ez által annyi szerentsétlen teremtés életét megtartani, a' kiknek szörnyű kínok közt kell el veszni, mert rájuk nyomjuk azt a' gyalázatos bélyeget, a' mellyet a' gondolatlan szeretet érdemel?

De még fints femmi iszonyatosabb mint a' Tortúra. Romában ennek alá tsak a' rab-szolgák vetettek, kiket úgy néztek mint házi barmokat: de azt Polgár soha sem szenvedte.

Német Országban Torturával azokat a' Gonosztévőket kinozzák, a' kikre tett ki-világosodott, hogy annak el követését magok önnön magokra ki-vallják. Frantzia Országban ez által bizonyosságnak akarnak, vagy a' gonosz tselekedet Tártsanak neveit ki-fatsarni a' rabból. Hajdan az Anglusoknál az Ordalium vala szokásban, az az a' meleg vas és forró víz pró-

próbája; *) most a' helyjett más nemét vették-bé a' Torturának, melly niints olly kínzó, mint amaz, de még is tsak nem egyre jő-ki.

Botsáffa-meg azt nékem az Olvasó hogy a' Tortura ellen ki-fakadok; az emberiség védelmére kelek-ki ez által egy oly szokás ellen, a' melly minden Keresztyén és rendbe szedett Pogány Nemzetekre gyalázatot von, és a' melly éppen olly hafzontalan, mint a' melly kegyetlen-is.

Y 2

Quin-

*) Ez az ifzonyú büntetés több idegen találmányokkal együtt közzénk-is bé-hozattatott. A' tűz Ordaliuma úgy ment véghez, hogy a' gyanúba vett Fogoly egy égő vasat fogott kezébe; ha az meg-nem égette kezét, ártatlannak, ha meg-égette, vétkesnek esmértezt. — A' tűz Ordaliuma abból állott hogy öfzve-kötötték a'

Quintilianus, a' leg-ékeesebben szóló 's
 egyfzersmind leg-bőltsebb Orator, azt
 mondja a' Torturáról szólván, hogy az
 egyedül az azt szenvedőnek Temperamen-
 tumától függ. Eggy izmos testű Istente-
 len nem val-ki semmit; a' gyenge alko-
 tású ártatlan pedig még azt is ki-kiáltja
 a' mit nem tselekedett. Valaki el-vádol-
 tatik; vannak némelly jelenségek; és a' Bi-
 ró bizonyoságot kíván; a' foglyot torturá-
 ra vetik. Ha igazán ártatlan, mitsoda
 iszonyúság kínzani 's a' kín által maga
 ellen vallatni; mitsoda irtóztató vadság
 eggy ártatlan Polgárt gyanúság miatt így
 gyötrezni 's halálra kárhoztatni! Sokkal
 jobb volna húsz vétkesnek meg-botsátani,
 mint

a' rabot 's bé-vetették a' vízbe; ha le nem szál-
 lott, ártatlan; — ha le-szállott vétkes volt.
 Leg-inkább e' volt a' Boszorkányok próbája
 kiket I. FERÉNTZ Tsáfzár és belső hiye B. SWIETEN
 úgy el-kergetett, hogy már most említeni-is
 bolondság.

mint egy vétketlent fel-áldozni? Ha a' Törvények a' Népek javára hozattak, meg-kell é szenvedni azokat, a' mellyek a' Bírókat égre kiá tó 's emberiséget borzasztó tettek' követésére kényszerítik?

Nyóltz esztendeje már hogy Puffiában el van törölve a' kínzó szerek által való vallatás. A' Bíró bizonyos benne hogy a' Büntetettek közt ártatlan nem kínzatik, 's az Igasság még sem szenved tsonkúlást.

Tekintsük már most azokat az ingadozó kétséges értelmű törvényeket, a' mellyek igazítást kívánnak.

Angliában egy Törvény vala, melly meg-tiltotta a' két feleségű házasságokat. Egy valaki el-vádoltatott hogy őt felesége volna; 's minthogy a' törvény nem őt, hanem csak két feleségről szól, a' Bírók betű szerént vevék a' Törvényt,

's büntetetlen maradt a' Vétkes. A' Törvénynek így kellett vala fel-tétettetni: a' ki egy feleségnél többet vészen, az így 's így büntettefsék meg. — A' meg-nem határozott értelmű Törvények Angliában a' leg-nevettségesebb vissz-élésekre adtak alkalmatóságot. *)

A' világos értelmű Törvények el-há-
rítanak minden tekervényt mert azokat
betű szerént kellett venni; ha pedig az
homályos és kétséges, kénytelen az a' sze-
rént ítélni akaró Bíró a' Törvény szabók
széljához vissz-terni, 's ekként az hel-
lyet

*) Műralt azt befzéli, hogy egy-valaki egy
roffz-akarójának el-vágta az orrát. Ezen tett
büntetést érdemle: mert a' test-tagok el-vágásá-
ra büntetés rendeltetett de ő azzal mentette
magát, hogy az a' mit ő el-vágott, nem test-
tag; 's a' Parlamentum azt végezte hogy en-
nekutánna az orr is a' test-tagok közzé számlál-
tatsék.

lyet hogy a' tett vétetsék ítélet alá, az-
 zal tölti az időt hogy a' Törvény igaz
 értelmét lelje-fel.

A' Prokatori tekervényesség leg-in-
 kább a' Successio és a' Contractusok kö-
 rül talál rést, mire nézve az ezen tzik-
 kelyeket illető Törvényeknek igen vi á-
 gosaknak 's határozott értelműeknek kelle-
 tik lenni. Ha az elmének egyéb munkái-
 ban is akadozunk a' szókon és ki fej z -
 seken; mennél nagyobb kötelesség a Tör-
 vény fel-jegyzéseiben minden szót, m n-
 den ki fejtést gondosan meg-fontolni!

A' Bírónak két keletztét kell ki-ke-
 rülni igyekezni; eggyik az *ajándék*; a'
 másik a' *meg-tévedés*. Az elsőől önön-
 szive, a' másodiktól a' Törvény ója őt.
 A' tiszta értelmű, félre nem magya ázha-
 tó Törvény leg első eszköz erre; a' má-
 sodik pedig a' törvényfzék előtt tartatni
 szokott prókatori védelemnek piperetlen

természetes volta. Jól teszi a' Bíró ha ezt a' másodikat úgy zabolázza, hogy a Factum csak e' ő-beszéltetésék, 's egynehány bizonyságok által bizonyításék, mellynek végében egy rövid Recapitulatiónak helyt adhat.

Semmi fints veszedelmesebb mint azt meg-engedni hogy ékeesen-szóló ember; a' ki ért az indulatok' ferkentéséhez, előszóval adja-elő a' dolgot. Egy illetén Ügyész hatalmába keríti a' Bírók lelkeit, meg-rázza őket, 's egyszerre ragadja-el magával együtt. Így téveszti-el az ér-
zés a' komoly Igazságot.

Lycurgus és Solon meg-tiltották a' szóval tett ügy védet; 's ha a' Demos-thenes és Æschines Philippica 's a' koro-na eránt tartott Oratióiban ennek példáját leljük, és meg-kell emlékeznünk, hogy az nem az Areopagus, hanem a' Nép előtt tartatott; 's hogy a' Philippicák a'
ta-

tanátskozó, a' korona eránt tartott pedig a' demonstrativa nemébe tartoznak az ilyen Oratióknak.

A' Rómaiak az élő-szóval tartott védekben nem voltak olly scrupulosusok, mint a' Görögök. Ciceronak minden védő Oratiói tellyesek az indulatok ébresztgetésivel. Sajnálom hogy ezt kell mondanom erről a' nagy emberől, de azt mutatja a' Cluentius mellett mondott Beszéde, hogy elébb az ellenkező részt védelmezte. A' Cluentius ügye nem látszik egészen igazságosnak; de Cicero azt még is megnyerte. Az ő remek munkája kétség kívül a' Fontéjus mellett tartott Beszéd. Ez által szabadult meg Fontéjus a' büntetéstől, mellyet úgy látszik megérdemlett. Mely visszavétel az, midőn az ékesen-szólás Mágiaját a' leg-bőltsebb törvények erejének el-vételére fordítjuk!

Pruffzia ebben Görög Országának példáját követte; el-tiltá a' Véd-beszédekből az ékesen szólás veszedelmes mesterségeit, mellyet Fő Cancellariusba bñltteségének kö-fzönhet, kinek eggyenes szíve, mély lá-tása 's fáradhatatlan munkássága a' Görög és Római Respublicáknak még akkor is nevet tsinálhatott volna, midñn ott a' nagy emberek leg-száporább számmal jelentek-meg.

Még eggy dolog van, a' mellyet a' Törvény homályossága alá lehet számlál-ni, tudnillik a' felsőbb ítélő székekre va-ló lépegetés. Akár a' helytelen törvény terheli azt a' felet, a' melynek igaz ügye-vagyon, akár a' Prókátorok igazságtalan 's fortélyos védelmezése, a' melly a' do-log igaz voltát bé-homályosítja, akár az el-űnésig vont hosszú folyamat, melly miatt a' szem a' dolog igaz fekvését el-véti, mindenkor egyre megyen a' dolog. Eggyik rendetlenség veszedelmesebb ugyan mint

mint egygy máfik; de a' hol kell folyni valaminek, ott minden rendetlenséget illő el-törteni. Az a' mi a' Pernek fok időre terjedhetését fegélli, az a' Gazdagnak kedves, a' szegényt pedig el-nyomja; mert módot enged amannak a' Pert egygy ítélő székről másra appellálni, az El enkező félt el-fárasztani, 's el-fojtani, úgy hogy utoljára maga marad az igazságtalan Perlekedő a' tsata mezején.

Hajdan Pruffziában egygyer száz efztendőnél is tovább folyt-él. Még akkor is minekutánna egygy ügyet öt ítélő-szék decidált, szabad vala a' meg-nem nyugodott félnek a' dolgot az Univerfitás elibe appellálni, 's a' Profefforok az ítélő székek el-intézéseit szabad tetfizések szerént változtatták el. Nyomorúlt embernek kellett annak lenni, a' ki öt Itélő táblán és egynehány Univerfitásnál nem talált árrúba való le ki-isméretet. Most ezek a' rendetlenségek el-vannak törölve; a' Proces-

su-

füfokat a' harmadik Tribunal végképpen el-intézi, 's a' Bírók kötelesek a' leg-fő-vevényesebb pereket is elztendő alatt elvégezni.

Még azon Törvényekről kell szólnunk, a' mellyeknek szavaikban vagy értelmeben ellenkezés találtatik.

Ha a' Tartomány Törvényei nem ugyan egy könyvben taláztatnak-fel, lehetetlen hogy ellenkező törvények ne legyenek. Nem egy Törvény Szabóknak munkái lévén azok, és így nem ugyan azon egy planum szerént készítetvén, nints meg-bennek a' mindenben annyira meg-kívántatott *Egység*.

Quintilianus ezen dolog fe'ől az Oratorról írtt könyvében szól, 's látjuk a' Cicero Oratióiban hogy ő egy Törvényt ellenébe téfzen egy másiknak. Így találunk a' Frantzia Törvénykönyben majd
olly

olly Rendeléseket a' mellyek a' Hugonot-
táknak kedveznek, majd megint ollyakat,
a' mellyek őket üldözik. Az illetén egy-
máival ellenkező Rendeléseket egybe-vetni
's ki-fej eni annál szükségesebb, mivel a'
Törvényeknek Majeftását, (mert azt te-
szi-fel felőők minden, hogy bölts meg-
fontolás után szabattak) semmi sem ala-
tsonyítja meg annyira, mintha azokban
világos és kézzel fogható ellenkezések
vannak.

A' Duellumot tilalmazó Rendelés igaz-
ságos, bölts és szükséges Rendelés; de
nem vezet azon tzielhoz, a' mellyet a'
Fejedelmek általa el-érni kívánnak. Ezen
Parantsolatnál régibb Præjudiciumok ezt
minden erejétől meg-fosztják, 's úgy tet-
szik mintha a' helytelen velekedéshez
szokott világ titkosan öszve esküdt volna
ennek bátor által-hágására. A' meg-sér-
tett bet ületért való boffizú-állásnak hibás
de közönsegefsé vált ideája katzagja a'
ha-

határtalanúl uralkodó Fejedelmek fenyegetését; 's ez a' Törvény egyedül a' legkegyetlenebb büntetés által tartattathatik fenn.

Azt az embert, a' kit egy garbon-
tás ember meg-bántott, füz-fa tőkének
tartja az egész világ, hanemha a' rajta
tett piszkot meg-bántójának vérével mossa-
le magáról; Ha az illyes meg-bántásért
a' Nemes ágyból született ember kardot
nem ránt, érdemetlennek tartatik arra
hogy Nemességgel éljen; ha pedig
katona, 's karddal nem vesz elégtételt
magának, úgy gyalázattal kergettetik el
a' Seregtől, 's Európának semmi nemű
Hatalmaságánál nem kap szolgálatot. Mit
tűnájön hát az ilyen tsiklandós dolog-
ban a' szegény Meg-bántott? Engedelmes-
kedjen é a' Törvénynek, magán szenved-
vén meg a' gyalázatot? vagy inkább éle-
tét? vesse kotzkára nevének helyre állí-
tásáért.

Ennek a' götsnek fel-oldásában legnehezebb, olly módot találni hogy a' Meglántottaknak betsületek fenn-maradhasson a' nélkül hogy a' törvényt azok által - hágják.

A' leg-hatalmasabb Kirá'yok sem tudták ezen oktan szokást meg-gátolni. XIVdik Lajos, I. Friedrich és Friedrich Wilhelm igen kemény büntetést rendeltek ennek el-követőinek, 's még sem mehettek egyébre hanem hogy a' Duellum más nevet kapott 's azt Recontre-nek öszvekapásnak mondták, az el-esett személyek pedig olly szín alatt mintha véletlenül múltak volna ki, hirtelen el-temetettek.

Míg Európának minden Fejedelmei é miatt egy Congressust nem tartanak, 's abban meg-nem egyyeznek, hogy, a' kik az ő parantsolatjoknak ki-hirdettetése után is baj-vivásra kelni mernek, azokat el-

el-törölhetetlen gyalázattal bélyegezik-meg; ha továbbá azt nem végezik - el, hogy az illetén gyilkosoknak Asylum sehol se adattassék; azok ellenben, a' kik másokat írással, szóval vagy tselekedettel meg-bántanak, érdemekhez képest meg-büntetteffenek, addig a' baj-vívásnak vége soha sem lesz.

Ne vádoljon engem senki azzal hogy az Abbée Saint-Pierre álmodozásai megszállottak. Nem látom által tellyességgel miért ne leheffen a' meg-sértett betsület miatt pert indítani azon Bírók előtt, a' kik jószágainkért folyó pereinket intézik-el; — vagy miért ne lehetne a' Fejedelmeknek Congressust tartani egygy illetén az emberiség javára tzelzó dolog miatt, minekutánna olly fok haszontalan Congressusokat tartottak kevesebb érdeműek miatt.

Még egyszer mondom, 's bátran mérfeszlem állítani, hogy egyedül ez az az egy mód a' melyel azt a' vezedelmes szokást lehet Európában el törteni, a' mely oly fok és oly hasznavehető embereknek vette el életét.

Ezek azok az elmélkedések, a' melyekre engemet a' Törvények vizsgálata vezérlett. Tsak Skizzet akartam festett kép helyett adni, 's félek, hogy, már ennyire is, igen ki van festve.

Végezetre úgy vélném hogy a' még vad Népeknek kemény Törvényekre nagyon szüksége: a' szelid, tudományos, pallérozott Nemzetnek pedig lágyra.

Azt hinni, hogy az emberek egyről egyig ördögök, rajtok gyönyörködve önteni ki a' dühös boffizúállást, egy meg-kábúltt fej hagymázi káprázolatja: azt hinni hogy az emberek egyről egyig

eggyig Angyalok , 's nékiek szabadon
 erefszteni a' zabolát, eggy ígyva Kapu-
 tzinus álmodozása. Azt hinni hogy nem
 eggyről eggyig jók , de eggyről eggyig
 nem - is gonoszok ; a' nemes tseleke-
 deteket érdemek felett jutalmazni ; a'
 rossz tetteket vétségek alatt büntetni , a'
 gyarlóságra szánakozva , 's mind jora
 mind rosszra, érző emberiséggel tekinteni
 olly tselekedet , a' mellynek követésére
 minden józan elméjű embernek hajlandó
 kellene.

SZEPHALMY.

V.

A' MÚSÁK ÉS ÁMOR.

Még gyermekkoromban verseket írkáltam,
 A' Parnasszus hegyén fel - 's alá sétáltam;
 Helicon' vizéből fokszor hörpentettem,
 'S Pegazuson ülven repülni szerettem.
 Tsudáltam én gyakran a' kilentz Szüzeket,
 És akartam volna tsókolni mellyeket,
 De nem mérészettem; félttem mindenektől,
 Szavaktól, fzemektől, egész termetektől.
 Meg-tetfzettem nekik; hívtak fimogatván
 'S tsókjaikkal gyenge ortzám nyomogatván.
 Bátorságot kaptam; lassan meg-szerettek,
 Midőn a' mellyeket tsókoltam, nevettek.
 Egy Fattyú járt köztök; nálam még kissebb
 volt,

Mindenkor mosolygott, igen keveset szólta;
 Szép szagos rózsákat öfzve-szedegtetett,
 Terhes, de nem hofzú, lántzot kötözgetett,
 Nem volt nyila; láttam kötetlen fzeimeit
 Láttam ürefs, fáklyát nem hordó kezeit,

Akkor nem esmértem azt a' kis gyermeket, —
 Hányt ugyan ő reám tsábító szemeket, —
 De én vele szólni akkor szégyenlettem,
 Nagyobb gyermek lévén, Amort meg-vetettem.
 Tegnap a' nyilait reám igazgatta,
 Érzem, a' szívemet tsak-nem hasítgatta;
 Ha ruhámról atzél gomb nem függött volna,
 Talám szegény Jóska most egyet sem szólna.
 Mikor én lattalak tegez nélkül jártál,
 Kendő nélkül, tudod, bátran kandikáltál :
 Most másképp' esmerlek! venni életemet
 Kivántad, de tetted sebefsé szívemet.
 Hát bosszút állsz, mivel akkor kevély voltam,
 Veled nem játszódtam, 's hozzád nem-is szó-
 tam ?

Békélj-meg! a' Másák most szüzefségeket
 Féltik tőlem, 's azzal muló szépségeket.
 Ha te nem vezérled, Amor, gondolásom
 Nem-is kén' olvasni ezen rossz írásom.

GRÓF D. . . JÓZSEF. *)

VI

*) Pastores, hedera crescentem ornate Poëtam
 Arcades, invidia rumpantur ut ilia Codri
 (SZÉPHALMY)

VI.

DIENESHEZ

Martialisból, szabadon.

Declamas belle, Causas agis, Attale, belle.

Mindent tudsz, Dienes, a' mint kérkedni szókáford,

Tudsz nevetős tréfát bor ital közt szórn nap-
estig,

Tudsz hegedűt húzni, tudsz tántzot járni, ha
vonják,

Tudsz jól pergetni kotzkát, tudsz játszani kár-
tyát,

Tudsz futtatni lovat, 's vadat űzni kopókkal az
erdőn:

'S az mi leg-különösbb, módosán tudsz moso-
lyogni,

Sőt azon egy száddal ropogósan tudsz te ka-
tzagni.

Egy szóval noha te mindent jól tudsz; de, Ba-
rátom

Egyhez még nem tudsz: meg-fugjam é? semmi
sem illik.

A. J. VII.

VII.
ZWEY ODEN
VON KLOPSTOCK
I) IHR TOD.

Schlaf sanft, Du Gröste deines Stammes,
Weil du die Menschlichste warst!
Das warst Du, und das gräbt die ernste
Geschichte
Die Todtenrichterin, in ihre Felsen.

Oft wollt ich dich singen. Die Leyer stand
Klang von selbst in geliebterem Tone vor
Dir.

Ich liefs sie klingen. Denn, wie Du
Alles was nicht edel war hafstest,

So hafs' ich
Bis auf ihren verlorensten Schein
Das schwindenste Wölkehen
Des Räucheraltars, die Schmeicheley.

VII.

K L O P S T O C K N A K

K É T Ó D Á J A.

1) A Z Ö H A L Á L A.

A ludj tsendefen, Te, leg-nagyobbika Tör-
zsöködnek,

Mert a' leg-fzelidebb valál! —

Az vóltál Te; 's azt véfi felöled fzirtjeib.

A' Hólttak Itélője, az igaz Híftória.

Sokszor akartalak Téged énekleni. Kézf lantom
Magától zengett a' leg-kedvesebb hangokkal
Felöled.

Engedtem öt zengeni. Mert, valamint Te
Útáltad mind azt, a' mi nem vala magában
nemes

Ugy utálom én

A' leg-utólsó el-tünéséiglen

Enyészö felhötskéjét

A' temjenezök' óltárának, a' Hízolkedést.

Izt kann ich Dich singen. Die Schlangenzunge
selbst

Dürfte nun von jenem Scheine nicht zischen.
Denn Du bist todt!

Aber ich habe geliebt: und vor Wehmuth
Sinket mir die Hand die Saiten herab.

Doch ein Laut der Götter - Sprache
Ein Flammenwort. Dein Sohn wird forschen
strebend

Ringend, dürstend, weinend vor Ehrbegier:
Ob er Dich erreichen könne?

Friedrich mag sein graues Haupt
Hinsenken in die Zukunft: ob von Ihm
Erreichung melden werde
Die Felsenschrift der Todtenrichterin?

Schlafe sanft, THERESIA! — Du schlafen?
Nein, denn du thust jezo Thaten
Welche noch menschlicher sind,
Belohnt durch sie, in höheren Welten!

Most már bátran énekelhetlek. A' kígyó-nyelv
sem sziszegheti mostan

Felém az enyésző felhőt. Mert meg-hóltál:

Ah! de szerettelek Tégedet, 's bánatomban
kezem

Ajúltnan esik - el húrjaimról.

Eggy isteni szózat hangját tehát

Eggy láng-szót: Fiad törekedve, viaskodva,
szomjan,

El-öntve a' büszkeség könnyeitől, vizsgálja
majd:

Ha téged el - érhet é?

Elöre - nyújthatja Friedrich bízvási meg-öszült
fejét

A' jövődöbe: ha Felöle

El - érést említend é

A' Hólttak' ítélőjének szirt-írása.

Aludj tsendefen THERESIA! — Te alszol é?

Nem; Te most olly tetteket télszéliz a' fentebb

Világokon,

Mellyek még szelidebbek,

Meg-jutalmazva önnön - magok által !

Homályos az Originál! homályos a Fordítás! — Nem lehetne-e világosabb? — Igaz, de el-veszti tömörségét, 's fenki fem fogja többé Klopstockénak esmerni. Lássuk hát egy kis Periphrasisban, és Minelliusi nótákkal.

IHR TOD. Kat' exochen nevezi Theresiát SIE-nek, mintha azt mondaná, hogy nints fenki az Asszonyi Nemben a' ki Theresiával eggy karba tétettethefsék. — Ti, a' kiktől a' Termézet az elevenebb érzést meg-nem tagadta, érezzétek mit téfszen ez a' bátor példátlan újság.

PERIPHRAISIS. — Aludj tsendesen, Te leg-nagyobbika Törzsöködnek! Leg-nagyobbika mondom! mert azon Te valál a' leg-fzelídebb. Az vóltál te; 's azt véfi már, örök időkig tartandó szikláiba a' hízelkedni nem tudó História, a' meg-hólttaknak részre nem hajló Itélője.

Sokszor akartalak Tégedet énekemmel magasztalni. Ditsőítésére kész lantom önnön - magától zendült-meg a' leg-kedvesebb hangokkal. Nem szakasztám félbe zengését, mert valamint ő útált mindent a' mi jó nem vólt, úgy útalom én a' temjenezők óltárának leg-el-vék nyúlttabb felhőtskéjét is, a' hízelkedést.

Most már bátrabban magasztalhatlak, mert nem élsz! Az Irigység' kigyói szifzegése sem vádolhat most hízkelkedéssel engemet. Forróan tiszteltelek én Téged mindenkor, 's imé lantom húrjairól ájúltán esnek-el kezeim bánatom miatt.

Tsak egyy lánggal lobogó szót tehát! tsak egyy Istenek beszédéhez hasonlító harsány szózatot: Fiad nemes büszkeségének hevében sírásra fakadva, hírt-szomjúzva, gátlásokkal törekedve, viaskodva fog próbát tenni, ha Tégedet elérhet é?

Tekintsen-bé az ősz fejű Friedrich a' jövődö idökre, ha a' Hólttaknak Itélője, a' meg-nem vesztegethető Hístória, azt mondja é felöle, hogy Téged el-ért.

Aludj tsendefen THERESIA. — Álom lehetne é mostani lételed? Nem; Te most a' jobb Világokon még szelídebb, még jól-tévöb, még nemesebb tetteket követfz-el; 's a' leg-édefebb jutalmat leled azoknak el-követésekben.

VIII.
II.) C I D L I.

Im Frühlingschatten fand ich sie.
Da band ich sie mit Rosenketten.
Sie fühlt es nicht und schlummerte.
Ich sah sie an. Mein Leben hieng
Mit diesem Blick an ihrem Leben
Ich fühlt es wohl und wußt es nicht.

Doch lispelt ich ihr sprachlos zu,
Und rauschte mit den Rosenbändern.
Da wachte sie vom Schlummer auf.
Sie sah mich an. Ihr Leben hieng.
Mit diesem Blick an meinem Leben.
Und um uns ward Elysium.

VIII.

II.) C S I D L I

Tavaszi árnyékban leltem őt,
 'S rózsza - kötéssel kötém - meg.
 Nem érzette 's puhán aludt.
 Rá néztem; 's egy tekintetemmel
 Életem életén függött.
 Jól érzém azt: de nem tudám.

Lassan futtogtam mellette,
 'S zörgettem rózsza köteleim'.
 Akkor fel-ébredt álmából.
 Rám nézett; 's egy tekintetével
 Élete éltemen függött —
 'S Elysium lett körülünk.

„Hát ennek a' Paraphrasisa? „ --

O Barátom, ha azt szívedben nem leled-fel,
kérde attól a' bódog Ifjútól, a' ki kedvesének
első meg-látásakor, szemeiknek első öszve-ütkö-
zésében érzette hogy szerettetik, érzette hogy
im ez az, a' *kit rég-ólta kerefek!* „ O die
ich suchte, und — fand! „ a' mint Klopstock
mondja eggy más Ódája' utolsó sorában.

KAZINCZY.

IX.

ERZSÉBETHNEK.

NEVE NAPJÁRA. *)

Erzsébet! ha neved nyárban esett volna,
 Súgárral a' Nap néked meg-hódolna;
 Örökre derülne Egernek tájéka,
 Új fénybe borúlna Erzsébeth' hajléka.
 Most, midőn el-hagyta előbbi járását,
 'S Nyilas jegye felé vette útazását,
 Mást nem tehet, hanem a' telet enyhíti,
 'S a' mennyire lehet napodat szépíti. —
 O ha én Nap volnék! téli karikámat
 El-mellőzvé, futnám tavaszi pályámat;
 Várofunkra vidám világot hintenék,

Tsen-

*) Nyomorúlt Név-nap köszöntők, dongó
 Rhythmisták, mit mondatok ennek a' szép da-
 rabnak olvasása után? El-sárgúltok! O némrül-
 jatok-meg már valaha! vagy, ha lehet, köves-
 sétek ezt a' kedves Poétát.

SZÉPHALMY.

Tsendes lak-helyjedre öröm-fényt öntenék.
Ablakodon által sugárom bé-hatna,
Játfzodozva majd itt, majd amott mulatna.
Majd szemeid tüzét, majd róziá színedet
Tsókolná, 's azonban meg-lopna kebledet,
'S enyelgene, míglen a' nap-est' el-jőne,
'S Utolsó sugárom a' szívedre löne. —

D. . . .

X.

EGYNEHÁNY FABULÁK.

Rész szerént szabadon fordítva, rész
szerént Eredetiek.

(I)

A' MEZEI PRÜTSÖK.

la Fontaine után.

Nyáron által egy Prütskötske
Énekelt meg-fzűnés nélkül ;

A' mord tél bé-lép azonban ,

Hát nints femmi takarmánya

A' szegény kis Muzsikásnak ,

Mellyel télben tengődhetne.

Mit tsináljon ? Ő koldúlni

Szégyenl menni : de meg-halni

Sem akarna nyomorúlttan.

Gondolkodik : El-megy' végre

A' Hangyához költsön kérni ,

'S esküvéssel meg - ígéri

Hogy meg-adja jövő nyáron

II. Kötet.

A a

A'

A' költsönt interefsével.
 Hogy a' Hangya költsön adjon
 Az ő - néki nem szokása :
 Melly hibái közt leg-kissebb.
 Mondja hát rémítő szóval
 A' szegény költsön - kérőnek :
 Mit tsináltál te a' nyáron
 Mikor én élést gyűjtöttem,
 'S még az éjt is nappá tettem ?

Felel amaz félénk hanggal :
 Én meg-vallom szégyenemre
 Éjjel - nappal énekeltem.

„ Éjjel - nappal énekeltél ?
 „ Most hát kérlek nosza tántzolj ! „ --

(2)

A' B É K Á R Ó L.

La Fontaint szabadon követve.

Eggy szép kövér Ökröt látván a' béka,
 Be szép Ökör ! mondá Nénjeinek ;
 Be szívemből szíretnék illy nagy lenni !
 Ha' izók után kezdé magát fel-fújni ,

'S a' mint fészült hólyagzó bőre ,
 Nőtt é nagyot ? kevélyen kérdezé.
 Mondják hogy Nem ; -- „ Hát most ? „ -- Még
most sem.

„ Most nézzetek-meg jól ! „ -- *Tsak béka vagy
 még most is ,*

'S *tandtslanánk* hogy el-ne rontsd magad'.

De nem adván hitelt a' büszke béka

Addig fújta magát míg meg-fakadt.

'S a' mint pukkant , ki - omla béle.

* * *

Igy jár a' ki forsán felyül héjáz.

Most már fok Gróf merő Hertzegi pompát űz ,

'S minden Kis-Úr komornyíkokra vagy ;

A' Burgerség pedig úgy él mint egy fő-ember.

Még a' paraszt Menyetskék-is most már

Módin kapók. -- Nem tarthat ez soká !

Oh be-szentül mondták a' Régiek :

Addig nyújtózz a' meddig lepled ér !

(3)

A' RÓKARÓL és A' HOLLÓRÓL.

Egy éh Holló lopott egykor egy darab
fajtot ,

A' mellyel egy nagy fára száll.

Felettébb éhes volt folyt szájából a' nyál;
 Midőn egy vándorló Rókát is arra hajtott
 A' Szerentse vagy Szerentsétlenség.
 Ha éh volt a' Holló, ez is éh volt ám még!
 Hogy szárnya nints tsak aztat bánta,
 Mert éh gyomrának szánta
 Mindjárt a' fajtotskát mihelyt a' fához ért.
 Hogy azt azért
 Gyomrába tsalja-bé minden fortélyt meg-hány
 'S illy szókra fakad végre ki:

E' szép Madárhoz képest a' Páva mi?
 'S mi a' leg-festettebb Publikány? *)
 Ám tartsa szépnek más a' zöldet, sárgát, kéket
 Ám légyen szép a' ponceau **) 's karmazsin,
 Tsak paraszt ízlésük betsülik a' festéket;
 Az én szemem előtt leg-fzebb a' holló-szín.
 Én a' hízelkedést nem szoktam. -- Phoeb
 vólnál
 Ha még é mellet szépen szólnál!

Ha

*) A' Madarak között leg-elevenebb színek
 vagynak a' Publikánoknak, 's némellyikéb
 az itt elő-fzámláltt színek fel-találtatnak.

**) Ponceau, veres mák virág, másképp
 király-szín.

Itt a' bolond Madár akarta

Mutatni gyöngy szavát! de ki-tsöfszék a' fajt,
'S azt tsak-hamar a' Róka fel-kaparta.

Az el-bámúltt Holló nézi 's nagyot sohajt.

De nem gondolt azzal a' Róka hogy sohajtott,

Söt ilyen tsúfot üz: Tudd-meg azt jó Madár

Hogy a' hízelkedés illy jutalommal jár,

Úgy é hogy tsak meg-ért e' letzkém egy kis
fajtot?

* * *

Az emberek közt is be fok van illy
tsalóka

Róka! —

(4)

I. MÁTYÁS KIRÁLYNAK HÁROM RESTJEI.

Egy régi szó-beszéd szerént.

Helyes mondás a' Rest tsak földnek terhe
Szép példát ad erről egy hajdaní Rege. *)

A a 3

Má-

*) Az illyen forma Mesétskéket Regének nevezik a' Régiek. -- Jegyzése a' Poétának. — —
Lásd az 1. Darab. 38adik oldalát.

Mátyás Király, mint tréfán kapdosó,
Múlattságból hízlalt egy házban három Restet.
Egykor a' ház rörténetből ki-gyúl. --

„Jaj ég a' ház! „űkölt az egyik Rest.
Felel a' másika: „ki-hordat a' Király
Ha kellünk nékie! „-- A' harmadik haraggal:
„Hogy nem restelt a' szátok szólni! „—
Mint ment-ki a' dolog? -- A' három Rest o-
égett.

* * *

O be fok van még most is ilyen rest,
Ki aztat várja csak fel-tátott szájjal
Hogy sültt galamb repüljön abba bé!

(5)

A' TORMÁBA ESETT FÉREG

Egy tormához szokott féregnek a' tormája
Utolsó fogytán volt.

Azt látván egy szomszéd, de mással élő féreg
Ki akkor éppen egy diót martzongatott,
Meg-kínálá hogy abból enne.

Nem én! nem én! felel amaz
Bosszankodó haraggal;
Nékem nem kell a' te diód,

Az Isten meentsen - meg,
 En inkább meg-halok, de még sem rágok mást
 Tormán kívül.

E' szók után indúlt mindjárt tormát ke-
 resni

'S mind addig tsúfzott mászott,
 Míg végre újobban tormára kaphatott.
 Akkor nagyot fohajt 's így szól:
 Tsak nints több ilyen jó gyökér! --
 Innen szoktuk azt (már köz-fzóba' mondani:
 Szint olyan mint a' torma-féreg.

* * *

Ez a' letzke néktek szól, kik mindenkor
 tsak a' régi

Ó szokást dítserítek, 's minden jobbnak ellen-
 ségi

Vagytok, mert a' bal ítélet bennetek meg-rög-
 zött már;

'S a' kakukkal azt tartjátok ti vagytok leg-szebb
 madár.

Sokszor látjátok mi jobb, sőt sokszor helyben
 hagyjátok

Azt a' jobbat, de mivel nem követte Nagy-
 Apátok,

Igy szóltok: ez élet módja még Apámról szá-
lott rám,

'S mi bajom volt? de miért is lennék bőltsőbb
mint Apám?

Nem versengek: sokban illik az igaz hit
Maradéknak

Nagy Atyjoknak nyomdokát el-nem hagyni,
szent szándéknak

Tartom, ha azt csak a' jóba' 's nem a' rosszba'
követik;

De ha ők meg-általkodva, a' mi jobb azt meg-
vetik;

Már e' szem szúró makattság, 's már nem a'
tsérni való;

Mert a' rossz mindig csak rossz lesz, úgy a' jó
is mindig jó.

GRÓF ID. RÁDAY GEDEON

XI. BÚSLAKODÁS.

Mit kínozd újra Lelkemet
 Bujtogatva tsúfolván?
 'S mi kiztét örülni engemet
 Búm' fzünni parantsolván?
 Holott tsak az is elég kín nékem,
 Hogy van szív, mellyet az én énekem
 Nem tehet a' búban társává,
 Szívemhez hasonlóva.

Rosszat nem akarní senkinek
 Tudom, köteles vagyok;
 De irigye vagyok kedvinek
 Valakik olyan Nagyok,
 Hogy minden szomorú történetet
 Mint a' mi másképpen nem lehetett,
 'S mint szokott terhet, úgy viselnek,
 Rá sem igen ügyelnek.

Minden szomorú körülöttem,
 Tsak ember társam örül;
 Ég-föld gyászba rémlik előttem

Refzketés fogott körül ;
 Végzéfim , a' mellyek rettentenek ,
 Mint nagy kő fejem felett függenek ,
 Új új gyötrelmekre készítnek ,
 Új ütéffel rémítnek.

Hogy vagytok vidám indulatok ?

Hol ? hova költöztetek
 Jertek elő ; a' mit fíratok
 Hadd kérdezem tőletek ;
 Mert szívem hogy vérzik tsak azt érzi ,
 De szegényt azt sem tudja : mi vérzi ?
 'S a' közt , a' mi enyhít és éget
 Nem tehet különbséget.

A' bódogság' tetején ültem ,

Szerentse fíja vóltam ;
 Mig még a' búban is örültem
 A' gonddal sem gondoltam.
 A' fok jó miként vált fok roffzá ? im !
 El-múltak szerentséfebb óráim --
 Oh ! adj ama bódog Angyalom --
 Nak , egyg órát fíralom ! --

Téggy egyg probát bódog Sors ! velem ,
 Adj-meg mindent kedvemre ,

Ott is , már előre képzelem
 Mi esik nehezemre.
 Mint a' ki a' méztől tsömört kapott ;
 Irtózik ha édesbe harapott ,
 Szívemnek is így ellensége
 Az öröm' édesége,

Hord-elő hát Furiáidat

Te bánatok' Istene!
 Tsattogasd tüzes korbátsidat
 Hátamon Tifiphone!
 Ez talám kefervemén változtat:
 Oh nem; lám hiszen ez is irtóztat.
 Egek! ki tud hát meg-kérlelni,
 Ki bajomra felelni?

Senki sem; ez úgy van intézve,

Úgy akarják végzésem,
 Hogy terhemet terhhez tetézve
 Le-nyomják szenvedésem
 Addig járja szívemet a' méreg,
 'S mind beljebb furja magát a' féreg,
 Míg örök el-szenderedésem
 Meg-szünteti érzésem.

De lehet é ily tsudálatos

Neme is a' Halálnak,

Hogy a' vér 's szív, egyg útálatos

Méreg táskává válnak?

'S a' lelket gyötörvén míg érzenek,

Mikor már érzéseik nintsenek,

Rettenetes útra készítik,

Ki - menni kényszerítik.

Szüntesd Lelkem! a' keserveket,

Légy Ura Te-magadnak,

Felejtsd a' rémítő képeket

Kiket érzésid adnak;

Hogy mikor itt hagyod por testedet,

Ez a' vád ne gyötörjön tégedet,

Hogy szolgádnak nem parantsoltál,

'S e' tömlöztben rab vóltál. --

HORVÁTH.

XII.

S Z É P R Ó S I.

A' Virgilius Alexisének szabad követése,
vagy inkább meg-magyarosítása.

É gette Demetert szép Rósi szerelme: de mint
hogy

Már az másnak alakja vala, nem vólt mibe'
bízzon:

Szüntelen a' terepély bik-fák sűrűibe' bujkált
Tsak egyedül: 's ottan a' forrásos ligetek közt
A' hegyek öbleiben ekként önté-ki panaszát:

Oh könnyörületlen Lyányzó, tsak semmibe
hajtod

Verfeimet, 's nem szánsz? végtére - is halnia
kíftetesz!

Nézzd már a' barom-is keres árnyéket ha ta-
lálhat;

Még a' zöld gyék-is el-bújik a' tövisek közt;
'S Margit-is a' melegen el-aléltt fáradtt Ara-
tóknak:

Tör már foghagymát étkekben öszve köménnyek:

Én pedig ez ifzonyú déli hőségbe' nyomozlak,
'S hallgatom a' mezei prütskők mint tsörgenek
együtt.

Vallyon nem vala é nékem jobb tűrni ha
ragját

'S büfzke keménységét Ilonának? nem de Do
rottyát

Ő noha naptól sültt, noha tejnél vagy te fe
jérebbe? --

Ó gyönyörű Lyányzó, magadat színedbe
hidd-el!

Liliomid le szedi az idő, 's maradol tsup
kóró!

Nints bötsöm úgy látom, nem kérde az om
ba' ki legyenek?

Melly gazdag nyájból, 's bő pintzém melly tel
téllel?

E' terepély hegyeket máfzák juhaim ezérenként
'S nem fogy-el az új téj nálam sem nyárba
fe' télbe'.

Énekes is vagyok én; de leg-inkább Zrínyi ke
ferves

Énekeit dallom, a' mellyeket a' Drávánál
Irt ifjantan, amaz kozzad feneségbe' hasonló,

, 's minden tigrisnél könyörületlenbb Violának.
 Ösztán nem vagyok én otsmány is ; tsak mi-
 napában
 Nézem a' Balatonba' magam , 's ha nem tsale
 képpen ,
 Biróságod alatt sem félek szép Dienestől.)

Oh bár tsak egyszer próbálnád , melly
 gyönyörűség
 Vólna velem , mezei alatsony kunyhókba' la-
 kozni
 's szarvasokat löni , 's zöld pasztra vezérteni
 nyáját !
 A' ligetek közt ott Pánt sípba' követni ta-
 núlnád.

Pán szerkeszte leg-elsőben több sípokat öfzve ,
 Pán vífeli gondját juhainknak 's Pásztorainknak.
 Oh te is a' síptól ne kéméljed ajakotskád ,
 Mit nem adna ma is Albert ha sípra tanít-
 nám ?

Van ugyan-is nékem hét nádból öfzve-ragasztott
 Sípom , mellyet adott Kelemen , 's így szóla
 halála

Oráján : Nálad vagyon ez most másodikánál.
 Így szólott Kelemen ; irígylé balgatag Albert.
 E' mellett két szép özetskét fogtam az erdön.
 Egy

Egy sivatag völgyben, 's akarám számodra
nevelni:

Hátoknak most is tarkás még szőre fejjérrel,
'S két juhnak a' tölgyét fonnyasztják ők ki na-
ponként.

Kéreti már régen Margit 's el-is vízfi Margit
Mert látom bűdösök nálad minden adományim.

Oh! jövel oh gyönyörű Lyányzó: néked
feregeftül

Im vízik a' Lyánykák jól fel-töltött kosarakban
A' fok lilomot, kik közt a' szebbike Judith
Sárgáló violát, 's tellyes pipatsot maga szaggat,
Mellyhez köt narcist, köt illatozó tuba-rósát:
Szedd majoránnát-is, 's több szagló füveket
öszve,

'S ha valamelly halaványbb tulipánnal töldja-
színét.

Én pedig a' fákon választva szedék piros almát
Lefzen gesztenye is, ez előtt Ilonám tsemegéje
Szilva fe' fog hibázni, 's ezen Körtvély fe-
utólsó.

Tégedet is myrtus, 's te veled egyetembe' bo-
roftyánt

Szággatok: illatotok nyájassabb öszve-vegyülve,

Pufztai vagy Demeter! adományod meg-
veti Rósi

És ha ajándékkal kell győzni, ki győzi-meg
Ambrust

Im' magamat rontám nyomorúltt tsak: az éfza-
ki szél sem

Pufztítá legelő pástom még így ki virágból;
Míg szedetém a' vad-kanok is mind öfzve-za-
varták

Szép forrásfaimat: kit futsz oh! ostoba, kit futsz?
Im az Istenek is lakták régenten az Erdőt,
Lakta Paris maga-is: Pallás hadd tartsa magá-
nak

Kő-falait; nekünk legyenek kedvessek az erdők.

Kergeti a' farkast az Orofzlán, a' pedig
ismét

Kergeti a' ketskét, a' nyalánk ketske vífzontag
A' ki virágzott galyt (a) keresi 's a' gyenge
zanótot;

Én Demeter Rófit: kit-kit vezet a' maga kényje.

Nézd, nézd tulkaid is az ekéket már ha-
za hozták

(a) Tudnillik, a' virágokat.

A' nap is árnyékát jóval hosszabba botosítja,
 Még is a' Szerelem engem lángokba lobogtat.
 Szüntelenül: de határt vallyon ki szab a' fzer-
 lemnek

Ó Demeter! Demeter! hogy hogy vesztéd esz-
 így - el,

Im rest! még most is metszetlenek a' kalibád-
 Vesszei szőlődnek: mozdíts kérlek valamitskét
 Dolgaidon, leg-alább kösd kákád öfzve
 ronnyal

Kapsz még szebb fzeretöt, ha Személyed R-
 tsömörli. *)

GRÓF Id. RÁDAY GEDEON

XIII.

*) A' már ki-adott két Ecclogákon kívül
 még három Ecclogája van Virgiliusnak így me-
 magyarosítva általam, úgy mint: *Dic mihi De*
moeta -- Pastorum Musam, és *Si celides* M-
 melly utolsó egészen MÁRIA THERESIÁNAK
 van alkalmaztatva, valamint a' többiben is
 emlékezet Róla, minthogy mindenikét még
 tében írtam.

XIII.

KÉT VÉNUS.

'S KÜLÖMBÖZŐ KÉT FIJOK.

Két Vénust tartott hajdan a' Régi-időség,
Mennyeinek hívták a' fzebbet, 's volt fia
ennek

A' Szeretet, a' szent Szeretet, melly egygyüve-
forraszt

Két egyenes szívet, mikor a' szépek feregéből
Választat valamelly Leánykát Ház - Dísznek
örökre;

'S Lelkeiket egynek olvasztván mennyei tüzzel,
Egy szívet, 's egy akarat léfzen tsak e' gyö-
nyörű Pár.

A' máfik Vénus sem volt rút képre; de
rút volt

Erkölsre, 's minden feslettségekbe merülő,
'S fertelmességgel tellyes: a' Fattya is éppen
Szint olyan valamint maga' ő; Hívjuk Szere-
lemnek

Mi Magyarok magyarul: 's e' névbe különböz
amattól:

E' fzanaszétt lödöz tzél nélkül a' mibe
botlik,
'S nem néz femmire is, tsak tölthessé hev
kedvét,
A' szép 's rút mind egyy, tsak tölthessé hev
kedvét:

E' tett fok derekas Ifjat jóbúl ki-kapóvá,
E' tett fok tisztes Affzonyt kurvának idővel;
A' nyalánk Jupitert e' változtatta bikává;
'S búja Pasiphaet ez zárattatta tehénbe.
Hallgafs füz Múzsám 's örökös leplekbe fe
dezd-el

Ez ifzonyuságot, 's többször ne hozz illyet
elő is.

Oh bóldog! bóldog! ki tudod 's példákba
tanúltad,
A' fzeretet, 's fzerelem egymástól mikbe ki
lőmböz,
'S a' hív fzeretetet választottad Vezetődnek.

Oh! de bezeg vagyon é már most illy em
beri Nem még?

Mi Magyarok voltunk hajdant illyek: 's mi ne-
veztük.

(Mellyről más Nemzet nem tud (a)) két névvel
az Amort,

'S azzal, hogy fokban különözzenek azt ki-je-
lenténk,

Ah fíralom! édes Eleinktől melly tova fajzánk,

Már a' mostaniak mind kettőt öfzve-zavarták,

'S a' fzent Szeretetet, a' mosdatlan Szerelemmel

Majd tsak nem egyé tették: Isten miket ér-
tünk!

A. J.

B b 3

XIV.

(a) A' Magyaron kívül, egy Nemzet sem
külömbözteti-meg, a' Szeretetet a' Szerelemtől.

XIV.

PHYLLIS, AMOR, VÉNUS.

Francesco de Lemene után.

Phyllis. Ó melly gyönyörű almát hagyysz látnom, Amor! Kitől kaptad azt?

Amor. Az Anyámtól, ő pedig egy Juhásztól kapta az Idai erdőkben, azért hogy más Isteneket a' szépségen lévő vételkedésben meg-előzött.

Phyllis. Igen, igen szép alma!

Amor. Néked ajándékozom.

Phyllis. De mit fog Vénus mondani, ha ezt a' szép ajándékot el-veszem? Né, né, éppen most jön.

Amor. Szaporán, dugd-el.

Phyllis. A' kebelembe dugom, hogy a' szívemhez közel legyen.

Venus. 'S megint rád akadtam, Amor? Felelj, hol az arany almám?

Amor. Nem tudom?

Venus. Nem, nem, ne tagadd, tudom én hogy nálad van.

Amor. Haljak-meg ha nálam van.

Venus. Ne! (pofon üti)

Phyllis. Jaj nékem! mit csinálsz?

Venus. Ne még egyet (ismét pofon üti)

Amor. Ahi, ahi!

Phyllis. Ah Venus ne bántsđ kérlek! Im itt az álmád.

Venus. Ki adta azt néked?

Phyllis. Éppen az elébb adta nékem Amor.

Venus. He, te hazugotska! de mond-meg miért adtad néki? 's tőlem lopni-el! izej, ne sírj, mond-meg.

Amor. Azért, hogy nékem Phyllis szebbnek látszik, mint Te.

Venus. 'S még azt kell hallanom, hogy egy halandó szépség szebb nálamná? Phyllis szebb mint én? mond-meg, miért volna ő szebb, mint én?

Amor. Azt meg-nem mondom!

Venus. Mond-ki, mitől félsz?

Amor. A' pofon tsapástól.

Venus. Mond-ki, ne félj; miért nem látzom olly szépnek mint ő?

Amor. Nem akarnám. . .

Venus. Végezd szaporán, vagy —

Amor. Te vagy olly szép mint ő; de már
annak rég az ideje, hogy Te szép
vagy.

IVÁNKAY VITÉZ.

XV.

AZ ÉN KÍVÁNSÁGOM.

Anacreonnak 15dik Dala.

Gígesre semmi gondom,
Leg-kintsefebb Királyra!

Bennem se semmi vágyás
Sem Urakra nints irigység.

Nekem kenetre gondom,
Hogy az szakállam öntse.
Nekem ma Rózsa gondom,
Hogy az fejem kerítse.

Fő gondom a' Ma nékem,
A' holnapot ki tudja?

A' míg tehát napod szép
Játékot üzz, igyál bort,

Bacchusnak azzal áldozz.

Ne talám jön egy betegség

'S többet nem enged innod.

FÖLDI.

XVI.

VIZ, SZÉL, BETSÜLET.

Eggy Mese.

Még gyermek létemben hallám e' szép mesét;
 Egykor a' Viz, 's a' Szél, 's a' Be-
 tsület

Bújokáft kezdtek játszani.

Elsőben is el-bújt a' Viz;
 De tsak hamar reá akadtanak
 A' mélyebb völgyek közt.

El-bújt ofztán a' Szél;
 De őtet sem kellett igen soká keresni,
 Mert meg-lelék a' hegy tetők ormán.

Már a' bújás fora volt a' Betsületen:
 De ő elébb,
 Illy szókkal szólítá játékos társait
 Halljátok-meg: Ha egyszer én el-bújok
 Engem senki többé sehol fel nem talál.

Ebből

*

*

*

Ebből foly, illy tanúság,
Leg-féltőbb kints a' Betsület;
Ha egyszer azt el-vezted,
Mindent el-veztettél.

GRÓF Id. RÁDAY GEDEON.

XVII.

IDEGEN SZÉPSÉG.

Vegyed, vigyed, te Szemtelen! lakírozott
pofádat!

Vakold magad', 's kenőtseid' képedre patsma-
goljad!

Veres hajad porozd-be jól, 's borítsd-be nagy
szitáddal;

Ne hogy, ha tám tüzet vetend, Szomszédodat
ki-gyúlytsa. *)

Hos-

*) *Ki-gyúlytsa*, e' helyett: *ki-gyújtsa*. Így javasolta ugyan ez a' Grammaticusunk a' Komáromi Tárfaknak hogy *Gyűjteményeket Gyűlyteményeknek* írják, minthogy az e' gyökértől: *gyűlök*, jön. Itéletem szerént hibásan; mert a' *gyűlök*től nem *gyűlytemény*, hanem *gyűlemény* jön; úgy éppen mint a' *Gyűjtemény* ettől a' gyökértől *gyűjtök*. — A' Komáromi Tárfak kéntelenek valának a' *Gyűlyteményt Gyűjteménnyé* változtatni, mert azt FÖLDI után és Ő utánnok *Gyűlyteménynek* senki sem olvasta. (Kazinczy)

Hűfű nyakad takarja gyöngy, miként üveg
ragyogjon

Ki-mangorolva homlokod, felyembe talpig öltözz.

Te türhetetlen illatod fedezsd szagos vizekkel,
Mellyed felfűtsd, sovány farod' nevelje nagy
far-abronts.

Miért erőlteted magad, hogy a' mi nints mutassad?

Mi hűzna fok kenőtseid' 's vakolgatásaidnak?

Mi hűzna fok le-tsorgatott szagoskodó vizednek?

Se' tettett szemöldököd, se' carminod, se'
gyöngyöd

Sem érteked' felyül-haladtt ruházatot nem illik
Ruházzd magadra Bengalát, feredj szagos vizekben,

Aranyba, gyöngybe fűzzd magad: szép az,
de nem te vagy szép.

Sem a' mi nints magadnak azt nem adhatod-
meg ezzel,

Sem a' mi van, de nem derék, el-nem feded
hibáit.

Ea kép maradsz, ha el-veted, 's csak a' vagy a'
ki vóltál.

Rút a' mi rút ezekkel is. Szép a' mi szép
tsak úgy is,

Ha fzer-felett nem ékesül. Bárfony nyereg sza-
máron

Az éktelen tsínosgatás. — Kerek beszéd 's
igaz szó

Hijába ferdik a' Rigó, nem lessz belőle Hat-
tyú!

D. FÖLDI.

XVIII.

ERKÖLTSI TÖRVÉNYEK.

Szereffed az Istent, mint leg-főbb Alkotót,
 Az egész Világnak önként lételt adót;
 Életedben néki híven imádkozzál,

Rajta kívül másnak foha ne áldozzál.

A' jó-tételekben gyors 's szorgalmatos légy;
 Vigyázz hogy foha-is semmi rosszat ne tégy.

A' Jóságot betsüld tsak önnön-magáért;
 Útálj minden rútát maga rútságáért.

Jutalom 's félelem bűn' következése

'S az ártatlanságnak lett le-vetkezése:

Ha tsak azért vagy jó, hogy büntetéstől félsz,
 Úgy már tsak magadnak, 's nem az Isten-
 nek élsz.

A' Jóság magában már elég jutalom,
 Mert a' végző vége örökös nyugalom,

A' félelem szolgák, 's nem fiak vezére

Ez bilints, nem illő Szabadok kezére,

Bóldog ki Istenét szerezve tiszteli,

Szabad szíve rossz helytt mert jóval van
 teli;

Igazán Isteni tiszteletet a' téfz ,

Kiben tsak jót venni törekedik az éfz.

Az emberi Nyelvek bár mint beszéljenek ,

Ne gondolj azokkal , jót , vagy rosszt vél-
jenek

Felöled: nem az az ember élte' fava ,

Nem az e' Világnak valóságos java.

Dolgaid mert folytasd ámbár vígyázással ,

Kötelességedben ne élj hibázással ,

Sokszor még is érhet a' jó helyett rossz hír ,

Mert a' bársonyra-is rá tseppenhet a' zsír.

Kormányja éltednek az Isten' félelme

Lévén, melletted lesfz mindig szent védelme,

Mert a' ki reményjét ő benne helyhezti ,

Végső szerentséjét soha el-nem veszti.

Őrizd inkább Lelked világi nevednél

Ez leg-feltöbb kintsed lévén mindenednél ;

Olly tisztán tartsad azt , hogy ha vissza-kéri ,

Az , a' ki adta vólt Menny legyen a' béri.

Sok emberek között élvén é világot ,

Tövis-kóró közzé ne-hintsd a' virágot :

Ne véttsél senkinek ; de abban szemes légy

Szoros barátsági kötést hogy kivel tégy.

Illendően bétöld a' jókat , 's szerezted ,

Sajnáld az ügyetlen gyengét , 's meg ne-
veszed :

Meg-

Meg-útálni embert, embernek nem lehet,
 Szánja Sorsát, ha más jót véle nem tehet.
 Mert vedd gondolóra, 's szálljál a' szívedbe,
 Másnál ha elmésb vagy; a' te értékedbe'
 Volt é helyheztetve hogy olyanná lettél?
 Ingyen kegyelemből a' ki mindent vettél.
 Előre nézz, 's vigyázz, midőn nagyobbakkal
 Beszélsz; szólj elmésen hozzád hasonlók-
 kal;
 Egyenes hűséget viselj barátodhoz,
 'S szelídséget kitsiny', nagyhoz, 's nyo-
 mattakhoz.
 Saját Királyodat 's földed' fejedelmét,
 Mint kedves Hazádnak egyik fő védelmét
 Tisztelj, 's szereffed fedhetetlen szívvvel,
 Hazafihoz illő indulattal, hívvel.
 El-aléltt nyomorgó, 'sínlő szegényeket,
 Mint te fajátidat segítsd ezeket.
 Csak magadért éppen ne légy teremtetve,
 Éljen más is, tőled elevenítetve.
 Kettős szívet ne tarts színészség nélkül élj,
 A' színes baráttól mint a' büntől úgy félj,
 A' szád meg-eggyező légyen a' szíveddel
 Szavaidat soha ne-pótold hiteddel,
 El-kerüld szemefen az olyan helyeket
 Remitőűeknek, hívnak a' mellyeket,

Sok ártatlan Lelkek kik miatt veszttek már
Ottan mulatozni következhető kár.

Légyen egy fő gondod földi szegényekre,
Náladnál nyomottabb forsú emberekre.

Bóldogítsad őket minden javaiddal,
'S ne keferítsed-meg sértő szavaiddal.

Ez mindenik néked Atyádfia 's Véred,
Testvéred, 's barátod: ha annak esméred.

Esmérd annak, érte örök jutalom ér,
Mulandó az tőled, a' miből ő részt kér.

Te hozzád be-térő úta-zot 's idegent
Láts baráti szívvel, tégy véle jót minden.

Házadnál olly betsben légyen ő személye,
Idegen helyt lenni magát hogy ne-vélje.

El-kerülj zűrzavart, 's háborúságokat,
Mint hozzád nem illő alatsónyságokat

A' józan elmével ezek ellenkeznak,
'S Egy jó-l-rendeltt szívbe soha nem fér-
keznek.

Kerülj minden józan elmét rontó férget
Mint elmét epefztő, 's Lelket vesztő mér-
get,

Ne igyekezz lenni soha mást bosszantó,
Atyafi 's baráti köteleket bontó.

Rendeld szolgaidnak Sorsát türhetővé,
Köszönd hogy ő tiéd, nem te vagy az övé.

A' szomorú eset okozta ezeket ,

Emberök szolgájják hogy az embereket.

Neked ha hogy Lyányod , avagy fiad léfzen ,

A' bölts Isten azok Atyjokká ha téfzen ,

Örülj ; de refzkesd is e' kötelefséget

Mint nagy számadásra vonfzó kezefséget ,

Dolog a' Lyányokat 's fiakat nevelni ,

Ember-korra gyenge-vóltokból emelni ,

Addig pedig Atyjok a' szám-adó szolga ,

Ki ha nem jól számol , nehéz lefz a' dolga.

Igyekez azért hát hogy jól nevelhefzed

Magzatid , példáddal jóra vezérlhefzed ,

Kérjed mind fzüntelen az Isten' kegyelmét

Neked is Nékik is adja fzent Segelmét.

Elsőben is rendbe jóba fzedjed fzívét ,

Hogy belé ne löje a' bűn maga' ívét ,

Az elme gyakorlás , 's test' rendbe fzedése ,

A' nevelés másod' rend következése

Inkább oktasd őket a' jó-fzívüségre ,

Mint világi egyéb más minémüségre ,

Kik Lélek kárával testet ékesítnek ,

Mind Testet , mind Lelket vesztetni segítnek.

Apróbb idejekben RETTEGVÉ féljenek , *)

Ifjúságokban félve fzerelfzenek :

C c 2

Em-

*) RETTEGVÉ , de miként ?

Ember korra kelvén a' végső vénségig,

Félve szerezzenek, 's tiszteljenek végig.

Kisded idejekben azért Mesterek légy,

Ifjú korokban Atyai nevet végy:

Emberök ha lesznek, légy Atyjok, 's barátok,

Úgy mind rájok, mind rád, áldás száll,
nem átok.

Sorsodon ne törődj, bízd azt Istenedre,

A' ki híven vigyáz rád 's mindenedre,

Akarmelly történet ér, bátor szívvel légy,

Ártatlanságodban erőt, 's biztatást végy.

Sok bajt sopánkodva viselni még rosszabb,

Sok gyötrelmem egynek rövid, másnak hos-
szabb,

A' bátor, 's szenvedni-tudó vidám elme;

Sokat el-győz, a' melly másnak veszedelme.

EPAMINONDAS. *)

XIX.

*) Egy Barátja az ezt itt Consiliáriusnak,
ki-törölte igaz nevét kéz-írásom alól, 's ezt a'
Nevet írta alá. Engedtem kívánságának, 's meg-
hagytam esmeretlenebb nevét. — Hogy a' Vers
fok esztendőkkal íródott ez-előtt, azt kiki lát-
hatja; világosan mutatja azt a' Stoicusi Princi-
piumoknak a' nem Stoicusiakkal való öfzve-za-
varása.

SZÉPHALMY.

XIX.

HALOTTI-DAL.

Ember mi vagy
 Nézd, 's békét hagyj
 Itt a' fenn-héjazásnak ;
 Mert akar kik legyünk,
 Tsak hamar el-megyünk,
 'S helyet tfinálunk másnak.

Nagy Rend, érdem,
 Itt azt kérdem
 Millyen elsőséggel bír?
 Holott Királyokat
 'S szegény koldúfokat
 Egyenlökké tesz egy sár

Nagy Sándorok!
 Kevély Porok!
 Kik több világot kértek,
 Fényes vétketekkel
 Hogy férheffetek-el!
 Kis sírban is el-fértek.

Meg kell szünnünk,
El-kell tűnnünk
E' Világ Piatzáról
Halál gyógyító írt,
Még egy Orvos sem írt,
Egy Patika sem árul.

GRÓF TELEKY JÓZSEF.

XX.

A' L A N T.

ANACREONNAK I. DALA.

A karám az Átridákat,
 Akarám befzélni Cadmust;
 De lantomon a' húrok
 Zengnek tsupán Szerelmet.
 Új húrt rakék, minap, fel,
 És lantot is tserélék,
 Hogy Hercules tsatáit
 Enekleném, de lantom
 Zeng ellenem *) Szerelmet.
 Vitézek, Isten immár
 Hozzátok! Imhol e' lant
 Dalol tsupán Szerelmet.

F Ö L D I.

C c 4

XXI.

*) *Αυλικοί*. Azt teszi, a' mit a' mai Musicusok *accompagnirozni*-nak neveznek; az az, Anacreon maga Herculest magasztalta a' *Vocale* által; de a' *Vocalét* *accompagnirozó* Lant tsak *Erőszó* zengett. (Kazinczy)

XXI.

AZ ASSZONYOK.

ANÁCREONNAK II. d. DALA.

Szarvakkal áld Bikákat
 Az Ég; Lovat körömmel,
 Nyulat sebes futással;
 Fogakkal áld Oroszlánt.
 Úszást adott Halaknak.
 Madaraknak ad repülést
 A' Férjfiaknak elmét. *) —
 „Nem adott az Asszonyoknak? „
 Adott; de az mi? — Szépség!
 Minden paizs helyett van,
 Mind dárda, nyil helyett ez!
 Meg-győz vasat, 's akár melly
 Tüzet ha szép az Asszony.

FÖLDI.

*) *Φρονημα*. Nem elmét (*ingenium*) hanem inkább eszet, mély értelmet, mély által-értést.
 (Kazinczy)

Öld. 53. for 3. A' vesztegetőknek nem vólt
 szabad. -- ugyan azon óld. for 10.
 téteffenek-le. -- Óld. 57. for 7. meg-engedte
 a' Város' Tríbufai közzé. 60. for 6. Két-
 százhatvanhetedik. -- 67. for 10. Moulini.
 68. for 12. Ékes még, és festett. -- 147.
 for 9. 1686. -- 148. for 14. hatodikban. -- 168.
 for 5. Religióját meg-sértette, az Istent és
 a' -- 171. for 11. meg-nevezett hónap
 első. -- 221. for 1. tedd e' jegyzést: BEZERÉ-
 DY IGNÁTZ, a' Hétszemélyi Itélőszéknek Bírája,
 és Vas Vármegyének követje. -- 261. for 6 Töl-
 teni gond nélkül. -- 271. for 15. *Gessner után*
nem kell pont, mert ott a' Levél írónak szavai fél-
be szakasztatnak. -- 314. for 16. negyven, nem
 pedig 44. -- -- 318. for 8. Király hatalma.
 -- 344. for 19. példáját leljük, meg-kell em-
 lékeznünk. -- 347. for 1. de a' hol jól kell.
 -- 365. for 8. Érzettem, de nem tudtam azt.

FOGLALATJA

A' MÁSODIK KÖTETNEK.

I K E R H A V A.

	Oldal.
1. Hazafiúi Intés. (<i>Confil. Darvas</i>) . . .	3
2. A' szép szemek. (<i>Dayka</i>)	5
3. Trenck szerentse-kívánása a' Magyarokhoz. (<i>Sdray</i>)	6
4. Ugotsai Fő-Ispán Gróf Teleky József Beszéde.	16
5. Győzedelem Jövendölés. (<i>Dayka</i>) . . .	37
6. A' szerető. (<i>Dayka</i>)	40
7. Azon okokról, melyek szerént új törvényeket szabni, vagy a' régieket el-törteni kelletik. II. Friedrich Prussz Király írásai közzül. (<i>Széphalmy</i>)	41
8. Egy gögös Leányhoz. Blumauer után. (<i>Csépn</i>)	68
9. Moor Károlynak Monologusa. (<i>Szolga-bíró Darvas</i>)	70
10. Horváth a' Lelkéhez, születése napján.	74
11. Lesbiához. (<i>Földi</i>)	85
12. Ugyan az. (<i>Széphalmy</i>)	87
13. Mulandóság. (<i>Kanon. Mólnár</i>)	89
14. Új esztendő hajnala. (<i>Horváth</i>) . . .	92
15. A' medve és elefánt. (<i>Afzalay</i>) . . .	96

1.	Mólnár Albert Magyar 'Sóltári. (<i>Ráday</i>)	97
2.	Eggy vén emberről. (<i>Ráday</i>) . . .	123
3.	A' ne felejts. (<i>Verfegi</i>)	125
4.	A' Boriska képe alá. (<i>Aranka</i>) . .	126
5.	Barátság tüköre. (<i>Földi</i>)	127
6.	A' Czenczim szája. (<i>Kazinczy</i>) . .	129
7.	Abelard Heloízhoz. (<i>Csepán</i>) . . .	133
8.	Heloiz Abelardhoz. (<i>Csepán</i>) . . .	134
9.	Phillis Demophoonhoz. (<i>Dayka</i>) . .	135
10.	Az el-késődött Leány. (<i>Kazinczy</i>) -	141
11.	Kazinczy András Vinnai Erzsébethez 1685ben.	143
12.	Ugyan ő hozzá 1686ban.	147
13.	Skizzek a' Voltaire életéből. (<i>Kazin- czy</i>)	150
14.	Álom. (<i>Csepán</i>)	186
15.	Gróf Pálffy Károlnak, Deákúl. (<i>Né- methi Pál</i>)	183
16.	Köszönet a' Magyar Nyelv bé-veteléért. (<i>Pétzeli</i>)	194
17.	Szala Vgyéhez a' Korona Őrzéskor. (<i>Horváth</i>)	199

18. Egy esetre." Deák vers. (Szattmáry
Pakfi Mihály) 205
19. Töredék Virgiliusból, hexameterekben.
(Aranka) 208
-

OROSZLÁN HAVA.

	Oldal.
1. Gróf Zichy Károl' Beszéde.	209
2. A' győzedelmeskedő Magyarokhoz. (<i>Virág</i>)	217
3. Emlékefztető Ofzlop. (<i>Verségi</i>)	219
4. Az Igafság' képére. (<i>Aranka</i>)	223
5. Báro Orczy bútsúzáfa Abaújvármegyé- től. -	225
6. Virgilius Æneisének kezdete. (N. Y.)	237
7. Egy Hajóra. (<i>Kazinczy</i>)	246
8. Egy Hajóra. (<i>Virág Benedek</i>)	247
9. A' Prometheus tüze. (<i>Horváth</i>)	250
10. A' kert. (<i>Fehér György</i>)	252
11. Tibullusnak első Alagyája. (<i>Mede Pál</i>)	258
12. Impromptü. (<i>Kazinczy</i>)	264
13. Egy kevély Széphéz. (<i>D. Földi</i>)	265
14. Calliroe. (<i>Anyos Pál</i>)	266
15. Geszner Salamon Válasza Kazinczyhoz.	268
16. A' Reménység. (<i>Szent - Jóbi Szabó</i> <i>László</i>)	272
17. Simon Rau. (<i>Iudnaki Vitéz</i>)	274
18. A' Páratlan Gerlitze. (<i>Beretzky</i>)	280
19. Ki-fakadás. (<i>Horváth</i>)	283

20. A' Violátska és Rózsa. (Gróf Id. Ráday
Gedeon) 28
21. Mápes Gvalternek Kortsma - Dala. 29
21. Ugyan az. (N. Y.) 29
22. A' Mápes Mentsége. (N. Y.) 29
23. Három Probái Telemachusnak. (Gróf
Id. Ráday Gedeon) 29
24. A' Tántzos Medve. (Látzay József) 30
-

S Z Ű Z H A V A.

Oldal.

1. Példák az Aeneisből. (*Rájniz*) . . . 305
2. Anacreon 16d. Dala. (*Földi*) . . . 307
3. Példák a' Henriásból. (*Rájniz*) . . . 309
4. Folytatása a' II. Friedrich Pruffz Ki-
rály elmélkedésének a' Törvények
felől. 312
5. A' Múzsák és Ámor. (*Gróf Descöffy*
József) 355
6. Dieneshez , Martialisból. (*A. J.*) . 357
7. és 8. Klopstocknak két Ódája Magyarúl.
(*Kazinczy*) 358
9. Erzsébeth neve napjára. (*Dayka*) . 367
10. Fabulák. (*Gróf Ráday*) 369
11. Búslakodás. (*Horváth*) 377
12. Szép Rófi, Virgilius után. (*Gróf*
Ráday) 381
13. Két Vénus és két Ámor. (*A. J.*) . 387
14. Phyls

14. Phyllis, Amor, Vénus. (*Vitéz*) . 39
15. Az én kívánságom. (*Földi*) . . . 39
16. Víz, Szél, Betsület. (*Gróf Ráday*) 39
17. Idegen Szépség. (*Földi*) . . . 39
18. Erköltsi Törvények.
-